

svoboditev

živali

REVIJA ZA PRIJATELJE

Skupaj gradimo živalim prijazno Slovenijo!

www.osvoboditev-zivali.org

BREZPLAČNO

številka 11 | november 2007 | letnik 4

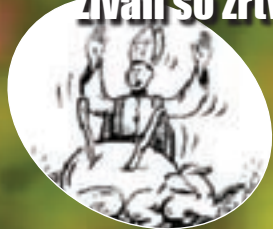

Luka Krušič, dr. vet.:

Cepljenje je za živali škodljivo

Cerkev in etika:

Živali so žrtve Božiča

Zdenka Čebašek

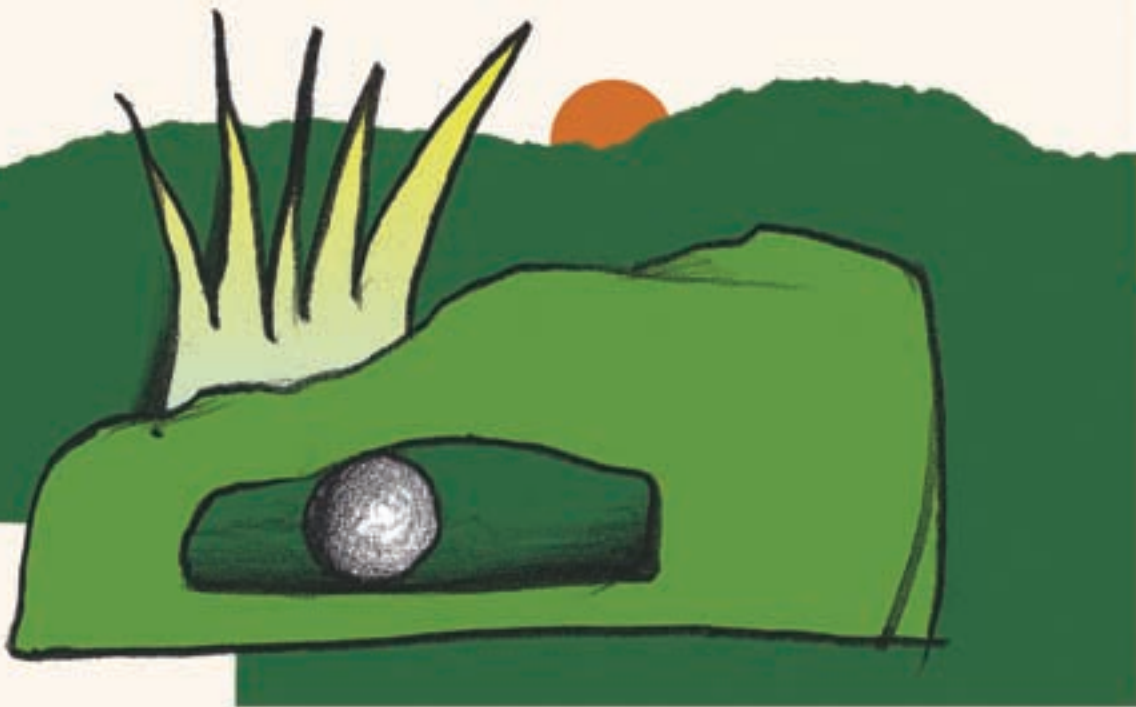
Travnik, dr. med.:

Težave z želodcem sem pozdravila z vegetarijansko prehrano

Hans Günter Kugler, dr. med.:

Meso in mlečni izdelki lahko neugodno vplivajo na inteligenco

www.viana.de

HITRO • OKUSNO • ZDRAVO

PANIRANI "PEŠČANČJI" FILEJI

VEGI "PEŠČANČJI" FRIKASE

VEGI MLETO "MESO"

VEGI ČEVAPČIČI

VEGI GYROS

KAPITANOVE
HRUSTLJAVE PALČKE

VIANA BIO

- iz najboljših EKO sestavin
 - rastlinsko
 - brez holesterola
 - nemastno
 - pripravljeno v 5 minutah
-
- za vegetarijance in vegance
 - za delne vegetarijance
 - za nevegetarijance
 - za vse, ki skrbijo za zdravje
 - za vse, ki jim primanjkuje časa

Zdrav in dober tek
prema

UL. majorja Lavriča 12, 1000 Ljubljana
tel: 01 510 11 35, fax: 01 510 11 30
e-mail: info@prema.si

vsebina revije

Novice iz Društva za osvoboditev živali in njihove pravice	4
Odnos cerkve do klimatskih sprememb	6
Društvo za zaščito živali Pomurja	8
Človek prenaša napačno obnašanje na živali	9
Kaj je vzrok umiranja čebel?	10
Intervju s poslanko Cveto Zalokar Oražem	12
Rešitev za naš planet je samo v miroljubnem kmetijstvu	14
Vprašanja za direktorja Agencije RS za okolje	15
Cepljenje je za živali škodljivo	16
Veliki intervju z varuhom pravic živali	18
Poskusi na živalih – moralno in znanstveno neodgovorni	22
Ali imajo veterinarski inšpektorji radi živali?	26
Meso in mlečni izdelki lahko neugodno vplivajo na inteligenco	28
Intervju z varuhinjo človekovih pravic	30
Živali so žrtve cerkve	33
Rastline in živali obravnavane kot predmeti	34
Vprašanja za pravosodnega ministra	35
Lovci sejejo med živalmi nepopisno grozo in paniko	36
Stran za mlade	38
Kuharski recept	40

Naslednja številka revije Osvoboditev živali izide marca 2008

Iz kakšnih razlogov ste postali vegetarijanec?

Število vegetarijancev narašča praktično po vsem svetu. Ljudje se za vegetarijanstvo odločajo zaradi različnih motivov. Nekateri zaradi zdravja, drugi zaradi verskih razlogov, tretji zavoljo ljubezni do živali, nekaterim pa enostavno ni všeč okus mesa. Vsi vegetarijanci ne glede na razlog te svoje odločitve ohranijo pri življenju mnogo živali, ki bi bile sicer zaklane za njihovo prehrano. Naše Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice je bilo med drugim ustanovljeno tudi iz etičnih motivov. Torej se borimo za osvoboditev in pravice vseh živali na našem planetu. Prepričani smo, da imajo tudi živali pravico do življenja primernega njihovi vrsti, brez da bi jih kdo preganjal, mučil, ubil in pojedel. V teh pravicah so živali za nas povsem enakovredne ljudem. Torej je za nas umor živali enak zločin kot umor človeka. Že Leonardo da Vinci je dejal, da bo prišel čas, ko bomo za uboj živali odgovarjali enako kot za uboj človeka. Nekateri ljudje, med njimi celo vegetarijanci, nas kritizirajo, da so naši protestni shodi preveč agresivni. Na vprašanje, zakaj so agresivni, omenijo naše transparente z napisi, kot so: Ustavite vojno proti živalim, Kdor uživa meso, daje naročilo za ubijanje, Živali so moji prijatelji, prijatelj je pa ne jem ... Ti citati naj bi pri ljudeh, ki še vedno uživajo meso, vzbujali občutek krivde. Vedno smo in bomo ostali pripravljeni sprejeti vsako kritiko, razmisliti o njej in podati odgovor. Tokrat postavljamo vprašanje za vse nas: kdo je pravzaprav agresiven: tisti, ki koljejo in podpirajo klanje za korist ali pojedino, ali tisti, ki so proti klanju in izkoriščanju živali. Če smo iskreni in pripravljeni razmisliti o tem, odgovor ni težak, vsekakor pa ga prepuščamo vam, spoštovane bralke in bralci.

Sprašujemo se, kako bi reagirali ti ljudje, ki nas kritizirajo, ali bi bili enako pasivni, če bi jim nekdo ugrabil njihovega otroka ali ga celo ubil. Ali bi tudi takrat molčali, zato da ne bi v morilcu morda vzbudili občutka krivde? Kdor je resnično etično motiviran vegetarijanec, je zanj umor živali zelo boleč, ker v živalih vidi enakovredna bitja, ki prav tako čutijo, občutijo veselje in bolečino ter trpljenje, podobno kot mi ljudje. Če tako vidimo živali, je samo po sebi razumljivo, da se bomo aktivno in vneto borili za življenje slehernega živega bitja. Kdor se je odločil za vegetarijanstvo samo iz zdravstvenih razlogov, najbrž res ne bo tako aktivno sodeloval v borbi za živali, obstaja pa tudi večja verjetnost, da bodo tovrstni vegetarijanci nosili krzno, uporabljali na živalih testirane izdelke, hodili v živalske vrtove, cirkuse in na razstave živali, morda celo podpirali lov ali pa ponovno začeli jesti meso, če jih bo nekdo uspel prepričati, da je meso bolj zdravo kot zelenjava.

V društvu se zavedamo, da smo tudi mnogi izmed nas nekoč uživali meso, torej smo bili soodgovorni za umore živali. Če bi obsojali ljudi, ki uživajo meso, bi v bistvu obsojali sami sebe. Naša naloga je, da odločno opozarjamo na zločine, ki jih izvršuje človek nad temi čudovitimi stvaritvami. Nikogar ne silimo, da živi in razmišlja kot mi. Spoštujemo svobodno voljo vsakega posameznika. Le odgovorni v državi, izvoljeni od nas vseh, bi morali voditi politiko, ki bi bila tudi dolgoročno gledano koristna, ne pa le za kratek čas, dokler gre nekaterim navidezno dobro ne glede na ekološko ceno in trpljenje živali ter narave.

Želim vam prijetno branje enajste številke revije Osvoboditev živali, ki jo izdaja Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice. Vsebino vseh prejšnjih števil si lahko ogledate na strani www.osvoboditev-zivali.org.

Damjan Likar, odgovorni urednik

OSVOBODITEV ŽIVALI, revija za prijatelje živali
letnik IV, številka 11, november 2007

IZDAJA:

Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice
Ostrožno pri Pon kvi 26, 3232 Ponikva, tel.: 03/5763-303, 031 499 756
Spletna stran: www.osvoboditev-zivali.org
E-naslov: info@osvoboditev-zivali.org
Predsednik: Stanko Valpatič

UREDNIŠTVO

Odgovorni urednik: Damjan Likar
E-naslov: damjan.likar@t-2.net, tel.: 041 356 093

Oblikovanje: Peter Petač

Lektoriranje: Klementina Semprimožnik
Uredniški odbor: Anita Novak, Gretta Mikuž Fegic,
Stanko Valpatič, Vlado Began, Magda Vetrlih

Revija je brezplačna!

TISK

SET, d.d. Vevška cesta 52, 1260 Ljubljana - Po je
26. november 2007, natisnjeno v 10 000 izvodih

Stališča društva niso nujno identična stališčem avtorjev člankov.
ISSN: 1581-9507

iz Društva za osvoboditev živali in njihove pravice

Ogled rajskih razmer za živali

Društvo je v začetku julija organiziralo dvodnevni ogled območja, kjer nastaja Kraljestvo miru, in sicer v okolici nemškega mesta Würzburg. Tam se kmetje resnično učijo živeti v miru z živalmi in naravo ter v okviru sklada za živali in naravo gradijo enost med človekom, naravo in živalmi.

Domači prašiči živijo na Gabrielinem skladu na svobodi, brez strahu, da bi jih kdo preganjal, ubil in pojedel.

Mirni protestni shod ob svetovnem dnevu varstva živali

Društvo je 4. oktobra ob svetovnem dnevu varstva živali v središču Ljubljane priredilo mirni shod z naslovom Prenehajmo s terorjem do živali. »Ob tem dnevu želimo ponovno opozoriti ter informirati slovensko javnost o slabem položaju vseh živali v naši družbi. Letno 28 milijonov zaklanih rejnih živali za meso, približno 100 tisoč pobitih živali s strani lovcev, več tisoč mučenih živali v laboratorijih in še mnoga druga mučenja živali Sloveniji nikakor ne morejo biti v ponos. Zato sprašujemo odgovorne v državi: Zakaj se ta teror nad živalmi dopušča ter kako dolgo še; ali niso opozorila človeštvu v obliki katastrof jasna in nedvoumna? Zakaj se celo ta dejavnost subvencionira kljub znanim dejstvom, da je npr. množična reja živali na prvem mestu med onesnaževalci okolja in povzroča več toplogrednih plinov kot celoten promet? Torej vsi davkoplačevalci plačujemo nekoga, da nam uničuje zemljo in vodo. Ali ni to čudno in nelogično? Vprašanje velja tudi za predsedniške kandidate, ali so v svoj program vključili tudi skrb za živali in naravo,« je dejal Stanko Valpatic, predsednik Društva za osvoboditev živali in njihove pravice.

Prikaz Draizeovega testa draženja oči, pri katerem se živim laboratorijskim zajčkom v oči nanašajo kemikalije.

Društvo je letos pripravilo kar štiri velike vegetarijanske piknike

Maribor, Celje, Ljubljana in Koper so bila mesta, v katerih smo letos priredili velike vegetarijanske piknike. Več o piknikih si lahko preberete na naši spletni strani www.osvoboditev-zivali.org. Društvo je v začetku oktobra sodelovalo na Festivalu zdravja in ljubezni do živali in narave v Mercator Centru Celje, konec septembra pa tudi na sedmem mariborskem Festivalu stare trte, ki je bil letos posvečen vegetarijanstvu. Na obeh prireditvah smo obiskovalcem pripravili pestro ponudbo veganskih jedi.

Čas za kosilo na prvem vegetarijanskem pikniku v Kopru (Taverna).

Prijatelji živali pomagajo v Italiji zaprti medvedki Jurki

Člani društva in varstveniki živali so se 14. oktobra udeležili mednarodnega protesta v Trentu v sosednji Italiji zaradi zaprtja slovenske medvedke Jurke. O protestu je poročalo zelo veliko italijanskih novinarjev, ki se zavzemajo za osvoboditev Jurke. Pritiski na politike v Trentu prihajajo iz celega sveta, zato je zelo pomembno, da jim tudi Slovenci pošljemo poziv, naj slovensko medvedko izpustijo iz ujetništva. Prosimo, pišite na naslov lokalnega časopisa, ki bo vaša pisma posredoval odgovornim: lettere@corrieredeltrentino.it in napišite: **Liberate Jurka subito!** (Osvobodite Jurko takoj!) Poleg vašega podpisa lahko tudi pripišete, da ste iz Slovenije.

Kako lahko jaz pomagam živalim?

Vabljeni, da se včlanite v naše društvo. Pristopna izjava je na str. 5. Z včlanitvijo boste pomagali predvsem živalim, naravi ter posredno tudi ljudem. Sodelovali boste pri gradnji živalim prijazne Slovenije. Društvo z veliko člani je močnejše ter lahko organizira še več akcij za boljši položaj živali in promocijo vegetarijanstva oziroma veganstva.

Društvo vas vabi na tretji miroljubni shod proti božičnemu klanju živali, ki bo v soboto, 22. decembra, ob 11. uri s pričetkom na Prešernovem trgu v Ljubljani.

Opravičilo:

V prejšnji številki smo pomotoma pod fotografijo leoparda napisali tiger. Za napako se opravičujemo.

Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice

Ostrožno pri Ponikvi 26, 3232 Ponikva

Tel.: 03/5763-303, GSM: 031 499 756, internet: www.osvoboditev-zivali.org

Transakcijski račun: 02011-0253228311, email: info@osvoboditev-zivali.org

Pristopna izjava

Ime in priimek:

Datum rojstva:

Naslov (ulica, kraj, pošta):

Telefon:

E-mail naslov:

(prosimo, pišite čitljivo)

Izjavljam, da želim postati član/članica Društva za osvoboditev živali in njihove pravice ter da sem seznanjen/seznanjena s statutom društva in da ga bom spoštoval/spoštovala.

Opomba:

- za mladoletnike, mlajše od 15 let, morajo pristopno izjavo podpisati tudi starši (zakoniti zastopnik)
- članarina za leto 2007 za zaposlene je 23 € / 5.512 SIT,
- članarina za leto 2007 za dijake, študente, upokoјence in brezposelne je 14 € / 3.355 SIT,
- članarina za leto 2007 za mlajše od 15 let in poslovno nesposobne je 8 € / 1917 SIT.

(Prosimo, da glede članarine obkrožite tisto alinejo, v katero spadate.)

S podpisom te izjave dovoljujem obdelavo svojih osebnih podatkov za namene informiranja o delu društva (vabila, akcije, informativno gradivo in drugo).

Datum:

Podpis:

Prosim, da me obveščate o akcijah, ker želim pri njih sodelovati
 želim, da me informirate o akcijah društva in pomembnejšem dogajanju, vendar ne želim aktivno sodelovati
 ne želim, da me sproti obveščate o aktualnih dogajanjih, vendar društvo in njegovo dejavnost podpiram

Moji predlogi:

.....
.....
.....

Sporočila želim dobivati

po pošti po elektronski pošti

Izpolnjeno pristopno izjavo pošljite po pošti na zgoraj naveden naslov.

Cerkev se je norčevala iz ljudi, ki so napovedovali klimatske spremembe

Dramatične klimatske spremembe na našem planetu Zemlja so tema, ki zadnje čase zaposluje razmišljanja in pogovore vseh Zemljanov. Nenadoma je tudi cerkev spregovorila, čeprav od nje v zadnjih 30 letih ni bilo slišati ničesar omembe vrednega – ravno nasprotno: desetletja so predstavniki cerkve z zasmehovanjem in zanikanjem dobesedno preganjali sodobnike, ki so svarili pred apokaliptičnimi posledicami roparskega izkoriščanja narave in ki so se tudi v praksi zavzemali za varstvo narave in živalstva. Pogovarjali smo se z zgodovinarjem, novinarjem in avtorjem knjige *Nove preobleke sveta senc Matthiasom Holzbauerjem*, ki je dolga leta sestavljal obsežen arhiv na to temo. Senčni svet nove obleke je knjiga s temeljito zbranimi podatki, ki prikazuje, kako sta tisk in televizija z navdihom cerkve desetletja trajajoče opozorilne glasove diskriminirala kot »apostole konca sveta«.

Gospod Holzbauer, drugi del poročila OZN o klimi – ki pravzaprav sploh ni bil namenjen javnosti – se glasi, da klimatske katastrofe ni več mogoče odvrniti. Vas je ta izjava pretresla?

Ne, ta izjava me ni pretresla, kajti podobne izjave so že dolgo znane. Spomnim se, da je mojster napovedi o klimatski katastrofi, Dennis Meadows, že pred 30 leti smiselno izjavil: »Človek se vede kot samomorilec in nobenega smisla nima pogovor s samomorilcem, če je ta že skočil skozi okno.« Dennis Meadows je objavil še nadaljnje dopolnitve svojih

»Klimatski vrh« v Münchnu: Cerkveni funkcionarji in CSU-politiki na skupnem srečanju. Z desne: kardinal Wetter, ministrski predsednik Edmund Steuber, škof Friedrich, minister za okolje Schnappauf. Toda kje so ostala stališča cerkve in z njeno inspiracijo tudi stališča bavarske državne vlade Edmunda Stoiberja do »Ohranitve stvarstva« v preteklih 30 letih?

takratnih izračunov, ki prav tako prihajajo do podobnih zaključkov. Nedavno je v nekem intervjuju izjavil: »Plodnost Zemlje je prekoračena, 30 let smo spali, zato ne obstaja nobena možnost več, da bi preprečili klimatske spremembe, četudi preklopimo na predindustrijsko porabo energije.« Nato so ga povprašali: »Ali politiki in gospodarstveniki vaših opozoril niso vzeli resno?« Odgovoril je: »Ne, in še vedno jih ne jemljejo resno.« S tega gledišča je že dolgo znano, da bo prišlo do neke vrste kolapsa – najkasneje v naslednjih desetletjih, saj se v osnovi ni nič spremenilo.

Ali je bilo takrat kaj pobud ali predlogov, kako bi lahko kaj bistveno spremenili?

Pred kakimi 30, 35 leti je bilo veliko pobud s strani znanstvenikov. Ne le Meadows, tudi drugi so izjavili: Priti mora do temeljitega preobrata v zavesti ljudi. Takrat je bilo veliko svaril in opozoril tudi v drugi smeri, in sicer iz vira preroške besede. Ta vir je že od nekdaj prisoten. Spomnimo se prerokov skozi stoletja. Bog se je vedno razodeval skozi ljudi in pošiljal ljudem sporočila iz neskončnosti in tudi danes se to dogaja.

Že pred 20, 30 leti je božji duh v mnogih sporočilih svaril in usmerjal človeštvo, da gre v odnosu do matere Zemlje za temeljit preobrat v človekovi zavesti.

Kako so se nato mediji odzvali na ta preroška opozorila? Ali je cerkev sprejela ta opozorila?

Ravno od cerkve je to najmanj pričakovati. Cerkve so v svoji zgodovini vedno preprečevale prizadevanja za preobrat zavesti, kajti to so organizacije, ki zastopajo neko zunanjo vero, ker izvajajo zunanje rituale. Tako je najlažje, saj se tako naredi ljudi odvisne od cerkve in jih veže na zunanje rituale. Le tako lahko cerkve ohranijo svojo nadvlado. Cerkve so ta prizadevanja po preobratu zavesti že od vsega začetka ovirale. Vedno znova so tiste, ki so to poslanstvo prenašale naprej, zasmehovale in jih napadale z obrekovanjem. Mediji so nato ta obrekovanja cerkev povzeli in jih ponesli v javnost. Recimo, ljudi, ki so opozarjali na to, kaj se bo zgodilo z Zemljo, če bomo z njo še naprej tako ravnali, so ozmerjali z apostoli konca sveta. Smatrali so, da nameravajo netiti strah pred prihodnostjo in na ta način celo sklepati posle.

Govorili ste o preobratu v zavesti, ki ga je sprožil preroški duh. Je bilo tudi kaj konkretnih predlogov, kako naj se ljudje spremenijo ali obnašajo?

V teh sporočilih je vedno znova govora o tem, da je Zemlja velik organizem in da tega organizma ne smemo poškodovati, saj bi se s tem spremenila enovitost in bi nastopil nered. Druga podoba je mati Zemlja, ki človeštvo prehranjuje in mu omogoča preživetje, saj jo preveva božji duh. A mati Zemlja ljudi ne more več rediti in prehranjevati, če se ti ljudje, božji otroci, obračajo proti svoji lastni materi. Le če gre Zemlji dobro, če gre naravi dobro, če gre živalim dobro, le takrat lahko gre na tej Zemlji dobro tudi ljudem. Kajti vse je med seboj povezano. Prav živali so tiste, ki morajo največ trpeti. Eden od aspektov tega sporočila je tudi, naj človek svojih sobitij ne kolje in naj se z njimi ne prehranjuje. Če se človek tega ne drži, se bo veliko bitje Zemlja, organizem Zemlja, postavil v bran proti človeku.

Kaj konkretno je bilo takrat napovedano, kako se Zemlja brani proti človeku?

Najprej je bilo torej rečeno, da bodo letni časi in klima prešli v popolno zmedo. To so izjave, ki so bile dane že pred 25, 30 leti. Med drugim je bilo napovedano, da bodo vode narasle in da se bodo morja otoplila, tudi kot posledica dolgoletnih atomskih poizkusov in odpadkov, potopljenih v morje. Nadalje je bilo napovedano, da bo prišlo do zamenjave polov, če človek ne bo prenehal mučiti Zemlje. Napovedano je bilo tudi, da če človek ne bo spremenil svojega odnosa do živali in narave, če živalim ne bo vrnjen njihov življenjski prostor in če bo človek še nadaljeval z mučenjem in ubijanjem živali in se z njimi prehranjeval, če bo še naprej krčil gozdove, bo nastopil vihar, usoden za ves svet, in po bil stotisoče ljudi bodisi s svetovnimi katastrofami ali pa z boleznimi, ki bodo kot obsežne epidemije prizadejale človeštvo.

Ali so v knjigi Nove preobleke sveta senc opisane te navedbe?

Da, veliko sporočil in opozoril božjega duha je dobesedno navedenih, opremljenih tudi z letnicami, tako da lahko preverimo točen čas nastanka teh navedb, v večini primerov nastalih veliko pred tem, preden je znanost sploh lahko dojela stanje Zemlje in človeštva; opisana pa je tudi reakcija javnosti na te navedbe. Takrat teh svaril enostavno niso resno jemali, danes pa vsakdo govori o podnebnih spremembah. Danes tudi cerkev govori, da se je že sprožila klimatska katastrofa, a nikoli se cerkve niso opravičile, da so desetletja zanikale naznanila in v bistvu ovirale ljudi, da bi pravočasno ukrepali in se spreobrnili.

Kaj menite o predlogih politikov, da naj bi se na primer počasneje vozili z avtomobili? Ali predvidevate, da bi človeštvo lahko še kaj storilo?

Mislím da eno stvar venomer zanemarjamo, čeprav vsi govorimo o klimatskih spremembah. Govorim o posledicah živinoreje, o prehranjevanju z mesom. Posledice za okolje so bile medtem že priznane, a v isti sapi njihov pomen zopet utišán, čeprav bi brezmesna prehrana veliko prispevala k varovanju podnebja. Seveda pa velike monopolne družbe

z mučenjem živali kujejo velike zaslúžke. V današnjem času imamo na primer načine pridelave hrane, pri katerih se ne uporablja nobene kemije, to je tako imenovano miroljubno poljedelstvo, ki ga izvajajo v območju Würzburga tisti, ki resno jemljejo vse stvari. Pri tem načinu poljedelstva, ki je v sožitju z naravo, je večja prekoreninjenost tal, zasajajo se žive meje in biotopi, ja, celostni biotopski vezni sistemi. Medtem je bilo dokazano, da takšen način pridelave veže bistveno več ogljikovega dioksida v tleh.

Ali verjamete, da ima človeštvo še kakšno možnost?

Težko je reči. V celoti bo zelo težko omogočiti prehod brez kolapsa, brez krize za trajnostni način gospodarstva. To trdi tudi znanost. Pomembno pa je, da ima vsak posameznik priložnost in da tudi sam spozna, da je treba pričeti s spremembo zavesti pri samem sebi. Mislím, da obstaja neke vrste magnetizem: vsak, ki spremeni način mišljenja, bo tudi hitreje našel možnosti, da bo kos tem težkim časom, kot nekdo, ki še naprej vztraja pri dosedanem načinu življenja.

Vir: Vegetarisch geniessen 3/07, prevod: Blanka Prezelj

Prijateljstvo med različnimi živalskimi vrstami

Od prijateljev živali doma in po svetu smo dobili nekaj čudovitih fotografij prístnega prijateljstva in sožitja med različnimi živalskimi vrstami. Če imate tudi vi kakšno fotografijo, nam jo lahko pošljete. Najboljše bomo objavili v naslednjih številkah.

Izgradnja zavetišča v Pomurju je nujno potrebna

V Društvu za zaščito živali Pomurja smo se zbrali ljudje, ki želimo na različne načine pomagati zapuščenim, zanemarjenim in mučenim živalim. Tako smo se v letu 2006 odločili za aktivno delovanje na področju celotnega Pomurja (pokrivamo območja bivših občin Murska Sobota, Lendava, Ljutomer in Gornja Radgona).

Društvo je prostovoljna in neprofitna organizacija, ki je nastala izključno zaradi potrebe po pomoči neboljnim živalim, ki so največkrat odvisne od tega, kako z njimi ravnamo ljudje. Na prostovoljni osnovi smo se v okviru društva odločili za aktivno delovanje pri zaščiti vseh živalskih vrst. Eden izmed temeljnih ciljev delovanja društva je tudi prizadevanje za izgradnjo zavetišča za zapuščene živali in iskanje novih lastnikov za zapuščene živali.

V Pomurju zavetišča za živali nimamo, kljub temu da Zakon o zaščiti živali (UL RS, št. 20/04) določa, da je zagotovitev zavetišča lokalna zadeva javnega pomena. Dejstvo je, da je zapuščenih živali (muc in psov) v Pomurju vedno več, in ker zanje ni zavetišča, so dostikrat prepuščene na milost in nemilost svoji usodi. Psi in muce, ki prosto živijo, se tudi nenadzorovano razmnožujejo, med njimi se širijo nalezljive bolezni, so potencialna nevarnost za udeležence v prometu, kar vse povzroča lokalnim skupnostim nove probleme. Pomurje je tranzitna regija, kjer se tranzitni promet še povečuje, in v društvu opažamo, da s tem narašča tudi število zapuščenih živali, ki jih nevestni lastniki pri prehodu regije preprosto izpustijo na cesto.

Obstaja še več razlogov, zaradi katerih je izgradnja zavetišča v Pomurju nujno potrebna. Z njegovo izgradnjo bomo vsaj delno omogočili izvajanje zaščite živali, kot to določa Zakon o zaščiti živali, in sicer zaščito njihovega življenja, zdravja in dobrega počutja. Z izgradnjo zavetišča bomo omogočili ne le zmanjšanje števila zapuščenih živali in večji nadzor nad njimi, ampak bomo dali tudi možnost sodelovanja ljubiteljem živali, ki bodo pri skrbi za živali lahko pomagali. Z izvajanjem raznih aktivnosti v zavetišču bomo omogočili tudi izobraževanje otrok in mladine ter tako vplivali na njihov pozitiven razvoj, vplivali bomo tudi na zavest odraslih, da je potrebno z živalmi – človekovimi prijatelji odgovorno in vestno ravnati, saj so tudi živali živa bitja, ki čutijo in imajo pravico do dostojnega življenja.

Društvo se financira iz članarin in donacij. Z zbranimi sredstvi krijemo tekoče stroške delovanja društva, kupujemo hrano za zapuščene živali ter plačujemo zdravljenja, cepljenja in sterilizacije brezdomnih muc in psic.

Kako lahko posamezniki pomagajo našemu društvu?

Strani ljudi je najbolj dobrodošlo in v pomoč našemu društvu njihovo sodelovanje v smislu osveščanja drugih ljudi in pozitivnem vplivanju. Tako v našem društvu z nastopi v javnosti (na stojnicah, v vrteih, šolah ...) želimo ljudi spomniti, da so tudi živali živa bitja, ki čutijo in si zaslužijo človekove pozornosti. Odkar smo v letu 2006 (meseca junija) ponovno oživili delovanje društva za zaščito živali v

Prireditve društva v centru Murske Sobote ob letošnjem 4. oktobru – svetovnem dnevu varstva živali.

Kužek, ki čaka na nove lastnike na veterinarski postaji Naberjov v Moravskih Toplicah.

Pomurju, že opažamo pozitivne spremembe na ljudeh. Ljudje se pozitivno odzivajo, opažamo njihove odzive: opazujejo ljudi v svoji okolici, kako ravnajo s svojimi živalmi, tako na kmetijah z živino kot tudi v vaseh in mestih, kako lastniki ravnajo s svojimi hišnimi ljubljenci ter nam v primerih, ko odkrijejo nepravilno ravnanje, to tudi sporočajo.

Ljudje nam sporočajo primere slabega ravnanja z živalmi

V zadnjem letu smo najprej v javnosti predstavili, da društvo za zaščito živali v Pomurju ponovno deluje, da se ljudje lahko obračajo na nas in nam sporočajo primere slabega ravnanja z živalmi. V okviru delovanja društva smo začeli tudi z objavo člankov v medijih javnega obveščanja (Slovenske novice, lokalni časopis Vestnik, na lokalnih TV in radijskih postajah), kjer smo objavljali tako primere nepravilnega ravnanja z živalmi kot tudi pohvalne zgodbe v primerih, ko ljudje za živali še posebej dobro skrbijo. Izvajali smo aktivnosti osveščanja javnosti z razdeljevanjem letakov na stojnicah in zbiranjem donacij podjetij in prostovoljnih prispevkov posameznikov. V zimskem času, od meseca novembra 2006 do marca 2007, smo v nakupovalnem centru BTC City v Murski

Soboti vsak teden na stojnici delili letake, zbirali hrano za živali in dajali nasvete o pravilnem ravnanju z živalmi, vzporedno pa se je ves čas v posebni skrinji zbiral denar namenjen našemu društvu. Tako smo zbrali kar nekaj sredstev, ki jih sedaj uporabljamo za aktivnosti društva (predvsem za nakup hrane za živali, za zdravniške posege ...). Skozi vse leto pa smo izvajali tudi akcije na terenu v primerih, ko smo prejeli prijave ljudi o mučenju ali zanemarjanju živali. V določenih primerih pa smo prijave posredovali veterinarski inšpekciji in tudi policiji.

Za vse, ki bi želeli informacije v zvezi z delovanjem društva, so tu na voljo podatki o društvu:

DRUŠTVO ZA ZAŠČITO ŽIVALI POMURJA

Markišavska ul. 3
p.p. 30
9000 Murska Sobota

Tel. št.: 031/528-396, e-pošta: dzzpom@gmail.com,
www.dzz-pomurja.si; DŠ: 19446993

Donacije in prostovoljne denarne prispevke zbiramo na transakcijski račun društva odprt pri NLB d.d., Ljubljana, št.: **02340-0256066415**.

Za Društvo za zaščito živali Pomurja
Breda HABJANIČ
Predsednica

Človek prenaša svoje napačno obnašanje na živali

Ali misliš, človek, da ustreza skupnemu življenju in ljubezni do živali način, ko so živali v stanovanjih in hišah v kletkah ali ko je npr. v stanovanju ali hiši le posamezen pes ali muca? Je to ljubezen do živali, če pse vežete na verige in jim puščate le majhen svoboden prostor ali če imate mačke izključno v stanovanju? (...)

Nekateri od vas porečejo: »Drugače ni mogoče, kajti so psi, ki morajo biti na verigi, sicer napadejo ljudi!« Spet vas naravnost vprašam: »Od koga so živali prevzele to naravo, da napadajo ljudi? Ali ni človek s svojim človeškim, napadalnim obnašanjem do soljudi in živali tega obnašanja v tisočletjih prenesel na svet živali?« (...)

Nedolžna žival je na verigi, ker je bila v predhodnih inkarnacijah ali v tem utelešenju preganjana, naščuvana, morda dresirana za napadanje in grizenje. Če žival zaradi tega človeku ni naklonjena in ga napade, potem reče človek, da je to divja, vihrava žival, ki mora na verigo! (...)

Človeške sestre in brate naravnost sprašujem: »Kdo je tisti, ki bi moral biti brzdan? Ali niso prav ljudje, ki so naslednje bližnje dresirali in jih še dresirajo za napadalna dejanja in ki so do njih bili in so nasilni, s čimer so jim odtegovali in jim odtegujejo prostor, tisti, ki bi se morali mnogo bolj krotiti ali občutiti verige?« (...)

Nevarnost izhaja torej iz človeka. Svojo nevarnost je prenašal in prenaša na živali. Po pravici bi moral biti priklenjen na verigo in povodec grobi, napadalni, nevarni človek, da bi se ovedel. To bi v mnogih primerih bolj pomagalo in bilo koristnejše, kajti s tem bi bil človek spodbujen misliti drugače, preden bi ga doletele posledice njegovega ravnanja. (...)

Zaradi nasprotnega obnašanja ljudi, zaradi verig, vrvic, kletk in tega, da morajo živali osamljeno živeti z ljudmi, so mnoge živali postale ujetniki ljudi, ki so jih nabavili iz sebičnih namenov in jih zaradi tega temu primerno tudi uporabljajo. Mnogo živali je pri ljudeh samo zaradi tega, ker so prisiljene, da so pri njih. (...)

Mnoge živali gojijo kot sobne ali kot ljubljence, ki jih lahko človek ljubkuje, kadar se mu zljubi, ali se zjoče, jim preda svoja hrepenenja, svoje zlohonosti, svoje prepirljivosti in še mnogo drugega, da bi pri navidezno nemem ljubljencu našel tolažbo. Končni rezultat takšne deformacije je omalovaževana, pomehkužena, žalostna, sovražna, prepirljiva ali napadalna žival, ki svoje zasnove stvarjenja komaj še pozna in jih tudi ne živi več. Zaradi napačne ljubezni do živali je sobna žival pogosto podobna prejšnji ali sedanji gospodarici in lovski pes s svojo lovsko mrzlico bivšemu ali sedanjemu gospodarju. (...)

Kar je človek storil živalim in jim še dela, to se mu bo vrnilo in se mu vrača. Sam bo moral pretrpeti enako ali podobno. Kar je torej človek storil domačim živalim, živalim gozdov, polj, živalim v zraku in hlevih ali jim dal s svojimi besedami in občutki, to je storil in dal sebi. To je grenko zdravilo, ki ga bo moral požreti sam. (...)

V opljojevanje posega človek s tem, da vodi žival ženskega spola k moškemu spolu ali obratno. Človek torej odloča, ali naj in kdaj naj zanosijo in od katerega moškega naslednjega bližnjega. Pri tem se seveda ne pazi, ali so usklajene živalske vrste in geni, če se ujemata nihanje krvi in frekvenca teles. Gospodovalni človek se ne vpraša, če naravni zakon predvideva drugače tako z moškimi kot tudi z ženskimi naslednjimi bližnjimi. Žival mora storiti to, kar želi tiran. Če žival potem napade gospodovalnega človeka, ki jo je nekoč na mnoge načine silil k temu, kar po naravnem zakonu za žival ni bilo predvideno, potem jo ta človek zaradi neprimerne obnašanja pretepa in muči. Dejansko zadene človeka samo to, kar je sejal, torej povzročil. (...)

Prerok Izaija je napovedal, da bodo v Kraljestvu miru vse živali živele v miru med seboj in v sožitju s človekom. Njegova vizija se v današnjem času korak za korakom uresničuje na področju Gabrielinega sklada v Nemčiji.

Kdor življenje spoštuje, ta tudi ne bo več redil živali za zakol, kajti tudi te občutijo – podobno kot domače živali – zakaj so na dvoriščih in v hlevih. To, kar so jim ljudje namenili, torej so jim sevali in jim še sevajo, so sprejele in še sprejemajo – npr. kdaj so zrele za zakol. Človek razmišlja, kdaj bo prodal živali klavnici ali mesarju. Človek misli na prodajo in že vidi denar, ki ga bo dobil. V človeku nastaja vse to v slikah. Slike, ki imajo v sebi različne frekvence misli, živali zavohajo ali občutijo. Človek, ki ima komaj kakšno komunikacijo z življenjem, ne more presoditi, kakšen strah in trpljenje se zaradi tega odpre v živalih. (...)

Mnogo ljudi še danes meni, da se morajo ubijati živali v gozdovih in na polju, da bi bilo v naravi ohranjeno sorazmerje, ravnovesje. Ljubi bratje in sestre, dokler so vaše duše poškodovane zaradi napačnega mišljenja in obnašanja, to je obremenjene, se tudi v živalskem svetu ne bo nič spremenilo. Sveti Božji red je mislil na vse, tudi na red na materiji. Mislite, da Bog potrebuje vaše orožje, pasti in vaše strupe, da bi ohranjal ekološko ravnovesje? (...)

V Kraljestvu miru Jezusa Kristusa se bo izpolnilo to, kar je napovedal Bog po preroku Izaiji: Volk bo ležal pri jagnjetu, panter pri kozličku. Tele in levinja sta prijatelja, ležita skupaj in pazili ju bodo otroci. Krava in medvedka se bosta spoprijateljili, ker v njuni zavesti – v živali je negativno zasejal človek – ni več hudobije in ne sovraštva. Njuni mladiči bodo ležali drug pri drugem, ker jim njihovi starši posredujejo tudi človeški mir. Lev ne trga več svojih bližnjih, njemu podrejenih živali ali celo ljudi, ker tudi ljudje ne hrepenijo več po mesu in nimajo pohlepa po uživanju mesa. Vse živali se prehranjujejo s travo in slamo. Človeku sovražne niso niti gad niti ostale kače, ker so ljudje in živali postali eno, ker v ljudeh ni več strahu niti hudobije in zvijačnosti.

Odlomki iz knjige »Ti, žival – ti, človek. Kdo je vreden več?«, izdajatelj Univerzalno življenje

Knjigo lahko naročite na naslovu: Univerzalno življenje, Celovška cesta 87, 1000 Ljubljana, telefon: 01/568-41-48, ali na naslovu: www.univerzalno-zivljenje.si, informacije o Kraljestvu miru – Oddajnik Novi Jeruzalem za Kraljestvo miru Jezusa Kristusa pa dobite na naslovu www.novi-jeruzalem.com.

Ali čebele umirajo zaradi genske tehnike in sevanja?

Izginotje čebel bi imelo za človeštvo uničujoč učinek

Skrivnostno pri umiranju čebel je, da izginejo brez sledu in jih enostavno ni več. Zapustile so panj, mladega zaroda ne oskrbujejo več. Ne vemo, kam so šle. V panju ni mrtvih čebel, čebele enostavno izginejo. Posledice so zaenkrat še neizmerljive: izginotje čebel bi imelo za človeštvo uničujoč učinek, kajti skoraj dve tretjini naše prehrane je posredno ali neposredno odvisna od dela čebel.

Večino sadja (90%) oprashaujejo čebele, prav tako mandlje, melone, papriko, buče, maline itd. Zato je Albert Einstein že leta 1949 svaril pred umiranjem čebel: »Ko bo izginila čebela z oblička Zemlje, bo človek preživel le še štiri leta; saj ko ni več čebel, ni več oprashaovanja, ni več rastlin, ni več živali, ni več ljudi ...« Prave alternative za oprashaovanje čebel do danes še niso odkrili. Tudi uporaba velikih ventilatorjev ni prinesla željenega učinka. Čebele so najnatančnejši gradbeni mojstri na svetu, njihova navigacija poteka po njihovih lastnih zemljevidih, podrobno preračunavajo položaj sonca, razlikujejo stotero vonjav in prevzemajo mogočno nalogo za naš planet: oprashaovanje nešteti cvetov na sadnem drevju, v vrtovih, na travnikih in v gozdovih.

Čebele opravljajo šest poklicev v 30 dneh

Da bi lahko to nalogo, ki zagotavlja nadaljnji obstanek vsega živega, zanesljivo opravljale, so se čebele brezhibno in harmonično organizirale, česar pri ljudeh še nikjer ni bilo mogoče najti. »Občudovanja vredno pri čebelah je že samo njihovo bistvo,« razlaga dolgoletni čebelar Hermann Glas. »Občudovanja vredno zato, ker vse stoodstotno deluje in čebela že od prvega dne svojega prihoda na svet ve, kaj je njena naloga. Naloga je že v njej sami.« Pri tem še zda-

leč ne gre le za oprashaovanje cvetov – v času njenega kratkega življenja (30 do 70 dni) opravlja čebela šest različnih poklicev. Ko se izvali, prve štiri dni kot čebela – čistilka čisti celice satja in panj, kajti v neočiščene celice satja čebelja matica ne leže novih jajčec. Od 5. do 11. dne je dojilja in krmi ličinke. Nato dela 3 dni kot skladiščnik: nalaga nektar v celice satja in prezračuje panj na ta način, da z veliko hitrostjo zamahuje s krili. S 14. dnem življenja končno postane čebela – graditeljica in gradi celice satja, eno za drugo, šesterokotne, eno enako drugi. Z 18. dnem čebela spremeni svojo vlogo v čebelo – braniteljico in pri vходу v panj odganja vsiljivce kot so ose, sršeni in metulji. Šele nato, s svojim 22. dnem življenja, postane čebela nabiralka. Leta s cveta na cvet, da nabere nektar, cvetni prah in propolis (neke vrste drevesno smolo), hrano za čebele v panju. Kako čebela ve, kaj je njeno delo? Kaj ji narekuje, kdaj mora zamenjati delovno mesto? Kdo si je izmislil znameniti in dolgo raziskovani ples v krogu in poplesovanje z zadkom, s katerim čebela po vrnitvi v panj sporoča drugim čebelam natančno mesto, oddaljenost in kvaliteto izvora hrane?

Čebele živijo v kolektivu

Čebele so bitja z visoko inteligenco. »Ta iznajdljivost, ta red, česa takega mi ljudje nismo sposobni,« se navdušuje čebelar

Hermann Glas, ki oskrbuje 40 čebeljih družin. Zanj čebele niso posamična bitja, zanj so čebele enota: »Čebelja družina je kot eno samo bitje, ima nekaj, kar bi lahko imenovali kolektivna duša.« Tako tudi zelo stari čebelarji nikoli ne govore o čebelah, temveč vedno o čebeli. In ta obstaja v treh spolih: tu je matica, ki se dovoli krmiti z dragocnim matičnim mlečkom in ki v svojem 3 do 4 leta trajajočem življenju v celice satovja izleže dva milijona jajčec, ob sončnem obratu do 2000 jajčec dnevno; tu so delavke ženskega spola, ki panj gradijo, v njem vzdržujejo red in čistočo, nabirajo nektar in krmito ličinke; in tu so troti moškega spola, katerih je v panju le nekaj sto. Troti igrajo v panju pravzaprav tragično vlogo. Nekoliko okornejši in bolj poraščeni kot čebele delavke so v panju uporabni le kot osemenjevalci matice. Prehranjevati se ne morejo sami, oskrbujejo jih čebele delavke. Tudi k obrambi ne morejo ničesar doprinesiti, saj nimajo organa za pikanje. Njihova naloga je enostavno le v tem, da se v spomladansko-poletnem času odpravijo na poročni let in osemenijo matico, kar le redkim uspe in pomeni njihovo takojšnjo smrt.

Poročilo v medijih je bilo osupljivo: V ZDA je prišlo do masovnega umiranja čebel v takem obsegu, kot ga niso opazili še nikoli doslej. Na zahodni obali Amerike je propadlo okoli 60 odstotkov čebelje populacije, na vzhodni obali in v Teksasu pa več kot 70 odstotkov. Prizadetih je več kot polovica vseh zveznih držav in deli Kanade. Enako se dogaja v Španiji in na Poljskem.

Ali so krivi mobilni telefoni?

Po opisu v članku časopisa *The Independent* (britanski nedeljski časopis) se čebele izgubijo zaradi radiacije (sevanja) mobilnih telefonov. Iz tega vzroka ne najdejo več nazaj v svoje panje, v katerih ostanejo le matica, izležena jajčeca in med. Ena izmed študij Univerze v Landau, je, kot piše časopis *Bild*, to domnevo že potrdila. Kako naj si to razlagamo? Znanost je pogosto dokazala, da pravzaprav ničesar ne ve. So pa mnogi čebelarji v bližini oddajnikov in pod daljnovodi opazili nenavadne, negativne pojave. Eden od čebelarjev opisuje svoja opažanja glede spremenjenega obnašanja čebel ob postavitvi oddajnikov v njihovi neposredni bližini: »Pri moji čebelji populaciji (sprva približno 40 družin) je bilo opaziti močan nemir in povečano težnjo po rojenju. Kot čebelar z nakladalnimi panji uporabljam tako imenovano povišano dno, čebele v tem prostoru niso dograjevale satovja v nadaljevanju pripravljenih okvirčkov, ampak brez reda, križem kražem po prostoru. Še posebej upadljiva je bila močna lepljivost satov, tako da je bilo posamezne okvire težko ločiti. Opazil sem tudi izredno hiter spomladanski razvoj, tako da je bilo treba predčasno poskrbeti za preprečevanje rojenja. Poleti je prišlo do nerazložljivega upadanja čebelje populacije. Čebele so panje enostavno zapustile.« (www.mikrowellensmog.info/bienen.html)

»Človeštvo nujno potrebuje čebele, saj sta skoraj dve tretjini človekove prehrane odvisni od čebel, bodisi posredno ali neposredno: 80 do 90 odstotkov sadja (jabolka, hruške, slive, češnje, breskve, kivi itd.) oprashijo čebele, prav tako mandlje, melone, papriko, buče, maline, sojo, beluše, brokoli, zeleno, kumare in še okrog 90 drugih vrst sadja in zelenjave.

Kraljica ali delavka?

O tem, ali bo čebela živela kot trot, delavka ali matica, ne odloča genetski zapis, temveč to preprosto določa ravnanje z jajčecem. Za ličinke matice, recimo, so zgrajene posebno oblikovane večje »kraljevske zibelke«. Te ličinke so deležne posebne prehrane, prejemaajo izbran sok, matični mleček, ki ga proizvajajo mlade čebele v svojih žlezah. Nasprotno pa ličinke bodočih čebel delavk prejemaajo od 6. do 7. dne hrano, ki je mešanica cvetnega prahu, medu in vode. Troti sicer prejemaajo enako hrano, vendar izvirajo iz neoplojenih jajčec. In kdo določa razdelitev na matico, delavko ali trota? Seveda zopet »čebela«, duša čebelje družine. Ta tudi zazna, če se je čebelja družina preveč namnožila. V tem primeru mora čebelja matica na dieto, tako da izleže manj jajčec, postane vitkejša in tako sposobna leteti. Posledično se družina razdeli, prične rojiti: stara matica zapusti panj skupaj z delom svojih dvorjanov in si poišče novo bivališče. Za kraljevski naraščaj je že pravočasno poskrbljeno – mlada matica je že vzrejena v novi kraljevski zibki. Po svojem poročnem letu odslej ona prevzema izleganje jajčec in s svojim vonjem skrbi za harmonijo v panju.

Je to le goli nagon, ki vodi življenje čebele? Ali imajo čebele zavest? Ali razmišljajo? Temu vprašanju se trenutno posvečajo raz-

iskovalci vseh narodnosti. Biolog James L. Gould z Univerze Princeton je pri svojih raziskovanjih naletel na primer, s katerim ni računl nihče, niti on sam. Gould je pripravil svojim čebelam mobilno pašo in jo vsak dan prestavil za enako razdaljo. Kot je bilo pričakovati, so čebele nabiralke vedno izsledile novo mesto paše. A kar se je zgodilo zatem, je presegllo vse, kar bi lahko smiselno pričakovali: po nekaj dneh so čebele vedele, kje bo ta dan stala paša in so na tem mestu nečakano krožile, dokler ni prispel Gould s pašo. Ali so čebele spregledale princip Gouldovega poizkusa? Pametne razlage Gould za to ni mogel najti. A njegova nemoč pri iskanju razlage se je še bolj stopnjevala, ko je potek svojega poizkusa drastično otežil. Paše ni prestavljal za enakomerno razdaljo, temveč je stopnjeval prestavitev vedno znova za faktor 1,25 – vse prej kot zlahka ugotovljiva zakonitost. In kljub temu so se čebele tudi v tem primeru znašle. Kot da bi v teku tega poizkusa razumele njegova pravila, so vedno krožile nad pravim mestom v pričakovanju hrane. Očitno so ravnale po pravilu: vzemi zadnjo postavitev, k njej prištej 25 odstotkov in tam te čaka hrana. Do danes še nihče ni našel ključne razlage, kako so insekti s svojimi miligramskimi možgani sposobni takšnih malodane nemogočih dosežkov.

Če izhajamo iz tega, da ima vse živo svojo dušo, da se v vseh oblikah življenja preta-

ka vesoljna duhovnost – Bog, potem ustreza razmišljanje, da se zavest vsake posamezne čebele potencira v čebelji družini. Z življenjem v skupnosti nastane neka višja zavest, ki je ne moremo omejevati s številom nevroinov v možganih ene same čebele.

Boj čebel za preživetje

Kakršnokoli že je naše stališče do tega vprašanja – ali naj priznavamo čebelam nagon, zavest ali dušo občestva – kdor se pogloblja v dogajanja in zakonitosti znotraj čebelje družine, je prevzet, občuti občudovanje, občuti spoštovanje do teh bitij, od katerih je v bistvu odvisno naše preživetje. Toliko bolj nerazumljivo je zato človekovo ravnanje z okoljem, z naravo, z živalmi. Zakaj v ZDA in v drugih državah na skrivnosten način zapušča na tisoče čebel svoje panje? Ali terjata zastrupljanje okolja in zločin nad stvarstvom – genska tehnika svoj davek? Ali je človek zmedel čebelji red? Ali čebele iščejo območja, v katerih še lahko žive po svoji ureditvi? Ali sploh še obstajajo takšna območja in če, ali so čebeljim rojem dosegljiva? Ali jih je človek obsodil na propad in s tem izrekel obsodbo tudi samemu sebi ...?

Vegetarisch geniessen 3/07, prevod: Blanka Prezelj

Sem veganka, ker spoštujem živali in sebe

Cveta Zalokar Oražem iz Domžal, poslanka stranke Zares, je mnogim prijateljem živali prirasla k srcu v začetku leta, ko se je v državnem zboru odločno zavzela za pravice živali. Njen glas je bil tedaj v množici brezsrčnih in otopelih političnih duš premalo za pozitivne spremembe. Morda pa bo že na naslednjih volitvah drugače, če bodo varstveniki živali izbrali tiste glasnike ljudstva, ki imajo resnično etičen odnos do živali in narave.

Zakaj ste postali vegetarijanka oziroma veganka?

Vegetarijanka oziroma veganka sem bila že pred več kot 10 leti. Takrat sem se udeležila seminarja Michelangela Chieccija in navdušilo me je njegovo razmišljanje o hrani, zato sem se ravnala po njegovem sistemu več kot tri leta. Takrat še ni bilo tako bogate izbire hrane za vegane pa tudi v javnosti so nas mnogi gledali kot deveto čudo. Življenje se mi je s funkcijo županje občine Domžale zelo zapletlo in počasi sem se pričela spet klasično prehranjevati, čeprav mesa prav veliko nikoli nisem uživala. Sama si mesnih jedi nisem nikoli pripravljala, sem se pa »uklonila« mesni hrani ob prehranjevanju zunaj doma. V zadnjem obdobju sem spet kar tako nenačrtno prenehala z mesno prehrano, pred meseci pa sem spet našla svoje dobre znance v Chine Klubu in takrat v svojem veganstvu zares uživam. Zakaj? Ker spoštujem in ljubim živali, ker so živa bitja, ter zato, ker imam rada tudi sebe in svoje telo, zato vanj ne želim vnašati škodljive hrane. Prehrana po mojem mnenju bistveno vpliva na naše zdravje in naše ravnanje, na duševnost, navade ...

Državljeni Slovenije morajo z davkom financirati mnoge oblike mučenja in ubijanja živali (poskusi na živalih, subvencije živinoreji ...). Mnogi so proti temu, ker to nasprotuje njihovi vesti. Tako gre za poseg v ustavno varovano svobodo vesti. Kaj lahko naredijo ti ljudje, da jim ni potrebno preko davkov podpirati takšnih okrutnih dejanj?

Seveda ne gre samo za slovensko politiko, pač pa je marsikaj povezano tudi z evropsko politično ureditvijo in zakonodajo. Prav gotovo je kmetijska politika trenutno v EU eden najbolj zgrešenih projektov, žal pa ni prave volje in zlasti interesa za njeno radikalno spreminjanje. To ni povezano le z odnosom do živali, pač pa tudi v odnosu do hrane in varovanja okolja ter lakote v svetu. Če se Evropa sprememb pri sistemu subvencij ne bo lotila, potem bo nosila še naprej velik negativni madež in očitno bo, da ni sposobna sprejemati pravih in najbolj naprednih rešitev. Olajšav na področju davkov najbrž še dolgo ne bo moč uveljaviti v praksi, saj splošna zavest, povezana s predsodki pa tudi z interesi močne industrije (farmacije, pre-

hramne industrije, živinorejskega lobija), tega še dolgo ne bo omogočila. Seveda pa je potrebno stalno opozarjanje, usklajene akcije na področju cele Evrope in pritisk. To bo dolgotrajen proces.

Po ustavi RS je dolžnost slehernega državljana skrbeti za zdravo življenjsko okolje, del okolja pa so tudi živali, rastline, rodovita polja in čista voda. Zakaj se tega ne držijo odgovorni v državi in nekateri celo podpirajo uničevanje navedenega? Se jih lahko opozori na to ali kaznuje?

Vsekakor je pri varovanju naštetega veliko zgolj deklarativne volje in besedovanja, dejanja pa so podrejena interesom, lobijem, denarju, dobičku. Zakonska regulativa je najbrž marsikje slaba in neustrezna, predvsem pa šepajo nadzor, udejanjanje, akcija, doslednost ... Tudi sama sem bila pred časom v podobni situaciji, ko sem kot županja morala tehtati med novo industrijsko cono, delovnimi mesti, razvojem na eni strani, na drugi pa obsežnim mokriščem, kamor naj bi umeščali cono. In žal sem se morala podrediti potrebi po coni, čeprav smo se trudili, da bi jo zasnovali kar se da varovalno. Toda to ne bo nikoli več travnik – zato mi je hudo in imam tudi zelo slab občutek. Seveda pa je še mnogo drugih bolj nepremišljenih potez in projektov.

Ali ste za to, da se v pravni red Slovenije uvede ugovor vesti lovu? Evropsko sodišče za človekove pravice je namreč že pred leti odločilo, da zemljiški posestnik ne sme biti prisiljen, da svojo lovsko pravico odstopi lovski skupnosti in tako dopušča lov na svojem zemljišču, čeprav iz etičnih razlogov odklanja lov.

Možnost ugovora prepovedi lova lastnikov zemljišč bi podprla, a upam, da se ob tem ne bi pojavile še druge zahteve velikih lastnikov, veleposestnikov, tudi cerkve, npr. v smeri, da na njihovih zemljiščih ne smemo nabirati zelišč, gob, plodov ... Torej kot lastnik sicer ne omejuješ vstopa na svojo lastnino, si pa dobiš pravico, da zaščitiš življenje in živa bitja. Najbrž rešitev, da so pristoživeče živali v Sloveniji tako rekoč izključno v lasti lovcev in odvisne od njih, ni dobra.

Ali menite, da bi bil svet boljši in pravičnej-

Cveta Zalokar Oražem: »Prehrana po mojem mnenju bistveno vpliva na naše zdravje in naše ravnanje, na duševnost, navade ...«

ši, če bi bili politiki vegetarijanci?

Seveda ima vegetarijanstvo v svojih temeljih številne pozitivne vrednote, ki bi prispevale k boljšemu svetu. Manj agresivnosti, nasilja, spoštovanje narave, živih bitij, pristnejši stik z zemljo, odnos do zdravega življenja ... To in še marsikaj je prav gotovo v funkciji pravičnosti, čeprav se ne strinjam, da so pravični samo vegetarijanci. Seveda bi bilo koristno, če bi vsak dan več ljudi sledilo vegetarijanstvu. Vegetarijanstvo je izbira višje morale in zavesti. A to je stvar volje in odločitve vsakega posameznika. Zavedati pa se moramo tudi tega, da marsikje v svetu ljudje živijo v pogojih, kjer vegetarijanstvo skoraj ni mogoče (Aljaska).

Eden od poslancev je letos javno izjavil, da so živali stvari. V kolikšni meri sovražna ideologija cerkve do živali vpliva na takšne izjave glasnikov ljudstva?

Izjava je resnična in ker je bila izrečena kot replika na mojo razpravo, sem bila šokirana in zgrožena nad takšnim mnenjem. Vzvišeni odnos človeka do živali ima žal svoje korenine v krščanski ideologiji, a pri tem ne mislim Jezusovih izvornih stališč, pač pa kasnejše »popravke« etabrirane cerkve. Zato ne preseneča, da je bil avtor izjave iz politične stranke, ki gradi na krščanskih vrednotah. Če so to vsaj v nekaterih spornih stališčih sploh vrednote ... Problem pa je, da na tej sintagmi temelji tudi pravna stroka in zakonodaja v številnih državah, žal tudi pri nas.

Znano je, da je živinoreja eden največjih uničevalcev okolja in podnebja, njen produkt meso pa je tudi rizični faktor za mnoge civilizacijske bolezni, zaradi katerih umirajo milijoni ljudi. Živinoreja in meso sta tako zadevi, ki povzročata nepredstavljivo družbeno škodo. Ali slovenska politika pripravlja kakšne ukrepe, ki bi odpravili oba negativna pojava?

O kakšnih posebnih ukrepih s tega področja

nisem seznanjena. Strinjam pa se, da se bo potrebno v okviru pogovorov o podnebnih spremembah pogovarjati tudi o negativnih vplivih živinoreje, saj je ta celo večja onesnaževalka kot promet. Če ljudje ne bomo spremenili svojega načina življenja, potem ne bomo uspešni. A to večina tako nerada sliši in vplive živinoreje se takoj banalizira. Razlika v porabi zemeljskih virov med vegetarijanci in mesojedci je 1 : 20. Za en sam kg govedine je treba kar 10.000 l vode, pri tem pa nastane 40 kg iztrebkov. Ker zmanjkuje površin za kmetijstvo, je treba za en sam hamburger izsekati kar 6,5 ha gozda. Grozljivo.

Koliko različni lobiji iz gospodarstva, ki služijo na račun izkoriščanja živali in narave, vplivajo na poslance? Nam lahko navedete dokazane konkretne primere?

Lahko ste prepričani, da je tega veliko, direktno ali pa tudi bolj posredno. Prav gotovo so takšna močna lobistična skupina lovci. Podoben primer so tudi rejci drobnice v primeru odnosa do medvedov, saj zastopajo le lastne interese in na primer sami ne naredijo dovolj za sobivanje. Nenazadnje so oni prišli na medvedovo območje, zdaj pa ga želijo pregnati. Seveda pa so najmočnejša interesna skupina v okviru kmetijstva živinorejci, ki imajo odločilen vpliv in moč. Tu je zanimivo, kako malo možnosti vpliva imajo ekološki kmetovalci, ki so že dolgo močno zastavljeni in odrinjeni, njim namenjena pomoč države je minimalna, medtem ko se je Slovenija že pred leti popolnoma napačno odločila in kot prioriteto postavila živinorejo.

Kaj bi priporočili vsem varstvenikom živali? Kako naj delujejo, da bodo čimbolj uspešni?

Seveda je njihovo delo povezano z nevladno organizacijo, z delovanjem preko društev in s čim širšo javno podporo. Pri tem je potrebno posebno pozornost posvetiti obveščanju in medijski podpori. Potrebno je konkretno delo, opozarjanje na probleme, neurejene razmere in zakonske rešitve. Pri delu je potrebno biti realen in strpen, saj ekstremi in nemogoče zahteve lahko ljudi odvrtaajo od podpore.

Na katerem področju zaščitite živali so slovenski politiki najbolj odprti za pozitivne spremembe?

Če sem malo cinična, jih skrbi predvsem to, kako doseči čim večjo molznost pri kravah in čim večjo pridelavo mesa pri posameznih vrstah živali. Pri neposredni zaščiti živali, kjer se ureja vprašanje zavetišč, prevozov živali, prepovedanega ulova ptic ..., pa so preveč ravnodušni, nezainteresirani. Čeprav se je potrebno čim preje lotiti vprašanja prekratkoga, zgolj 30- dnevnega časa, ki je določen živalim v zavetiščih, da se zanje najde novega lastnika. Tu so nekatera zavetišča izjemno aktivna, druga pa samo čakajo, da mine čas in živali lahko usmrtijo. Odprto je tudi vpra-

šanje odstrela več kot 100 medvedov letno, pa skrbi za nekatere ogrožene živalske vrste.

Ministrstvo za zdravje vodi pravo križarsko vojno proti tobačnim izdelkom. Toda meso veliko bolj škoduje zdravju ljudi, da ne govorimo o ekološki katastrofi, ki jo povzroča živinoreja. Vendar ministrstvo o tem molči. Ali ni to skrajno neodgovorno?

Res je, da naše ministrstvo za zdravje ni prav aktivno, čeprav je sprejeta nacionalna strategija na tem področju, ki pa se ne izvaja. Gre enostavno za to, da ni volje in poguma, saj bi naleteli na mnoge predsodke in nasprotovanja. Še več, v zadnjem času poteka pod okriljem države propagandna akcija, v kateri sodelujejo otroci, ki propagira mleko. Čeprav na primer obstajajo številne študije in dokazi o tem, da mleko ni najbolj zdravo živilo, še posebej pa so škodljive njegove maščobe in polnomastni izdelki. O tem v Sloveniji ne govorimo.

Ali ste za to, da se na ravni države ustanovi poseben neodvisen organ, ki bi se ukvarjal s položajem živali?

Da, a le če ne bo zgolj birokratska institucija.

Ali ste za to, da dobijo živali svoje pravice in da jih pri tem zastopa varuh pravic živali?

Živali so živa bitja in prav je, da imajo svoje pravice, čeprav je ta svet tako urejen, da marsikje še ljudem niso omogočene najbolj temeljne in osnovne človekove pravice. A nekdo mora neprestano opozarjati in ljudi ozaveščati v zvezi s položajem živali. Varuh bi moral biti izjemno ugledna in priznana osebnost, z neko težo, spoštovanjem in avtoriteto, taka osebnost bi lahko veliko naredila za varovanje živali.

Ali menite, da lahko klavnice, poskusi na živalih in lov pripomorejo k blaginji Slovenije? Ali spadajo takšna dejanja, ki pomenijo veliko krutost, v kulturo nekega naroda?

Blaginja Slovenija je povezana s sobivanjem vseh živih bitij, spoštovanjem narave in visokimi moralnimi vrednotami. V tem kontekstu ni prostora za ubijanje, krutost, mučenja ...

Kako bi vi zaščitili rjavega medveda v Sloveniji?

Prav gotovo se ne strinjam z odstrelom, ki ga brez vsakih analiz in upoštevanja dejanskega stanja izvršujemo v Sloveniji. To je nedopustno, barbarsko, saj smo mi posegli v medvedovo območje. Ponosni bi morali biti na to, da pri nas živi toliko medvedov, in iz tega nekaj iztržiti, na primer to, da imamo neokrnjeno naravo. Včasih so ljudje znali živeti skupaj z medvedom, bilo je prisotno sožitje in medsebojno spoštovanje med živaljo, ki je sicer zver, in človekom. Iz te tradicije in teh izkušenj bi se morali učiti in iskati rešitve za sobivanje. Izkoristiti bi morali tudi možnosti in finance, da podpremo ukrepe, ki so usmerjeni v to sobivanje. Morda bi bil prvi korak lahko tudi ustanovitev zavetišča za medvede po vzoru tistega na Hrvaškem, v kraju Kute-revo. Tako bi se počasi spreminjal odnos do medveda, čeprav sem bila kar prijetno presenečena, koliko ljudi je (sicer brezuspešno) protestiralo ob lanskoletnem uboju medvedke in njenih mladičev. To javno mnenje je potrebno še bolj krepiti in izkoristiti ter od politike zahtevati spremembe.

Damjan Likar

Kako lahko jaz pomagam živalim?

Vaše predloge o pravicah živali lahko posredujete Cveti Zalokar Oražem na naslov: cveta.zalokar-orazem@dz-rs.si

Cveta v rokah drži malo podganico, ki je po njenih besedah lahko prav prijetna in prijazna žival.

Klimi prijazno, ščiti živali in naravo ter zagotavlja prihodnost za življenje

Rešitev za naš planet je samo v miroljubnem kmetijstvu

Vaško poljedelstvo se je v zadnjih 50-ih letih spremenilo v nasilno agrarno industrijo. Nasilno pa ni samo do milijard govedi, svinj in kokoši, ki jih redi v barbarskih pogojih v hlevih za množično živinorejo, nasilno je tudi do narave in pokrajine, z milijardami ton gnoja in gnojnice ter umetnih gnojil in škropiv. Njive so izlužene, monokulture so uničile lepoto pokrajine, oblaki amoniaka so se od poplave gnojnice, ki se je zlivala na polja, spremenili v kisli dež. Kot temu nasprotno gibanje je nastalo ekološko poljedelstvo, ki ne dovoljuje uporabe kemije, kar je dobro, še vedno pa se dovoljuje polivanje gnojnice, trošenje gnoja ter uporabo živali za korist ali prehrano. Na ekoloških kmetijah naj bi živali imele tudi boljše pogoje za bivanje, kar je seveda boljše, žal pa je tudi tukaj končni cilj klanje živali za pojedino. Po vseh izkušnjah, ki smo si jih doslej nabrali, lahko mirno zatrdimo, da je vsak način kmetovanja, kjer se še izkorišča živali, škodljiv, nesprejemljiv in dolgoročno gledano brez prihodnosti.

Miroljubno kmetijstvo, ki izhaja iz Nemčije, si prizadeva za mir z vsemi življenjskimi oblikami.

Rešitev je le v miroljubnem kmetijstvu, ki je nastalo v Nemčiji. Miroljubno kmetijstvo si prizadeva za mir z vsemi življenjskimi oblikami. Kmetje, tudi tisti, ki delamo prve korake na tej poti, se učimo živeti v miru z živalmi, zato jih nimamo za ustvarjanje dobička, za zakol in prehrano ljudi. Pri nas ni ubijanja živih bitij, mikroorganizmov v tleh z uporabo kemije, gnoja ali gnojnice, s ciljem izvleči iz tal čim večji pridelek. V zemljo ne vnašamo nobenih snovi, ki uničujejo življenje in obremenjujejo okolje in ki jih nato zaužijemo s hrano. Tudi genske manipulacije ne podpiramo. Dve leti zemljo obdelujemo in pobiramo pridelek, nato jo pustimo eno leto v prahi – to imenujemo triletno kolobarjenje. V času počitka pustimo, da rastejo na poljih različne rastline, kot so na primer detelja in kamilica, ki z visoko vsebnostjo dušika v koreninah naravno obnavljata tla. Tla se regenerirajo tudi z dodajanjem kamene moke, otrobov, pokošene trave in listja. Za regeneracijo pa skrbijo tudi milijarde najmanjših živih bitij v zemlji, mikroorganizmi. Komunikacija s tlemi, v katerih je na milijarde teh živih bitij, in povezanost z elementi, s soncem in dežjem, z vročino in mrazom, z vetrom in vsakovrstnimi vremenskimi pogoji je zelo pomembna.

Kmetje na miroljubnem kmetijstvu se učijo živeti v miru tudi z živalmi, zato jih nimajo za ustvarjanje dobička, za zakol in prehrano ljudi.

Pri naravnem ravnanju z njivami ni izkoriščanja – je dajanje in sprejemanje v medsebojnem spoštovanju. Zemljo vidimo kot živo bitje, ki si želi iskrene komunikacije. Tudi živali, ki živijo v naravi, ne preganjamo in ne ubijamo. Zavedamo se, da je človek vzel živalim njihov življenjski prostor ter da so zato prisiljene narediti škodo na njivah, če temu sploh lahko rečemo škoda, saj si živali vzamejo samo tisto, kar jim je mati Zemlja podarila. Torej za nas velja, da so živali enakovredne prebivalke, ki imajo pravico do vsega tako kot človek. Izkušnje kažejo, da če jim zavestno zasejemo del njive, jo pustimo nepožeto, na drugih njivah skorajda ne naredijo škode.

Trudimo se biti povezani z vsako stvaritvijo in z vsem kamenjem in rastlinami ter ščititi živali, ki so nam zaupane, kajti narava je poskrbela za nas. Plodovi polja, vrtov, sadovnjakov in gozdov nudijo dovolj hrane za naše telo. Bolj kot nam uspe ponovna enost z naravo, toliko bogatejša postanejo naša žitna polja, toliko bolj dišijo paradizniki in bolj hrustljave so solate. Ali morda ni harmonija z naravo pogoj za harmonijo z ljudmi okrog nas?

Kmetje dve leti zemljo obdelujejo in pobirajo pridelek, nato jo pustijo eno leto v prahi, da se zemlja odpočije – to imenujemo triletno kolobarjenje.

Trdimo lahko, da zdrava tla omogočajo rast zdrave rastline, iz katere dobimo zdravo hrano in nenazadnje zdravega človeka. Zdrav človek pa je v veliko korist državi, saj je delovno zmožen ter tako predstavlja za zdravstveno blagajno manjši strošek.

Da bi naredili tla zdrava in zopet rodovitna brez dodatkov, da bi ohranili rastlinski in živalski svet, polja in vode ter zagotovili možnost življenja našim otrokom, smo se nekateri kmetje združili in ustanovili Zdrženje za razvoj miroljubnega kmetijstva v Sloveniji. Društvo deluje na celotnem območju Slovenije.

Spoštovane bralke, spoštovani bralci, ker imamo v naslednjih letih v načrtu pridobiti čim več zemljišč v naše skrbništvo, bomo izjemno veseli vsake informacije kako in kje je možno dobiti večje površine zemljišč v najem za daljše obdobje npr. 20 let in več.
Obvarovati čim več zemlje, bo lahko v naslednjih letih izrednega pomena tudi za ljudi. Hvala vnaprej.

Društvo je ustanovljeno z namenom, da pripomore k temu, da se v Sloveniji začne kmetovati po načelih miroljubnega kmetijstva in s ciljem, da se čim več kmetov preusmeri v to kmetijstvo.

Poleg tega je namen ustanovitve društva tudi, da pripomore k temu, da se kmetje, ki se trudijo delovati po načelih miroljubnega kmetijstva, poveže s tistimi, ki predelujejo ali prodajajo njihove pridelke oz. izdelke ali

Nekaj pridelkov in izdelkov kmetov iz Združenja za razvoj miroljubnega kmetijstva. To so Stanko Valpatic (031 499 756), Jože Lipej (031 876 803) in Milan Mikolavčič (041 890 242).

pridelke iz miroljubnega kmetijstva iz tujine, vključno s tistimi izdelki, ki vsebujejo surovine iz tega kmetijstva – s ciljem, da se ljudem omogočijo kvalitetni in zdravi proizvodi. Namen ustanovitve društva je še pripomoči, da se s pomočjo kmetovanja po načelih miroljubnega kmetijstva varuje okolje in ohranja narava vključno z živalmi s ciljem, da narava zopet zaživi po naravnih zakonitostih. Društvo je ustanovljeno tudi z namenom uveljavljanja oz. zagotavljanja in izboljševanja pravic ter interesov svojih članov na področju varstva okolja, ohranjanja narave in zaščite živali ter drugih pravic in interesov povezanih s cilji, nameni in nalogami društva.

Prisrčno vabljeni vsi kmetje, ki se strinjate z našimi načeli, da se nam pridružite ter tako skupaj z nami naredite prve korake k miroljubnemu kmetijstvu in na ta način daste svoj prispevek h gradnji miroljubne Slovenije. Lahko pa se nam seveda pridružite tudi vsi ostali, ki sicer niste kmetje, kot podporni člani in uporabniki naših produktov.

Več informacij na:

Združenje za razvoj miroljubnega kmetijstva

Ostrožno pri Ponikvi 26

3232 Ponikva

Tel.: 031 499 756

<http://www.mioljubno-kmetijstvo-v-razvoju.org>

info@mioljubno-kmetijstvo-v-razvoju.org

Vprašanja za Agencijo RS za okolje o njihovem odnosu do živali

Na dr. Silva Žlebirja, direktorja ARSO, smo naslovili spodnja vprašanja, vendar odgovorov nanje nismo prejeli. Vprašanja kljub temu objavljamo in upamo, da bodo na Agenciji RS za okolje spremenili svoj uničevalen odnos do živali in narave.

- V Ustavi RS ni ubijanja. Zakaj potem izdajate dovoljenja za odstrel gozdnih živali?
- Na vaši spletni strani piše, da je izjemno pomembno poslanstvo agencije tudi uresničevanje zahtev varstva okolja, ki izhajajo iz veljavnih predpisov, ohranjanje naravnih virov, biotske raznovrstnosti in zagotavljanje trajnostnega razvoja države. Menite, da ubijanje živali prispeva k uresničevanju tega poslanstva?

Veganske zeliščne omake:

čemaž, peteršilj, bazilika, rukola v dobrih hladno sisnjenih ekoloških oljih.

Paradižnikova omaka, posušen paradižnik v olju, šentjanževo olje...

Informacije in naročila:

031 876 803 (Jože), 040 624 412 (Janez)

www.biodobro.com

Želimo vam veliko zdravih gurmanskih užitkov!

Ekološka kmetija Dobro
Ulica na Livado 9
3240 Šmarje pri Jelšah

- Po ustavi RS imamo vsi državljani pravico do zdrave hrane in pitne vode. Raziskave pa kažejo, da množična reja živali to pravico krati vsem državljanom, saj je na prvem mestu med onesnaževalci. Ali je množična živinoreja v javnem interesu, če vemo, da povzroča veliko ekološko škodo, redči vodne vire, ima več emisij toplogrednih plinov kot celoten svetovni promet, glavni produkt te industrije – meso pa je za škodljiv za zdravje ljudi, kot to dokazujejo različne znanstvene študije? Ali ne pomeni množična živinoreja zaradi izjemno negativnih učinkov na okolje in klimo kršenja ustavne pravice do zdravega okolja?
- Ali ste za to, da se v pravni red Slovenije uvede ugovor vesti lovu? Evropsko sodišče za človekove pravice je namreč že pred leti odločilo, da zemljiški posestnik ne sme biti prisiljen, da svojo lovsko pravico odstopi lovski skupnosti in tako dopušča lov na svojem zemljišču, čeprav iz etičnih razlogov odklanja lov.
- Zakaj je ARSO izdal ustno (po telefonu) dovoljenje za izredni odstrel medvedje družine v zadevi Cajnarje, ki je bila v javnosti označena kot mučenje medvedjih mladičev, čeprav to ni dovoljeno? Ali je ARSO tudi v drugih postopkih za odstrel medvedov izdajal ustna dovoljenja kar po telefonu?
- Eni izmed slovenskih klavnic ste izdali dovoljenje za naprave, ki lahko povzročajo onesnaževanje okolja večjega obsega. Kako je mogoče, da izdate dovoljenje za naprave, ki lahko močno oz. v večjem obsegu onesnažujejo okolje in tako škodujejo celotni družbi, pri čemer pa tudi kršijo pravico ljudi do zdravega okolja?
- Ali menite, da živalim kot delu narave pripadajo pravice, npr. pravica do življenja primerno njihovi vrsti ali pa pravica do dostojanstva?

Cepljenje je za živali škodljivo namesto koristno

Reakcije in poškodbe po cepljenju pri živalih

O cepljenju in negativnih učinkih pri živalih je na voljo precej podatkov in informacij, vendar pa primanjkuje znanstveno opravljenih raziskav, kot jih imamo na voljo v humani medicini. Vzrok za pomanjkljive raziskave o negativnih učinkih cepljenja so predvsem visoki stroški poskusov, ki zahtevajo veliko število živali, razdeljenih v cepljene in necepljene skupine. V zadnjih letih je opravila informativno zelo pomembno študijo avtorica knjige O zdravju psov in pregledu delovanja vakcinacije, dr. O'Driscoll (2004). O stranskih učinkih cepiv poročajo tudi proizvajalci vakcin, ki navajajo le neposredno po cepljenju ugotovljene stranske učinke, medtem ko se simptomi kroničnih obolenj ne

Foto: Karla Riharišič

V raziskavi iz leta 2004 je več kot 50% psov obolelo po cepljenju v prvih treh mesecih. Je morda tudi vaš pes bolan zaradi cepljenja?

pripišejo posledicam ponavljajočih se vakcinacij. Iz homeopatičnega stališča ugotavljanja in zdravljenja kroničnih bolezni pa je 80% obolenj posledica cepljenj, ki se pojavijo približno tri mesece po cepljenju. Za potrditev stopnje pojava stranskih učinkov cepljenja je avtorica zgoraj citirane knjige opravila anketo o pojavu kliničnih simptomov kot posledice stranskih učinkov vakcinacije pri 370 lastnikih približno 2700 cepljenih psov. Rezultati statističnega ovrednotenja vseh obravnavanih primerov so pokazali in potrdili znanstveno povezavo med cepljenjem in pojavom vrste specifičnih obolenj tri mesece po opravljenih vakcinacijah. Osnova za ovrednotenje rezultatov raziskave o vplivu vakcinacije na pojav obolenj je bila sledeča: v kolikor vakcinacija nima signifikantnega stranskega učinka, bi se morala obolenja pojavljati skoraj enakomerno v obdobju dvanajst mesecev po vakcinaciji. V resnici pa so se obolenja pojavila v časovnem obdobju treh mesecev po vsakem cepljenju. Prav tako so bila v raziskavi upoštevana vsa obolenja, ki so se prvič pojavila v devetih mesecih po vakcinaciji. To so bila obolenja, kot so artritis, obolenja srca, encefalitis, obolenja kože, epileptični napadi, prebavne težave, rakasta obolenja in spremembe v obnašanju. Pri teh obolenjih, ki se pojavijo šele v času devetih mesecev po vakcinaciji, je potreben daljši čas za manifestacijo zunanjih kliničnih simptomov in za potrebno ugotovitev prave diagnoze. Vakcina pa poleg povzročitelja bolezni vsebuje še izredno toksične snovi, kot so konzervansi živo srebro, aluminijev hidrokسيد, formaldehid, ki se v telesu živali akumulirajo in povzročajo dolgotrajno delovanje ter tako šele po daljšem časovnem obdobju povzročajo pojav različnih reakcij.

V opisani raziskavi pojava stranskih učinkov cepiva se je pojavilo 55% simptomov različnih bolezni v obdobju prvih treh mesecev po vakcinaciji.

Med bolezenske simptome obolenj po cepljenju se štejejo:

Artritis, od katerih je 2,7% psov imelo to obolenje pred vakcinacijo, 71,8% udeleženih psov pa je dobilo obolenje v devetih mesecih po vakcinaciji. Pri človeku je pojav artritisa po vakcinaciji že dolgo časa dokazan.

Kronična destruktivna retikulo mielopatija (CDRM) ali degenerativno obolenje mielinske substance v hrbtenjači se pojavi devet mesecev po vakcinaciji, kar pomeni dalj časa trajajoče delovanje.

Diareje in obolenja črevesja so lahko povzročili že mile oblike anafilaktičnih reakcij, ki so pomenile že začetni simptom posledičnega vnetja možganov (encefalitisa).

Alergije so se pojavile v 55,6% v obdobju treh mesecev po vakcinaciji, kar pomeni, da cepljenje senzibilizira organizem.

Vnetje črevesja ali enteritisi so se pojavili pri 56,9% vseh preiskanih živali v prvih treh mesecih po vakcinaciji, medtem ko je 2,7% živali imelo enteritis pred vakcinacijo.

Vnetje očesne veznice ali konjunktivitis je imelo 56,9% vseh primerov prve tri mesece po vakcinaciji, medtem ko je 2,5% živali imelo ta problem že pred cepljenjem.

Epilepsija se je pojavila pri 65,5% vseh primerov psov v prvih treh mesecih po vakcinaciji, medtem ko je 2,15% psov imelo epilepsijo pred vakcinacijo. Epilepsija je nevrološko obolenje, ki je pogosto posledica z vakcino povzročenih poškodb možganskega tkiva (O'Driscoll, 2004). Epilepsija je povezana z vnetjem možganov (encefalitis), ki ga celo proizvajalci cepiv navajajo kot možno posledico vakcinacije.

Inapetenca ali izguba apetita je nastopila v 79,8% primerov v prvih treh mesecih po cepljenju, medtem ko je 3,4% psov že pred cepljenjem imelo zmanjšan apetit.

Nosni izcedek in vnetje nosnic se je pojavilo pri 84% udeleženih psov v prvih treh mesecih po cepljenju, 1,7% pa jih je že imelo izcedek pred vakcinacijo.

Nervozno in anksiozno obnašanje se je prvič pojavilo pri 54,8% psov v prvih treh mesecih po vakcinaciji, 2,8% pa jih je že predtem imelo moteno obnašanje.

Bruhanje se je pojavilo pri 72,5% udeleženih psov v prvih treh mesecih po vakcinaciji, 35% psov pa je bruhalo že pred cepljenjem. Tudi ta simptom je posledica anafilaktične reakcije in vnetja možganov.

Hujšanje in izguba telesne teže sta se pojavila pri 63,1% psov v prvih treh mesecih po vakcinaciji, 2,5% psov pa je že predtem izgubljalo težo.

Motnje v obnašanju so se prvič pojavile pri 55,4% psov v treh mesecih po cepljenju, podobno kot se po cepljenju pojavi nenormalno obnašanje tudi pri človeku, npr. nasilnost, asocialnost in kriminaliteta (Coulter, 1995).

Tumorji v bližini mesta aplikacije cepiva so se pojavili pri 67,9% psov v prvih treh mesecih po cepljenju, medtem ko je 1,1% psov imelo ta problem že predtem.

Bolezni pri psih, za katerimi so zboleli in proti katerim so bili cepljeni, so bile sledeče:

Hepatitis v 63,6% primerov v prvih treh mesecih po vakcinaciji; **parainfluenca** v 50% primerov cepljenja v prvih treh mesecih; **parvoviroza** v 68,2% primerov v prvih treh mesecih po vakcinaciji; **pasja kuga** v 55,6% primerov v prvih treh mesecih po vakcinaciji in **leptospiroza** v 100% primerov v prvih treh mesecih po vakcinaciji. **Avtoimune bolezni** so se pojavile v 54,8% primerov v prvih treh mesecih po vakcinaciji.

Druga obolenja, ki so se pojavila v treh mesecih po vakcinaciji, so bila **rakasta obolenja** pri 35,1% psov, **encefalitisi ali vnetja možganov** pri 78,6% psov, **obolenja srca** pri 39,2%, **obolenja in poškodbe ledvic** pri 53,7%, **obolenja in odpoved jeter** pri 61,5%, **paraliza zadnjega dela telesa** pri 69,2% in **obolenja žleze slinavke** (pankreas) pri 54,2%.

Zgornja statistično ovrednotena raziskava kaže, da gre za jasno povezavo cepljenja in pojava različnih obolenj, saj je več kot 50% psov obolelo po cepljenju v prvih treh mesecih.

To dejstvo podpira mišljenje, da cepljenja niso samo nekoristna, temveč celo nevarna, ker povzročajo simptome bolezni, proti kateri smo cepili. Izkušnje številnih avtorjev in kritikov kažejo, da cepljenja ne preprečujejo bolezni, temveč povzročajo veliko škodo človeku in živalim, ki jih cepimo. Številni dokazi, da so cepljenja

pri človeku ne samo nekoristna, temveč celo škodljiva, veljajo tudi za živali, saj lahko na posameznih in množičnih primerih ugotavljamo, da se po cepljenjih vedno znova pojavljajo simptomi bolezni, za katero so bile cepljene. Največji dokaz, da je cepljenje nevarno za izbruh bolezni, proti kateri se cepi, je prepoved cepljenja prežvekovalcev in parkljarjev proti slinavki in parkljevki leta 1992 v ZRN ter prepoved uvoza cepljenih živali ali živalskih produktov iz dežel, kjer se je cepljenje še ohranilo.

Vzrok za tako radikalno odločitev je bila seveda velikanska gospodarska škoda preteklih desetletij, ko so morali usmrtiti na tisoče živali in uničiti trupla obolelih ali potencialno okuženih živali. V novi izdaji zakona o nalezljivih živalskih boleznih, ki je stopil v veljavo pol leta, preden so leta 1992 prepovedali cepljenje, cepljenje proti slinavki in parkljevki ni več omenjeno. Odločitev strinjati se s priporočili EU o ukinitvi in popolni prepovedi obveznega cepljenja je samo logična posledica, ki bi morala veljati za vsa ostala cepljenja pri človeku in živalih.

Več informacij na: luka.krusic@guest.arnes.si ali 041 683 196.

Kako lahko jaz pomagam živalim?

Vprašajte veterinarja ali vam lahko zagotovi, da vaš pes ne bo zbolel zaradi hudih stranskih učinkov cepljenja, ki so navedeni v tem članku. Zahtevajte specifikacijo vsakega cepiva in naj vam pojasni učinek vsake od sestavin v cepivu.

Pisma bralcev

Verjamem, da živali sploh niso mesojede

Vroke sem dobila revijo Osvoboditev živali in takoj, ko sem jo prelistala, sem vedela, da je to revija, ki jo bom prebrala. Namreč, redko se zgodi, da berem časopise. Najprej sem dobila navdih, da napišem elektronsko pošto ministru za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter predsedniku Lovske zveze Slovenije, ki sem ju opomnila na pomembnost zavedanja lastnih dejanj. Ker na odgovore, ki ste jih postavili novinarji – raziskovalci te revije, nista odgovorila, sem namreč začutila, da jima napišem svoje mnenje. Evropski poslanki Mojci Drčar Murko, ki je imela v reviji intervju z vami, pa sem opisala idejo o zakonu, ki ne bi dovoljeval imeti živali zaprte v hlevih po več let. Dvakrat letno bi morale biti spuščene na pašnik! V mislih imam živali, kot so krave, biki, ovce, koze. Rešitev za boljši svet vidim v tem, da vodilnim osebam na določenih pomembnih področjih pošljemo pismo, v katerem jih seznanimo z lastnimi mnenji, idejami, nezadovoljstvom...

Rada bi napisala še kakšen članek za revijo. Napisala vam bom, o čem razmišljam. Prebrala sem ogromno knjig, ki opisujejo razsvetljeno zavest, zdrav način življenja, resnico o našem izvoru in podobno. Vem, kakšna je slika življenja, ki si jo je stvarnik zamislil za nas. Odkrila sem, da ni normalno, da obstaja v ljudeh agresija. To je bolezen, to je energija demonov, to je nekaj, kar ni normalno za ljudi, čeprav se vsi tako obnašajo. Postal je nekaj najbolj normalnega. Pač – agresija. Pač – ubijanje živali. Pač – takšna hrana. Živali hitro začutijo agresijo, kajti agresija izvira iz strahu. In strah živali napadajo. Ko sem uzrla v svet, v katerem smo živeli, ko smo bili vsi lepo povezani z božansko inteligenco, sem videla, da je to svet, v katerem ni agresije niti v živalih. In kmalu sem začela razmišljati, da morda žival sploh ni mesojeda. Nemogoče? Moje videnje pravi, da je to mogoče! Za dokaz je morda lahko Anastazija, ki celo življenje živi v gozdu v stiku z živalmi. Medved leži poleg nje in jo greje, koza oblikuje grmovje po njeni želji, volk se z njo igra igrice.

Tudi Biblija opisuje raj, ki ga bomo dočakali, in takrat se bodo levi in tigri sprehajali med nami. Ne bomo se več bali kač in podobnih živali, do katerih so nas učili čutiti strah. Kot dokaz je tudi knjiga Posvetitev, v kateri avtorica zelo lepo razloži, da je čistost misli, čustev, srca, tisto, kar žival zaznava. Njen primer je jahanje leva in sanjski odnos z njim. Ko se avtorica ujame v »človeškost« in se s tem prekine njen stik z božansko inteligenco, jo lev ubije. Naj vam povem še to, da ljudje, ki so dosegli vrhovno zavest, lahko slišijo glas živali ter tako komunicirajo z njimi. Ko dosežemo to, se ves svet ustavi. Rada bi vam še pisala o tem, kako magičen je ta svet, ko celo kamni spregovorijo... Kar malce absurdno je, da za tako lep svet, ki živi na tem planetu, vodilni ljudje, ki vodijo sistem, niti ne vedo. Mogoče ne verjamejo. Mogoče ne razumejo.

Prišel je čas, v katerem se zdi, da bo človek uničil samega sebe. Prišel je čas, ko bomo ljudje, ki živimo v skladu z naravo, zakričali na ves glas in ta glas bo morda rešil ves svet! Kaj če res?

Jasna Uršič, laphophorawilliams@yahoo.com

Novo! Prva vegetarijanska spletna trgovina v Sloveniji!

V njihovi ponudbi so vegetarijanski čevlji, modne torbice, ki ne vsebujejo usnja, krzna ali drugih materialov, pridobljenih iz živali, ter velika izbira naravnih, vegetarijanskih, veganskih, ayurvedskih, organskih in holističnih izdelkov za osebno nego.

Vabljeni na spletno stran: <http://www.vegea.si/>
Informacije na tel.: 040 239 130, info@vegea.si

Atomski bombi, odvrženi na Japonsko, sta mačji kašelji v primerjavi z živinorejo

Ali država s promocijo mesa »namerno ubija« ljudi in mori živali ter z živinorejo, ki je dokazano največja nevarnost za okolje in klimo, uničuje še naravo?

Kako ocenjujete zadnjo reklamno kampanjo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, da je meso varna in tehtna odločitev?

To je presenetljivo. Pa tudi žalostno za mnoge ljudi, ki so ali pa še bodo zaradi mnogih napačnih informacij, ki jih država v zvezi z mesom posreduje ljudem, zboleli ali celo umrli, ker so oz. bodo zaupali državi, da je meso varno. Nerazumljivo je, kako lahko ministrstvo trdi, da je meso varna odločitev, če je znanstveno dokazano, da je meso rizični faktor za mnoge civilizacijske bolezni. In ker je znanstveno dokazano, da je npr. rdeče meso samo po sebi škodljivo, saj človeški imunski sistem nanj reagira kot tujek (raziskava Univerze Kalifornija), je to še toliko bolj nerazumljivo. Ministrstvo je po ustavi dolžno govoriti resnico in trditi, da je meso varna odločitev, ne ustreza resnici. Napačne informacije ministrstva v zvezi z mesom lahko marsikomu zelo škodijo, s tem pa ta organ krši še eno zelo pomembno ustavno načelo. To je načelo nikomur škodovati, ki je operacionalizirano tudi v 2. členu Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, kjer je zapisano, da nihče ne sme ogroziti zdravja drugih. Ker težko verjamem, da ministrstvo oziroma država ne

Vlado Began, varuh pravic živali in odvetnik, ki deluje v okviru Društva za osvoboditev živali in njihove pravice, je eden najvidnejših borcev za odpravo živinoreje, lova in ostalih sadiščnih metod mučenja oziroma ubijanja živali. V pogovoru je med drugim brez dlake na jeziku okrcal odgovorne v državi, ki s svojim delovanjem uničujejo ljudi, naravo in živali ter skupaj s svetovno politično smetano vodijo svet v propad.

pozna pravih dejstev v zvezi z mesom, se postavi vprašanje, zakaj ministrstvo posreduje v javnost napačno sliko o mesu. Kaj stoji zadaj? Ali država želi, da so ljudje bolni in da umirajo zaradi uživanja mesa? Ali država želi, da se na veliko mori živali, ki so glavna žrtev mesne industrije, saj se vsemu temu ne morejo upreti? Ali država »namerno ubija« ljudi in mori živali ter z živinorejo, ki je dokazano največja nevarnost za okolje in klimo, uničuje še naravo?

Ob letošnjem svetovnem dnevu kmetič so razglasili slovensko kmetico leta 2007, ki je postala Marta Sever. Skupaj z možem in tremi otroki kmetuje že 40 let na govedorejsko-poljedelskem posestvu. Menite, da si je zaslužila ta naziv?

To je zelo sporno. Menim, da si zasluži takšen naziv predstavnik tistega kmetijstva, ki ne uničuje narave in živali, npr. miroljubnega kmetijstva. Kmetija z govedorejo pa predstavlja veliko grožnjo okolju in podnebjju. In ne samo to. Na takšnih kmetijah živali zelo trpijo in so uporabljene samo kot sredstvo za doseganje dobička. To pa je protiustavno, saj ustava ne dopušča mučenja živali. Nasprotno, zahteva celo zaščito živali pred mučenjem (72. člen). Konvencionalno kmetijstvo si je v zadnjem času zelo opomoglo. Ni čudno, saj je v veliki meri živel na tuj račun, na račun vseh davkoplačevalcev, ki so preko subvencij financirali kmetovanje, za katerega lahko mirno trdim, da v glavnem temelji na krvi nedolžnih živali. Pri tem načinu kmetijstva tečejo potoki krvi nedolžnih živali, kar je za 21. stoletje nerazumno. Če bi živeli v kamni dobi ali srednjem veku, bi se to dalo na nek način še razumeti. Toda v 21. stoletju za to ni nikakršnega razumnega opravičila.

Kako ocenjujete oglaševalsko kampanjo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki je po številnih medijih in občestnih plakatih promovirala mleko kot zdravo živilo? Na plakatih so risbice otrok, ki so

narisali krave in napisali: Zaupajte mleku, tudi ko odrastete. Ali ni to zloraba otrok v komercialne namene?

Pri tej kampanji velja podobno kot pri kampanji glede mesa. Tudi za mleko obstajajo mnoge znanstvene študije, ki dokazujejo škodljivost mleka. Sicer pa je mleko namenjeno samo dojenčkom, tako človeškim kot živalskim, in ne odraslim ljudem. Človek je edini, ki svobodno kot odrasel pije mleko, pa še to od tuje vrste. Prireja mleka je veliko mučenje živali, saj so krave spremenjene v tovarne mleka, in je zato tudi v nasprotju s slovensko ustavo, ki ne dopušča mučenja živali. Si lahko zamislite, kako trpi mama krava, ki so jih odvzeli telička, da lahko njeno mleko pijejo ljudje? Kar ne želiš, da ti drugi storijo, ne stori ti njim, bi bilo potrebno uporabiti tudi v našem odnosu do živali. Ali gre za zlorabo otrok, kot varuh pravic živali ne morem presojati, saj to ne spada v moj delokrog, osebno pa menim, da je nedopustno, da se za reklame uporabljajo otroci.

V oddaji Jasno in glasno ste pred srednješolci iz veterinarske šole povedali, da sta meso in lov škodljiva. Eden od dijakov je zato izjavil, da je vaše društvo en sam kup neumnosti. Ali so takšni odzivi pogosti? Kaj takšnim ljudem odgovorite?

Takšni odzivi niso tako pogosti, so pa. Kaj posebnega tem ljudem ne morem odgovoriti, saj imajo svobodno voljo in lahko takšne stvari izrečejo. Ena izmed bistvenih točk našega delovanja je namreč tudi ta, da ljudi ne prepričujemo v svoj prav, temveč jim samo ponudimo informacije glede škodljivosti živinoreje, mesa, lova, mučenja živali in podobno. Ali to sprejmejo ali ne, pa je njihova svobodna volja.

Kakšni so sicer najbolj pogosti ugovori ljudi na delovanje vašega društva? Kako jim odgovarjate?

Mnogi pravijo, da smo nerealni, ker se borimo za odpravo lova in ukinitve živinoreje, saj bo človek vedno lovil in jedel meso. Trdno sem prepričan, da bo kmalu prišel čas,

ko ljudje ne bodo več uživali mesa in lovili živali. Kdor pozorno opazuje sedanji čas, lahko spozna, da smo že na poti v družbo, kjer se ne bo več ubijalo živali in kjer bodo živali imele enake pravice kot človek. Nenačadnje je živinoreja že spoznana kot izjemna grožnja okolju in klimi.

Kaj menite na kritiko varuhinje človekovih pravic, da so shodi vašega društva nasilni, ker z raznimi transparenti (kot je recimo napis: Kdor uživa meso, daje naročilo za ubijanje!) povzročate občutek krivde pri ljudeh?

Podobno sem slišal že večkrat. Osebno menim, da se lahko občutek krivde pojavi samo takrat, ko je krivda že v človeku. Krivda pa pomeni, da se človek zaveda, da nekaj ne dela pravilno. Če kakšen transparent s svojo sliko ali kakšnim napisom povzroči občutek krivde, je to samo zato, ker pač človek krivdo nosi v sebi. Krivde v človeka ni vtisnil transparent, temveč je bila povzročena z napačnim obnašanjem človeka in je bila v človeku že pred npr. društvenim shodom. V notranjosti čuti, da ne dela pravilno, in ko nalleti na kakšen zunanji impulz v tej smeri, se mu krivda pojavi v zavesti kot tako imenovani občutek krivde. To pa je lahko za človeka dobro opozorilo, da preveri svoje ravnanje. Da npr. neha jesti meso, ki je zanj lahko tudi smrtno nevarno, saj je meso škodljivo. Pri človeku, ki obravnavane krivde nima v sebi, sporni transparent po mojem ne more povzročiti občutka krivde. Zato tudi menim, da shodi našega društva niso nasilni. Nasilni bi bili, če bi pozivali k ubijanju ali mučenju živali oziroma bi mi celo sami ubijali živali. Lahko bi se vprašali, ali niso v bistvu nasilni tisti, ki ubijajo in mučijo živali. Ustava je v tem pogledu zelo jasna. Protiustavno je celo vsakršno spodbujanje k nasilju, je zapisano v 63. členu. Če je že spodbujanje k nasilju protiustavno, je jasno, da je tudi samo nasilje protiustavno.

V Sloveniji je gostoval britanski borec za pravice živali Keith Mann, eden izmed najvidnejših obrazov gibanja Animal Liberation Front. Zaradi nasilnih akcij reševanja živali, ki so prikazane v filmu Behind the mask, je bil tudi zaprt. Ali vaše društvo zagovarja takšne oblike pomoči živalim?

Društvo ne zagovarja nasilja pri reševanju oziroma zaščiti živali. Osebno pa menim, da je delovanje Keitha Manna po eni strani mogoče razumeti. Njemu je očitno življenje živali večja vrednota od premoženja ljudi. To kaže na vrednostni preskok. Življenje živega bitja, ki sicer ni človeško, postaja več vredno

od premoženja ljudi. Zanimivo bi bilo videti, kako bi se zadeva razpletla, če bi npr. nekdo rešil poskusne živali iz laboratorija in pri tem povzročil škodo, na sodišču pa bi trdil, da je dejanje storil v skrajni sili in da povzročeno zlo, to je povzročena škoda, ni večja od zla, ki je grozilo, to je od neizmernega trpljenja in krvave smrti poskusnih živali. Če bi bilo sodišče nepristransko, bi po mojem moral uspeti in ne bi bil kaznovan, saj dejanje v skrajni sili ni kaznivo, čeprav ima vse znake kaznivega dejanja. Verjetno je tukaj že čas, o katerem je govoril Leonardo da Vinci. Rekel je namreč, da bo prišel čas, ko bo zločin na živalmi kaznovan tako kot zločin nad ljudmi.

Na ministrstvo za zdravje ste poslali pobudo, da naj meso in mesne izdelke označijo z etiketami: Meso ubijal!, Meso onesnažuje zemljo in vodo, povzroča klimatske spremembe! Kakšen je bil njihov odgovor?

Država vodi križarsko vojno proti kajenju, meso pa pušča ob strani, čeprav sploh ni mogoče primerjati škodljivih posledic mesa in tobaka. Vladajoči ideologiji več pomeni živinoreja kot pa življenje ljudi.

Med drugim so odgovorili, da lahko država v zvezi s spornostjo mesne prehrane ukrepa samo, če obstaja jasna, strokovna in znanstvena podlaga relevantnih in znanstveno potrjenih raziskav s področja toksikologije, medicine in humane prehrane. Ker razpolagamo z večjim številom znanstvenih raziskav o škodljivosti mesa, bomo mogoče zahtevali, da se opravi analiza in ocena tveganja

za meso v smislu uredbe št. 178/2002 EU, saj po tej uredbi v prometu ne smejo biti živila, ki niso varna. Kot takšna pa se štejejo živila, ki so škodljiva za zdravje ljudi – živilo pa je škodljivo, če ima verjetne takojšnje in/ali kratkoročne in/ali dolgoročne učinke živila na zdravje osebe, ki živilo uživa, pa tudi na poznejše rodove (14. člen uredbe). Mesu se vsekakor pišejo črni dnevi.

»Meso je množični morilec,« ste nekje izjavili. Lahko to pojasnite?

Zaradi mesa je v človeški zgodovini nasilne smrti umrlo že stotine milijard živih bitij. Vsako leto pomorijo za prehrano ljudi 45 milijard živali (v Sloveniji približno 30 milijonov), zaradi civilizacijskih bolezni, kjer je meso glavni vzrok, letno umre na svetu več 10 milijonov ljudi. Milijoni so že umrli zaradi klimatskih sprememb, pri katerih po mojem mnenju igra najpomembnejšo vlogo prav živinoreja. Nepredstavljivo veliko živih bitij vključno z ljudmi umira zaradi zastrupljene narave, ki jo v veliki meri zastrepnja živinoreja. Živinoreja in z njo povezane dejavnosti so očitno orožje za množično uničevanje življenja. Atomski bombi, ki sta bili odvrženi na Japonsko, sta mačiji kašelj v primerjavi z živinorejo.

Država zakonsko omejuje kajenje, uživanja mesa pa ne. Kako to komentirate?

Gre za veliko dvoličnost. Država vodi križarsko vojno proti kajenju, meso pa pušča ob strani, čeprav sploh ni mogoče primerjati škodljivih posledic mesa in tobaka. Za posledicami uživanja mesa umre bistveno več ljudi, kot pa jih umre zaradi kajenja. Tudi okoljska škoda, ki jo povzroča kajenje, je neprimerljiva s škodo, ki jo povzroča živinoreja, da sploh ne omenjam škode na podnebnju, pri kateri tobak ni bistveno udeležen, za razliko od mesa, ki je eden od glavnih uničevalcev klime.

Kako ocenjujete akcijo podmladka SLS, ki je na svojem letaku pozival državo, naj dovoli še večji letni odstrel medvedov? Kako ste se odzvali na to akcijo?

Omenjena akcija je zelo sporna in ne more doprinesti k sožitju med ljudmi in medvedi. Tako med drugim poziva k poboji več sto medvedov, z grozečo sliko medveda na naslovni strani zloženke pa prikazuje medveda kot napadalno in nevarno žival. Z navajanjem višine škode, ki naj bi jo povzročil medved, se ustvarja vtis, da je škoda zelo velika, poleg tega se navajajo še druga dejstva, ki želijo prikazati rjavega medveda kot nevarno žival in moteč element. Ker ak-

cijo vodi SLS, katere predsednik je bil včasih minister za okolje in prostor Janez Podobnik, smo ga pozvali, naj se kot minister javno ogradi od te akcije, ki ni v duhu predpisov, ki jih mora predsednik SLS kot minister upoštevati pri svojem delu. Minister Podobnik se od te akcije izrecno ni ogradi. Zelo žalostno je, da minister slovenske države, to pa financiramo vsi državljani, podpira akcijo, ki medveda prikazuje kot nevarno in grozečo zver, čeprav je v strategiji upravljanja z rjavim medvedom, ki ga kot ministra zavezuje, saj je to vladni dokument, zapisano ravno nasprotno: medved je v osnovi plašna žival, ki se srečanju s človekom izogne.

Državi ste predlagali tudi, da bi se v Zakonu o divjadi in lovstvu vnesel člen, ki bi dopuščal ugovor vesti lovu. Zakaj?

Mnogi ljudje se opredeljujejo proti lovu živali iz etičnih razlogov, vendar pa morajo kljub temu na svojih zemljiščih dopuščati lov. Zato jim je potrebno omogočiti, da se temu izognejo in prepovedo lov na svoji zemlji. To bi se lahko uredilo v okviru ugovora vesti, kajti lov nasprotuje njihovi vesti. Če je država priznala ugovor vesti vojaški službi in v zdravstvu, ni nobenega razumnega razloga, da ga ne bi priznala tudi na področju lova. Še posebej zaradi tega, ker je Evropsko sodišče za človekove pravice odločilo, da zemljiški posestnik ne sme biti prisiljen, da svojo lovsko pravico odstopi lovski skupnosti in tako dopušča lov na svojem zemljišču, čeprav iz etičnih razlogov lov odklanja. Seveda pa je najbolje, da država prepove lov, kot so to storili v švicarskem kantonu Ženeva, kjer je lov prepovedan že več kot 30 let. In v tem kantonu flora in favna cvetita, naravno ravnovesje je vzpostavljeno in ni kakšnih posebnih problemov. Ta kanton je jasen dokaz, da lov tudi v urbanih območjih ni potreben, saj naravne zakonitosti delujejo tudi na teh območjih. Dejstvo je, da se tudi lovu pišejo črni časi.

Kaj pričakujete od novega predsednika države?

Upam, da se bo novi predsednik zavzemal za naravo in živali ter da bo aktiven, in sicer ne samo besedno, temveč tudi v dejanjih pri zaščiti živali in varstvu narave. Ne bi škodilo, da bi postal vegetari-

janeč, če še ni. In bi tako nadaljeval vegetarijanstvo prejšnjega predsednika.

Svet pretresajo naravne katastrofe, ki so predvsem posledica globalnega segrevanja. Ali menite, da je slovenska in svetovna politika vzela dovolj resno opozorilo organizacije FAO, ki pravi, da množična živinoreja povzroča več toplogrednih plinov kot celoten svetovni promet?

Po ocenah Svetovne zdravstvene organizacije je mogoče že sedaj pripisati približno 150.000 smrtnih primerov na leto podnebnim spremembam. Ker podnebnih sprememb ni mogoče več preprečiti – to je sedaj že jasno – se postavlja vprašanje, kaj šele bo! Koliko ljudi bo še umrlo, ker v preteklosti politika ni poslušala opozoril mnogih znanstvenikov o grozeči nevarnosti. Tudi sedaj politika ne jemlje resno opozoril. Ali mogoče vidite kje kakšno resno akcijo politike za preprečevanje oz. zmanjševanje emisij toplogrednih plinov? Mogoče se sicer nekateri vozijo v hi-

bridnih vozilih, vendar pa jedo meso. Zakaj je to bistveno? Ker je toplogredni odtis mesa bistveno večji kot toplogredni odtis prometa. Meso namreč sprošča v ozračje bistveno več emisij toplogrednih plinov kot celoten svetovni promet! Samo živinoreja prispeva kar 18% emisij toplogrednih plinov (v te emisije pa sploh niso vštetih prevozi živali in predelava mesa), celoten svetovni promet (po vodi, zemlji in zraku) pa samo 11%. Vprašanje je, kakšno verodostojnost imajo tisti politiki, ki govorijo o varovanju okolja, še vedno pa uživajo meso. Sicer pa klimatske spremembe potekajo hitreje, kot so sprva menili znanstveniki. Mogoče se bo to, kar so napovedali za leto 2050, zgodilo že leta 2020. Vsekakor čaka človeštvo črna prihodnost. Vsega tega pa po mojem mnenju ne bi bilo, če bi bili ljudje vegetarijanci oz. vegani, saj bi šel razvoj po drugi poti.

Kako je s poskusi na živalih?

Na žalost se število poskusov na živalih v Evropi povečuje. V Nemčiji je bilo v letu 2005 mučenih in ubitih več kot 2 milijona živali. V Sloveniji letno mučijo oz. pomorijo kakšnih 10.000 nedolžnih živali. Kdo si želi biti na mestu laboratorijske miši, ki so ji zamenjali gene in je prišla na svet samo zato, da zbolijo za rakom, pri čemer neizmerno trpi? In pustili ji niso nobene možnosti, da bi bila zdrava. Je kje kakšen tak junak? Pričakovati bi bilo, da so takšni junaki med tistimi, ki svobodno delajo poskuse na živalih ali jih omogočajo! Čeprav slovenska ustava ne dovoljuje mučenja živali, je to preko poskusov na živalih zakonsko dovoljeno. Gre za absurd, ko je nekaj protiustavno, hkrati pa je zakonito. Poskuse na živalih delajo tudi na državni univerzi v Ljubljani. To je neverjetno, saj se z denarjem davkoplačevalcev povzroča neizmerno trpljenje živalim, za katere znanstveniki ugotavljajo, da imajo svojo osebnost. Torej tudi z denarjem tistih, ki nasprotujemo poskusom na živalih.

Poskusi na živalih so v korist ljudi, pravijo mnogi.

Poskusi na živalih so v korist tistim, katerim prinašajo dobiček. Mnogi znanstveniki pravijo, da se rezultatov, pridobljenih s poskusi na živalih, ne da prenesti na človeka.

Želimo živeti v Evropi, ki ne dovoljuje ubijanja živali in narave

www.osvoboditev-zivali.org

info@osvoboditev-zivali.org

Iskrajnjski Državni inštitut za varstvo živali in njihove pravice, Ostržarska pri Porokli 26, 3022 Porokli, tel: 01/5763-363, GSM: 011 409 794, TFR: 02011-025320211, januar 2007

Vlado Began: »Trdno sem prepričan, da bo kmalu prišel čas, ko ljudje ne bodo več uživali mesa in lovili živali.«

Ni še dolgo od tega, ko so v Angliji na ljudeh preizkušali neko zdravilo (učinkovina TGN 1412), ki je bilo pred tem preizkušeno na živalih. Kakšen je bil rezultat? Čeprav poskusi na živalih niso pokazali kakšne posebne škodljivosti, so imeli ljudje, ki so sodelovali v teh poskusih, zelo hude zdravstvene težave (nekatero so padli celo v komo) in so se znašli celo na oddelku za intenzivno nego. In kako naj bodo verodostojni rezultati nekega poskusa, če so živali pod izjemnim stresom v času poskusa in popolnoma drugače reagirajo, kot bi, če ne bi bile v takšnem stanju? To je celo znanstveno dokazano. Zdravje ljudi se kljub neštetim poskusom na živalih ne izboljšuje. Nasprotno, celo poslabšuje se, saj so civilizacijske bolezni v porastu. Sedaj so nekateri znanstveniki šli že tako daleč, da manipulirajo z geni in živalim jemljejo ali dodajajo gene. Ali si je mogoče zamisliti, da vam vzamejo oz. dodajo gen in se vaše življenje zaradi tega drastično spremeni, kot se to zgodi recimo laboratorijski miški? Gre za zločin nad zločini. Če bi se izrazil religiozno, bi rekel, da gre za demonsko početje.

Virus ptičje gripe se širi. Kako to komentirate?

To je res. Pojavljajo se vprašanja, ali ni virus ptičje gripe že mutiral in se prenaša s člo-

veka na človeka. Ptičja gripa je tipični proizvod človekovega napačnega obnašanja do živali. Je proizvod množične živinoreje. Če ne bi bilo živinoreje in masovnih farm, problema ptičje gripe ne bi bilo. Mnogo ljudi je že umrlo zaradi te bolezni, mnogi pa očitno še bodo, saj znanstveniki napovedujejo pandemijo ptičje gripe, v kateri naj bi umrlo celo desetine milijonov ljudi. Če ne bi bilo teh farm, tudi te gripe ne bi bilo in ljudje bi živeli. Tudi mnogih drugih bolezni ne bi bilo, saj je znano, da so vse nove kužne bolezni preteklih 20 let prišle z živali. Vsi ti ljudje bi lahko živeli, če bi država odpravila živinorejske farme. Lahko bi celo rekel, da država zavestno žrtvuje ljudi za svoje cilje. Vladajoči uničevalni ideologiji, ki si je uzurpirala pravno državo, pomeni živinoreja več kot pa življenje ljudi.

V javnosti je bil objavljen vaš tekst o nasprotovanju tekmovanj in razstav živali. Kakšne so vaše aktivnosti na tem področju in kako se na vaše kritike odzivajo organizatorji tekmovanj in razstav?

Kot varuh pravic živali sem kot stranski udeleženec v imenu društva v letu 2007 sodeloval v kakšnih 50 upravnih postopkih, ki so jih vodile upravne enote v zvezi z izdajo dovoljenj za javne prireditve, na katerih

so tako ali drugače nastopale živali. Mi smo seveda nasprotovali nastopanju živali na prireditvah, saj to ni v njihovo korist in lahko slabo vpliva na njihovo počutje. Nikoli pa nismo nasprotovali prireditvi kot takšni. Mnogi organizatorji so razumeli naše stališče, zakaj smo proti nastopanju živali, Turistično društvo Pirniče pa je celo opustilo nastop živali in namesto njih so nastopali v živali preoblečeni ljudje. Gesta tega društva je zelo pohvalna in kaže na to, da se zavestni ljudje glede živali že spreminjajo. Mnogi organizatorji pa se z našimi stališči niso strinjali in so vztrajali pri svojih pogledih na živali – v teh pogledih so živali namenjene za zadovoljevanje želja in potreb ljudi. Nasprotniki živali so sedaj dosegli, da nas večina upravnih enot ne vabi več v omenjene upravne postopke, saj na podlagi nekega mnenja Ministrstva za javno upravo, ki je do nas prišlo nepodpisano in nežigosano, kar pomeni, da za nas nima nobene pravne veljave, trdijo, da nimamo pravice sodelovati v teh postopkih. Prej smo jo imeli, sedaj ne več, kar je zelo čudno. Seveda se je borba šele začela, kajti mi bomo na vsako zavrnitev zahteve za vstop v postopek reagirali s pritožbo, kar lahko pomeni zastoj teh postopkov.

Damjan Likar

Mnoge aktivnosti društva so mogoče le s finančno podporo prijateljev živali

Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice si prizadeva storiti čimveč v dobro živali oziroma za njihovo zaščito. Ob mnogih aktivnostih in prostovoljnem delu pa potrebujemo za svoje delovanje tudi finančna sredstva. Z njimi financiramo razne projekte, kot so vegetarijanski pikniki in druge prireditve, izdajanje revije in drugih brezplačnih publikacij (letaki, plakati ...), delovanje varuha pravic živali (delo opravlja odvetnik) in drugo. Za polovičen čas imamo zaposleno tudi osebo, ki opravlja tajniška dela, saj je ob vedno večjem obsegu in številu akcij tudi vedno več administrativnega dela. V prihodnje planiramo tudi svoje prostore v Ljubljani, ki bi lahko postali zbirno mesto za člane.

Društvo se v pretežni meri financira s članarinami in donacijami, nekaj sredstev pa pridobimo tudi preko sponzorstev in oglaševanja ter prodaje. Za svoje delo ne prejemamo denarja od države. To vse pomeni, da je naše delovanje v veliki meri odvisno od dobre volje posameznikov in pravnih oseb. Vsaka finančna pomoč pomeni dragocen prispevek in podporo našemu delu. Zato pozivamo vse prijatelje živali, da nam pri borbi za osvoboditev živali pomagata.

Kako nam lahko pomagate?

Pomagate nam lahko tudi tako, da nam donirate sredstva na enega izmed navedenih načinov:

- **Neposredna donacija na naš transakcijski račun**
Sredstva lahko nakažete na naš račun št. 02011-0253228311 sklic 00 050

- **Odprite trajnik v dobro Društva za osvoboditev živali in njihove pravice**

Z mesečno donacijo v višini, ki jo sami določite, imate možnost, da nas dolgoročno finančno podprete. Če se odločite za to možnost, prosimo, izpolnite obrazec, ki je natisnjen v reviji na strani 41. Mi bomo na podlagi izpolnjenega obrazca z banko uredili vse za izvrševanje trajnika.

- **Namenite nam del dohodnine**

Davčni zavezanci lahko do 0,5 odstotka odmerjene dohodnine namenijo enemu ali več upravičencem s seznama, ki ga določi vlada. Na tem seznamu je tudi naše društvo. Če nam namenite del dohodnine, s tem niste prikrajšani, saj bi sicer šel ta del vaše dohodnine v državni proračun. Organizacijo, ki ji boste namenili del dohodnine, še vedno lahko izberete pri svojem davčnem organu. Potrebni podatki o društvu so:

- ime in naslov: Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice, Ostrožno pri Ponikvi 26, 3232 Ponikva
- davčna številka: 68844930
- TRR: 02011-0253228311

Informacije o možnosti doniranja so tudi na naši spletni strani:
www.osvoboditev-zivali.org

Iskrena hvala za kakršnokoli pomoč!

Poskusi na živalih – moralno in znanstveno neodgovorni

Pogost predsodek, ki tiči v podzavesti številnih ljudi, je: »Živali ne vedo in ne čutijo, kaj se z njimi dogaja.« Ta predstava je lahko rezultat stoletij indoktrinacije s strani katoliške cerkve, ki je živali degradirala na nivo brezdušnih stvari, ki so namenjene človeški uporabi. Resnica pa je ravno nasprotna: živali so živa bitja, ki skupaj z nami živijo na Zemlji. Z nami delijo svoj življenjski prostor, dihajo isti zrak, pijejo isto vodo in vidijo isti sončni vzhod in zahod. Živali prispevajo bistven delež k stabilnosti ekosistema matere Zemlje.

Čustva, komunikacija in altruizem v kraljestvu živali

Živali lahko čutijo, se med seboj pogovarjajo, so pozorne in radovedne, lahko pokažejo strah in veselje in lahko utrpijo ne le telesne, temveč tudi psihične poškodbe. Imajo družinsko življenje in nesebično skrbijo za pripadnike svoje vrste. Takšno obnašanje presega okvir čistega samoohranitvenega nagona in je v živalski psihologiji označeno kot »altruizem«. Sem sodi tudi obnašanje številnih živalskih mater, ki svojo hrano delijo z drugimi ali ki so med dojenjem nemočne in lahko postanejo plen drugih živali. Tudi narejena invalidnost (npr. zlomljeno krilo), da bi napadalca zvalili stran od nemočnih mladičev, in opozorilni klic številnih ptic, ki pripadnike svoje vrste posvarijo pred sovražniki in s tem pozornost pritegnejo nase, so nesebična ravnanja, pri katerih je dobrobit lastnih otrok ali pripadnikov skupine postavljena pred svojo lastno. Altruistično obnašanje prepoznamo tudi pri miših. Biologinja prof. Barbara König iz Zoološkega inštituta zürške univerze ugotavlja, da breje hišne miši, ki živijo na istem teritoriju, združujejo moči z drugimi bodočimi mišjimi materami in gradijo skupna gnezda. V teh gnezdih tudi skupaj dojijo mladičke, ne da bi pri tem razlikovale med lastnimi in tujimi. Altruistično je pri tem obnašanje mišjih mater z manj številnim naraščanjem, ki bi pravzaprav lahko imele manj mleka, kar bi bilo zanje manj naporno in obremenjujoče. One in njihovi mladiči bi imeli evolucijsko prednost, ker bi bili močnejši kot člani bolj številčne mišje družine, kjer mora mleko zadostovati za vse in kar mišjo mamo bolj obremenjuje in izčrpa, mladiči pa zaradi morebitnega pomanjkanja materinega mleka ne postanejo tako močni. Morda je evolucijska teorija Charlesa Darwina o preživetju najmočnejših vendarle samo teorija in ne absolutna resnica. Morda v naravi in živalskem svetu vendarle obstaja načelo: »Kar želiš, da drugi storijo zate, sam napravi prvi.« Biologinja Barbara König, ki proučuje obnašanje živali, pravi: »Živali, ki pomagajo drugim, so sicer v manjšini, še zdaleč pa ne osamljeni primeri.«

Sodobni raziskovalci rakastih obolenj očitno ne znajo drugega, kot umetno ustvarjati tumorje, ki so pogosto celo večji od živali. Te bule pa niso primerljive z večinoma multifunkcionalno pogojenimi oblikami raka pri človeku. Poskusnim živalim se namreč nasilno dajejo kemične snovi v absurdno velikih dozah, da se ustvarijo tumorji.

smislu pa lahko doživljenjsko ujetništvo, izolacijo, psihično in fizično trpinčenje čutečih živih bitij označimo le kot mučenje. Da bi še enkrat pokazal, s kakšnimi živimi bitji imamo opraviti, ko govorimo o poskusih na živalih, vam bom predstavil nekatere značilnosti miši in podgan.

Miš – čuteče in komunikativno živo bitje

Mišja govornica omogoča mišim dobro izdelano medsebojno komunikacijo. Za človeško uho so slišni samo nekateri glasovi, kot npr. kriki strahu, bolečine ali grožnje. Dejanska mišja govornica za naše uho ni slišna, ker se večina mišjega slovarja nahaja v področju ultrazvoka. Poleg glasovnega izražanja razpolagajo miši tudi z za človeka dobro vidno telesno govorico. Pri človeku vemo, da je njegova telesna govorica, torej drža in gibi, vodena z mislimi in občutki. Podobno je pri miših, podganah in morskih prašičkih. Po njihovih gibih lahko spoznamo, kaj se v njih dogaja: strah, previdnost, pozornost in radovednost, sproščenost in občutek varnosti se dajo npr. pri miših zelo dobro prepoznati po drži njihovega telesa, glave in ušes.

Ljudje in živali zaznavamo okolico s svojimi čutili. Bolj kot je občutljivo čutilo voha, vida, sluha, okusa in tipa, bolj intenzivno je doživljanje okolja. Čutila živali so deloma bolj razvita kot čutila človeka. To velja tudi za miši in podgane. Pri miših je najbolj razvit voh. Razvitost čutila voha je pri miših primerljiva s pasjim smrčkom, pes pa velja za sesalca z najboljšim nosom. Miši zavohajo hrano, člane krdela, svoj revir, svoje partnerje, tuje pripadnike vrste. Življenje miši je jasno zaznamovano s to anatomsko posebnostjo. Drugi zelo dobro razvit in pomemben čutilni organ miši so tipalne dlačice, ki se nahajajo okrog smrčka. Zelo občutljivo reagirajo na vsak dotik in pomagajo miši, da se dobro znajde tudi ponoči in v temi. S pomočjo teh brčic lahko miš zelo hitro oceni, ali je luknja, prehod ali špranja, skozi katero hoče, dovolj velika. S svojimi občutljivimi čuti doživlja miš svoje okolje zelo intenzivno, morda celo intenzivneje kot človek. Kako potemtakem občuti šele svoje ujetništvo v laboratorijski kletki in boleče poskuse, ki jih izvajajo na njej?

Poskusi na miših in podganah – zločin nad čutečimi bitji

Živali, ki najbolj pogosto trpijo zaradi brezsrčnosti in brezčutnosti izvajalcev poskusov na živalih, so miši in podgane. Po eni strani, ker sloves miši in podgan v zahodni civilizaciji ni najboljši, po drugi strani pa, ker je enostavno pridobiti dovoljenje za poskuse na njih. Ko si raziskovalec izmisli nov poskus na živalih, mora zanj pridobiti dovoljenje Komisije za poskuse na živalih. V tej komisiji sedijo pretežno »strokovnjaki«, to je raziskovalci, ki tudi sami opravljajo poskuse na živalih. Kljub temu mora biti poskus formalno utemeljen. Glavni argument za utemeljitev, zakaj naj bi ta poskus izvedli ravno na miših, je dejstvo, da so miši že prej uporabljali za podobne poskuse in je tako mogoče primerjati nove rezultate poskusov s prejšnjimi. Utemeljitev, zakaj nove substance ali druge domneve preizkušati ravno na miših, torej ne temelji na tem, da bi bila miš človeku posebej podobna ali da bi imela podobne rizične faktorje za obolenost kot človek. Ker te pomembne predpostavke niso izpolnjene, se raziskovalci pač zadovoljijo z argumentom, da so tako že od nekdaj ravnali in bodo zato tudi v bodoče. Nič čudnega, da znanstveno mučenje živali daje zavajajoče rezultate in povzroča škodo ljudem in živalim. Pojem »mučenje živali« v smislu predpisov o varstvu živali morda ni ustrezen pri vseh poskusih na živalih, v moralno-etičnem

Nadaljnji zelo dobro razvit mišji čut je sluh. Miši v primerjavi z nami slišijo mnogo višje tone. To je povezano tudi z njihovo glasovno govorico, ki se večinoma odvija v področju ultrazvoka.

V nasprotju s čutom sluha, vonja in dotika je mišji vid bolj slabo razvit. Miš dobro vidi samo zelo od blizu. Zaradi stranske pozicije oči pa ima skoraj popolno vidno polje in hitro opazi gibanje, kot so bližajoči se sovražniki ali roke, ki segajo v kletko. Življenjsko pomembna sposobnost, ki je tipična za podgane, ljudje pa smo jo zanemarili, je, da podgane zaznajo, če jim primanjkuje vode, soli ali kalorij in na tej osnovi izbirajo svojo hrano. Neznane hrane se lotijo samo poredko in v majhnih količinah. Na ta način podgane ugotovijo, katera hrana jim ne ustreza oziroma ali lahko od nje zbolijo.

Miši so že po naravi zelo boječe. Hitri gibi ali močna luč jih takoj prestrašijo, zato skušajo zbežati, če imajo kam. Če ne morejo pobegniti, so izpostavljeni hudemu stresu. To kaže tudi aktualna znanstvena študija, ki potrjuje, da ima že samo ravnanje s poskusnimi živalmi bistven vpliv na rezultate poskusov na živalih.

Študije ugotavljajo: stres izkrivlja rezultate poskusov na živalih

Mišim, podganam, zajcem, psom, gosem in drugim živalim že dotik pri tako imenovanih rutinskih pregledih povzroča bistveno hušji stres, kot so mislili doslej. Stresne reakcije živali izkrivijo podatke o poskusu. Do tega zaključka je prišla znanstvena študija, ki je že septembra 2004 izšla v strokovni reviji, ki obravnava poskuse na živalih. Ker to ni bilo osamljeno opažanje, je raziskovalec obnašanja živali dr. J. Balcombe iz ameriškega Zdravniškega komiteja za odgovorno medicino preučil 80 različnih objav na to temo.

Na ta način je dokazal, da že dvig iz kletke pri miši sproži serijo stresnih reakcij, ki so dokazljive še eno uro po dogodku. Na tako imenovane rutinske posege, kot je odvzem krvi ali prisilno hranjenje z želodčno sondo, reagirajo živali s strahom in paniko. Nivo stresnih hormonov v krvi naraste, srčni utrip podivja, naraste pritisk, imunska obramba oslabi. To se zgodi že pred dejanskim eksperimentom in še dolgo deluje v telesu poskusne miši. Dr. Balcombe je prišel do zaključka, da humanih poskusov na živalih ni in da so rezultati raziskav zaradi stresnih reakcij, kot je divjanje hormonov in padec odpornosti, lahko napačni.

Tudi druge znanstvene študije potrjujejo kritiko dr. Balcombeja. Raziskave univerz v Giessnu in Kaliforniji kažejo, da pusto okolje laboratorijskih kletk pri glodalcih, kot so miši in podgane, privede do motenj vedenja in trajnih poškodb možganov. Tudi to lahko vodi do napačnih rezultatov poskusov na živalih.

Ta in druge študije tako rekoč z znanstvene plati podpirajo to, kar zaščitniki in borci za pravice živali z zdravim občutkom za sobitja že dolgo čutijo in zahtevajo:

1. Živali so bitja, ki občutijo trpljenje, zato na njih ne bi smeli izvajati nobenih poskusov.
2. Poskusi na živalih so neprimerna metoda za pridobivanje znanstvenih spoznanj.

Skrajni čas je, da ta spoznanja prodrejo v možgane in srce slehernega raziskovalca in da se na političnem in strokovnem nivoju zgodijo že zdavnaj potrebne spremembe: odprava poskusov na živalih in uvedba, pospeševanje in nadaljnji razvoj medicinskih raziskav brez poskusov na živalih. Informacije na internetu: www.tierversuchsfrei-medizin.de

Peter Jennrich, specialist splošne medicine

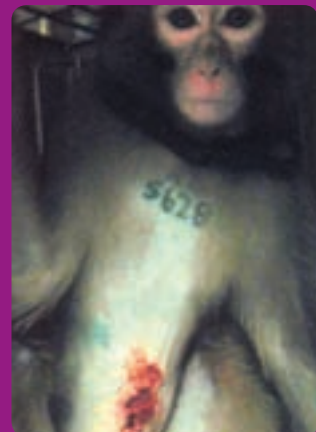
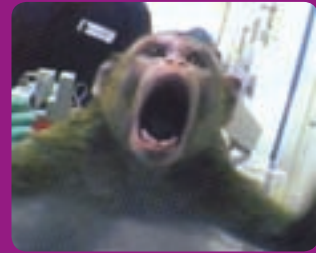
Vir: Freiheit für Tiere 2/2007, prevod: Marina Senčar

Kako lahko jaz pomagam živalim?

Kupujte izdelke za osebno nego in čistilna sredstva, ki niso bili testirani na živalih. Seznam takšnih podjetij najdete na strani www.ljudjeza.org

Dejstva in številke

- Po podatkih Ministrstva za prehrano, kmetijstvo in zaščito potrošnikov je bilo v Nemčiji v letu 2005 v laboratorijih usmrčenih 2.412.678 živali.
- Na leto v nemških laboratorijih trpi in umre (podatki iz leta 2005):
 - 1.423.480 miši
 - 554.916 podgan
 - 103.745 zajcev
 - 101.332 rib
 - 96.507 ptičev
 - 1.023 mačk
 - 4.892 psov
 - 2.105 opic
- 850.000 živali se uporabi za raziskavo in razvoj, proizvodnjo in preverjanje zdravil in kemičnih izdelkov.
- 715.000 živali se »porabi« v t.i. raziskavah podlag.
- 579.042 živali je pokončanih v znanstvene namene.
- Kljub desetletjem intenzivnih raziskav in poskusov na živalih se bolezni civilizacije širijo dalje. Smrtnost zaradi srčno-žilnih obolenj je od leta 1975 do 1985 narasla za 41 % in je odtlej najpogostejši vzrok smrti prebivalcev Nemčije. To dokazuje, da poskusi na živalih pri raziskavah srčno-žilnih obolenj niso dali nobenih učinkovitih rezultatov, ki bi znižali umrljivost človeka zaradi srčnega infarkta, kapi in podobnih bolezni. Enako velja za rakasta obolenja, ki so od leta 1950 do 1995 narasla za 25 % in to kljub najbolj intenzivnim raziskavam s poskusi na živalih!
- Dr. Klausner iz Nacionalnega inštituta za raziskavo raka v ZDA (NCI) je že pred dvajsetimi leti ugotovil: »Zgodovina raziskave raka je zgodovina, kako se zdravi raka pri miših. Že desetletja zdravimo raka pri miših, pri človeku pa enostavno ne uspemo.«
- Njegov kolega, nekdanji vodja NCI, dr. Bross, je to poudaril še nekoliko natančneje: »Z znanstvenega stališča je potrebno ugotoviti, da se je to, kar imenujemo model raziskave rakastih obolenj s pomočjo poskusov na živalih, izkazalo za popoln spodrseljaj. (...) Neskončni milijoni živali, ki so bile umorjene na poti iskanja zdravila proti raku, so bili žrtvovani zaman.«

©Tanja Askar

Ali imajo veterinarski inšpektorji radi živali?

Na direktorico Veterinarske uprave Republike Slovenije (VURS) Vido Čadonič Špelič smo naslovili vprašanja o delu veterinarskih inšpektorjev. Našemu društvu in tudi ostalim društvom, ki se borijo proti mučenju živali, namreč zelo pogosto pišejo ljudje, ki so ogorčeni nad (ne)delom inšpektorjev. Špeličeva ni odgovorila na naša vprašanja, smo pa dobili odgovore od službe za odnose z javnostmi (imen sploh niso navedli) na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Po njihovih odgovorih presodite sami, ali imajo veterinarski inšpektorji in nekateri ljudje na kmetijskem ministrstvu radi živali in koliko jim je mar zanje.

Ali je dovoljeno bičanje konjev na dirkah, npr. kasaških?

Udarjanje živali je po določilih Zakona o zaščiti živali prepovedano dejanje. Če je storjeno naklepno in živali povzroči hujšo poškodbo ali dalj časa trajajoče ali ponavljajoče se trpljenje, se šteje za mučenje živali, ki pa je kaznivo dejanje. V primeru uporabe biča v kasaških dirkah je potrebno poudariti, da je ta strogo nadzorovana z internimi predpisi Kasaške zveze Slovenije ter da je zloraba biča in morebitne poškodbe, ki bi zaradi tega nastale, sankcionirano.

Kaj menite o reji, vzgoji in šolanju konjev in psov za razna tekmovanja? Ali je dovoljena vzgoja in šolanje z nasiljem? Ali je potrebno, da se konju oziroma psu v vsaki fazi vzgoje in šolanja omogoči dobro počutje? Ali je npr. uporaba uzde in brzde, ki konja stisne, dovoljeno ravnanje?

Prepovedani so vzreja, vzgoja in šolanje na način in s pripomočki, ki živali povzročajo bolečine ali kako drugače škodijo njenemu zdravju.

Ali menite, da bi morale živali dobiti svoje pravice, predvsem pravico do življenja?

Republika Slovenija je že z zakonom o zaščiti živali določila, kakšna je odgovornost ljudi za zaščito živali.

Ali ste za to, da se ustanovi poseben, neodvisen organ, ki bi se ukvarjal s problematiko živali in ki bi ga financirala država? In seveda bi imel posebna pooblastila, npr. tudi da bi zastopal živali v raznih postopkih.

Republika Slovenija je sprejela Zakon o zaščiti živali in določila pristojne organe za njegovo izvajanje ter pristojne za nadzor nad določili zakona.

Kakšni so etološki normativi za živali na dirkah konjev in agility tekmovanjih psov?

Zakonska in podzakonska določila govorijo o normativih, ki se morajo spoštovati ne glede na kraj in vrsto rabe živali.

Ali menite, da se konj, ki mora npr. na kasaški dirki zmagati, kar od njega zahteva njegov jezdec, pri čemer je še bičan, dobro počuti?

Vaše vprašanje temelji na lingvistični napaki prevoda termina *animal welfare*. V slovenski jezik so v preteklosti *animal welfare* prevajali kot *dobro počutje živali*, čeprav bi bil točnejši prevod tega termina *dobrobit živali*.

Vprašanje torej ni, ali se žival dobro počuti, ker je to odvisno od veliko več dejavnikov, kolikor jih lahko nadzira človek, temveč, ali je zaščiten dobrobit živali, na kar pa lahko človek vpliva v večji meri. Mnenja smo torej, da je dobrobit živali z udeležbo na športnih aktivnostih, kakršne so kasaške dirke, varovana, saj gre pri kasaštvu za uporabo običajnega, naravnega načina gibanja konj.

Ali menite, da je usmrtnost živali za prehrano ljudi potrebna, glede na to, da je za meso znanstveno dokazano, da je rizični faktor za mnoge civilizacijske bolezni in da lahko človek vse, kar potrebuje za svoje življenje, dobi z rastlinsko prehrano? Poleg tega pa je živinoreja eden največjih onesnaževalcev in uničevalcev okolja, še prav posebej podnebja.

Usmrtitev živali za prehrano ljudi, ki poteka v skladu z predpisanimi postopki, je nujna, da se živali lahko uporabijo za prehrano ljudi. Prehranjevanje z živilih živalskega izvora je osebna odločitev posameznika, ki je varovana s 35. členom Ustave Republike Slovenije.

Ali ste kdaj v klavnicah gledali v oči živalim, ki so bile na poti v smrt? Bi bili na njihovem mestu?

Usmrtitev ljudi v EU ni dovoljena.

Kateri so primeri, ko skrbnik živali ni dolžan svoji živali omogočiti dobrega počutja?

Zakonska in podzakonska določila govorijo o normativih, ki se morajo spoštovati ne glede na kraj in vrsto rabe živali.

Ali ste za to, da v azilih ne bi bilo več dovoljeno usmrtiti zapuščenih živali po poteku 30 dni, če se ne najde novega skrbnika, temveč da bi bil pes v azilu, dokler ne dobi novega lastnika, stroške tega pa krije država? Ker gre za male zneske, državni proračun pa znaša letno okoli 8 milijard evrov, verjetno ne bi bil problem kritje teh stroškov. V etičnem smislu bi bil to zelo velik korak na pravi k civilizirani in kulturni državi.

V zakonu je predpisana doba, ko se mora živali nuditi zatočišče, in je odločeno o zavezancu za plačilo, ni pa prepovedano živali zadrževati zavetišču tudi po preteku te dobe.

Kakšen se vam zdi Zakon o zaščiti živali? Nudi dobro pravno podlago za ukrepanje?

Na Zakon o zaščiti živali nimamo pripomb.

Zakaj je včasih potrebno prositi VURS več

kot leto dni, da ukrepa oziroma zakaj hodijo inšpektorji na teren, če ni sprememb, ko prijaviš mučenje živali?

Postopke VURS na področju zaščite živali je v zadnjem letu dvakrat preverjala FVO inšpekcija in nanje ni imela večjih pripomb.

Zakaj se ne izvaja sterilizacija in kastracija zavetiških živali, ker je to bolj razumno početje, kot je evtanazija vedno novih živali? Zelo verjetno je, da bi se veliko več ljudi odločilo sterilizirati živali, če bi bil poseg opravljen za simbolično plačilo ali zastoj, kar bi bilo dolgoročno gledano ceneje kot stalno plačevanje namestitve živali v zavetiščih. Problem v Sloveniji so namreč nesterilizirane lastniške živali neodgovornih lastnikov.

Pravilnik o pogojih za zavetišča za zapuščen živali določa, da se pred oddajo novemu lastniku psice sterilizira, mačke pa sterilizira oziroma kastrira.

Ob poletnih mesecih prihajajo čez naš prehod tuje, ki odvržejo živali pri nas (npr. Italijani). Kako bi lahko uredili ta problem?

V EU je predpisana identifikacija psov, mačk in belih dihurjev, kar omogoča identifikacijo lastnika. Prav tako so v vseh državah članicah ustanovljena zavetišča za živali.

Študentje pravijo, da v klavnicah večina pištol za omrtvičenje pred zakolom ne deluje. Mnogo krav in prašičev torej žive zakoljejo. Je to po zakonu mučenje živali?

Klanje živali in postopki omamljanja so v klavnicah pod stalnim uradnim nadzorom in ugotovljene nepravilnosti se sproti odpravijo oziroma sankcionirajo (kot na primer prevelika koncentracija in ekspozijski čas v komorah s CO2).

Kljub predpisom, da je pri zakolu živali na domu potrebno žrtev prej omamiti, mnogi kmetje tega ne delajo. Vzamejo nož in zarežejo. Ljudje pa pogosto ne ukrepajo, ker vedo, da se pri naši inšpekciji ne doseže skoraj nič. Kako gledate na to?

Odgovarjamo lahko samo za konkreten primer in ne na vašo splošno oceno stanja.

Ali imajo inšpektorji VURS radi živali?

V društvih za zaščito in/ali proti mučenju živali, ki delujemo na področju zaščite živali v Republiki Sloveniji, kot tudi ljudje, ki so v svojem okolju priče zanemarjanjem in na žalost dostikrat tudi mučenjem živali, se

srečujemo s problematiko reševanja primerov mučenja in zanemarjanja, kadar so le-ta odstopljena veterinarski inšpekciji. Največkrat se primeri, ki se v reševanje odstopijo veterinarski inšpekciji, po posredovanju inšpekcije ne rešijo oz. se razmere in pogoji bivanja za živali ne izboljšajo. Tu je potrebno poudariti, da se zadeve inšpekciji odstopajo le v primerih, ko je to nujno, saj dosti primerov poskušamo rešiti društva za zaščito in/ali proti mučenju živali (v nadaljevanju društva) sama. Na podlagi lastnih izkušenj lahko člani društev trdimo, da se razmere za živali zaradi posredovanja inšpekcije rešijo le v manjšem številu primerov oz. se rešijo v tistih primerih, ko so živali že tako v slabem stanju ali poškodovane, da ima inšpektor nezgodbitne dokaze za ukrepanje. Največkrat je problem ta, da ljudje svojih živali enostavno ne hranijo, jim ne čistijo bivalnega prostora, največkrat je le-ta tudi neprimeren in premajhen, kaj šele, da bi svoji živali ti brezvestni lastniki kdaj privoščili tudi izpust ali šli s svojim psom celo na sprehod. Velikokrat gre za socialno ogrožene posameznike, kjer pogosto za njihove živali skrbijo sosede ali drugi ljudje, da sploh preživijo. Zadeva se prijavi inšpekciji, ki prijavo preveri in največkrat ugotovi, da je vse v redu?! Ljudje po tem, ko dostikrat sploh ne opazijo, da je inšpektor že bil na mestu prijave, v društva sporočajo in potožijo, da verjetno nihče od inšpekcije ni ukrepal, saj ostajajo razmere iste kot pred prijavo. Le v manjšem številu primerov se razmere tudi izboljšajo ali rešijo. Tu se postavlja vprašanje, kje je tista meja, ko inšpektor lahko z gotovostjo ugotovi, da gre za mučenje živali, in ali so veterinarski inšpektorji v resnici tudi ljubitelji in zaščitniki živali ali pa so samo v službi birokracije? Na žalost v društvih kot tudi sama javnost opažamo ravno to, da se v svojih postopkih inšpektorji preveč ukvarjajo s samo birokracijo, namesto da bi pomagali živalim. Tu bi bilo potrebno zadeve gledati širše in upoštevati vsa dejstva in okoliščine določenega primera, ne samo trenutnega ogleda, treba bi se bilo povezati z drugimi službami (največkrat s socialno službo, lokalnimi skupnostmi ...) in bolj delovati v prid živalim. Prav tako direktorici VURS tudi sporočamo, da smo v društvih prevečkrat deležni neprijaznega odziva inšpektorjev na prijave, ki jih posredujemo inšpekciji, kar potrjujejo tudi izkušnje posameznikov, ki svoje negativne izkušnje prav tako sporočajo društvom in so zaradi takšnega odziva inšpektorjev razočarani nad delom inšpekcije in pogosto tudi žalostni, ker se razmere za živali po posredovanju inšpekcije ne izboljšajo.

Dejstvo je, da je veterinarska inšpekcija ustanovljena zaradi živali in bi naj delovala z namenom pomoči in zaščite živali nasploh, v društvih pa ugotavljamo, da je neučinkovita in da se razmere za živali dostikrat sploh ne izboljšajo. Žival ne trpi samo, če je tako shujšana, da se ji vidijo kosti, ali tako pretepena, da se ji vidijo rane, modrice ... Dostikrat so živali izpostavljene dnevnemu trpinčenju in zanemarjanju (so brez hrane, vode, bivališča, so izpostavljene poleti sončni pripeki in dežju, pozimi pa mrazu in snegu ...), pri čemer je očitno, da gre za neodgovoren odnos ljudi do živali, kar opredeljuje Zakon o zaščiti živali kot mučenje živali.

Tu društva postavljajo direktorici VURS vprašanja:

Ali ste mnenja, da imajo inšpektorji VURS tudi radi živali? V društvih in tudi javnost opaža, da so inšpektorji VURS dostikrat samo v službi birokracije in da bi morali imeti bolj razvit osebni čut za reševanje problematike živali. Kaj menite o tem?

Uradni veterinarji, kot se imenujejo uslužbenci VURS, so uradniki, so del državne uprave. Pogoji za zasedbo delovnega mesta uradnega veterinarja so strokovna usposobljenost (končana veterinarska fakulteta) ter usposobljenost na področju upravnega in inšpekcijskega dela.

Ali ste prepričani, da ukrepe, ki jih kršiteljem v svojih postopkih izrekajo inšpektorji, slednji tudi izvajajo in se jih držijo? Kako vršite nadzor nad izvajanjem odločb? V društvih imamo izkušnje (kar lahko potrdimo s konkretnimi primeri), da se kršitelji ne držijo izrečenih jim ukrepov ali pa jih upoštevajo le delno, pa še to le kratak čas. Verjetno bi bil potreben strožji nadzor nad izvajanjem odločb.

Postopek uradnega veterinarja se zaključí, ko ta ugotovi, da so izvršeni odrejeni ukrepi.

Izkušnje kažejo, da se inšpektor dostikrat ne odloči za odvzem živali, tudi če ugotovi, da obstaja takšna kršitev zakona, ki mu odvzem narekuje. Ali menite, da je to posledica razmer, ker v Sloveniji nimamo zadosti zavetišč za živali?

Kadar uradni veterinar oceni, da so podani razlogi za odvzem živali, ima znotraj RS vse možnosti, da izvede ukrep odvzema.

Pogosto v razgovorih z inšpektorji slišimo, da jih je premalo in da ne utegnemo vseh prijav sprosti reševati. Ali boste zaposlili kaj dodatnih inšpektorjev za zaščito živali?

V skladu s kadrovskim načrtom vlade dodatne zaposlitve niso mogoče.

Na koga se lahko prijavitelj (društvo) obrne v primeru, da pri območnem uradu VURS naleti na nereagirane inšpekcije ali v primeru, da le-ta sicer reagira, se pa kasneje ugotovi (obstajajo tudi dokazi), da kršitelj kljub odločbi inšpekcije nadaljuje s svojimi kršitvami?

Prijavitelji lahko oddajo prijave na območne urade VURS ali na glavni urad VURS.

Zakaj inšpekcija VURS prijavitelja kršitve kljub njegovi želji po seznanitvi z izvedenimi ukrepi o svojih ukrepih ne obvesti? Obveznost obveščanja prijavitelja s strani inšpektorja o ukrepanjih v postopku določa prvi odstavek 24. člena Zakona o inšpekcijskem nadzoru (Ur. list RS, št. 43/2007). V društvih ne prejemo odgovorov inšpekcije VURS, kdaj in kako je opravila inšpekcijski pregled. Izkušnje kažejo, da bi prijavitelj (društvo) moralo biti obveščeno, kako, kdaj in ali sploh je inšpektor ukrepal, saj se le tako lahko preverja, ali je kršitelj upošteval odločbo inšpekcije. V tem primeru gre prosto za ignoriranje in za neizvrševanje

zakonodaje s strani inšpekcije. Boste poskrbeli, da se bo ta člen ZIN-a pri VURS končno začel upoštevati in izvajati?

Dolžnost inšpektorja je, da v skladu z Zakonom o inšpekcijskem nadzoru prijavitelja na njegovo zahtevo obvesti o izvedenih ukrepih, kot na primer, izdana je bila ureditvena odločba, izrečena je bila sankcija, ni bilo ugotovljeno nepravilnosti. Za vse dodatne podatke o vsebini in poteku inšpekcijskega postopka se uporabljajo določbe Zakona o splošnem upravnem postopku.

33. člen ZIN-a določa preventivne ukrepe inšpekcije ter opozorila, med drugim tudi, da preko medijev obveščajo javnost o ugotovljenih nepravilnostih ter posledicah kršitev zakonov in drugih predpisov ter na druge načine delujejo v smislu osveščanja javnosti. Se vam ne zdi, da se ta člen zakona ne izvaja ravno pogosto oziroma ali boste poskrbeli, da bo inšpekcija VURS to v bodoče bolj upoštevala ravno zaradi nujnosti osveščanja javnosti, predvsem mladih ljudi?

VURS obvešča javnost vselej, ko gre za varovanje pravic pravnih ali fizičnih oseb in kadar je to potrebno za zagotovitev spoštovanja pravnega reda.

Inšpektorji VURS so pogosto neprijazni do svojih strank. Boste poskrbeli, da bodo v bodoče bolj prijazni, saj jim to narekuje tudi poklicna etika?

Na vseh mestih, kjer poslujemo bomo uvedli predpisane ukrepe za merjenje zadovoljstva strank, da bo mogoče objektivno oceniti delovanje VURS v smislu prijazne uprave.

Društva za zaščito in/ali proti mučenju živali so brezplačna pomoč in zavezniki inšpekciji VURS, v praksi pa so pogosto deležna negativnega obravnavanja s strani inšpekcije. Ali se tega zavedate?

VURS mora v skladu s svojimi pristojnostmi obravnavati vse pravne subjekte enakovredno.

Tudi živali imajo svoje pravice (zapisane so v Svetovni konvenciji za pravice živali), ki pa se v Sloveniji ne uresničujejo. Ali se strinjate, da bi bilo v Sloveniji potrebno ustanoviti policijo za živali kot operativno dopolnilo k že obstoječi inšpekcijski službi?

Ne. Trenutno ustanovitev take organizacije v Sloveniji ni potrebna. Potrebno je poudariti, da je pri snovanju takih ustanov prisotna cela vrsta problemov na področju strokovne, upravne in inšpekcijske usposobljenosti njenih uslužbencev, predvsem pa zagotovitev sredstev za zagon in delovanje. V svetu obstajajo znani primeri takih organizacij (npr. RSPCA in njene hčerinske ustanove po vsem svetu), katerih dejavnost je pogosto podobna delovanju policije, vendar pa je ob tem potrebno izpostaviti tudi dejstvo, da se RSPCA financira izključno iz prostovoljnih prispevkov in za svoje delo ne dobiva nikakršnih sredstev iz državnega proračuna.

Meso in mlečni izdelki lahko neugodno vplivajo na inteligenco

Dr. Hans Günter Kugler, Zdravniška družba za pospeševanje vegetarijanske prehrane.
E.V. www.fleisch-macht-krank.de

Pojem inteligence je mnogostranski. V najširšem smislu pod tem pojmom razumemo človekovo spoznavno sposobnost, torej zmožnost zavestnega spoznavanja, dojetanja, presojanja in odločanja, reševanje določenih problemov ter obvladovanje novih zahtev in situacij. Nekatere znanstvene discipline določajo inteligenco glede na našeta merila, zato govore npr. o čustveni, praktični, družbeni, pa tudi o etično-moralni inteligenci. Pa je inteligenca sploh merljiva? V osnovi doslej še ne. Kajti različni znanstveni preizkusi za merjenje inteligence so primerni prej za intelektualne zmožnosti, kot pa za fine, zelo izoblikovane frekvence kompleksne zgradbe imenovane inteligenca. V novjšem času se množijo objave na temo inteligenca - prehrana. Toda kaj ima inteligenca opraviti s prehrano? O tem smo vprašali dr. med. Hansa Günterja Kuglerja iz Zdravniške družbe za pospeševanje vegetarijanske prehrane.

Gospod Hans Günter Kugler, v tem času se v različnih strokovnih krogih veliko govori o inteligenci v soodvisnosti od prehrane. Se da na inteligenco vplivati z vrsto in načinom prehrane?

Inteligenca je mnogostranski pojem, ki obsega celo vrsto duševnih sposobnosti. Te sposobnosti pa potrebujejo »nosilni steber« iz snovi. To pomeni, da so sploh mogoče šele takrat, ko so izpolnjeni določeni telesni predpogoji, npr. odgovarjajoča zmogljivost možganov. Če je gradivo možganov visoke vrednosti in je vsa biokemija ustrezna, potem so dana tla za vse tiste dejavnike, ki jih označujemo kot inteligenco. Telesu dovedena prehrana in gradbene snovi določajo kakovost »gradbenega materiala« za možgane.

Zanimivo bi bilo vedeti, kako so možgani pravzaprav zgrajeni.

Možgani sestojijo iz stotin milijard živčnih celic. To je nepredstavljiva množica. Posebnost možganov je v tem, da zahtevajo pri le dveh odstotkih telesne teže celih 20% kisika. Ker 60% molekul možganov vsebuje maščobo - torej so zelo bogati z maščobo - potrebujejo njihove strukture zaščito. Maščobe pa, kot je znano, lahko postanejo žarke in načeloma lahko tudi možganske maščobe postanejo žarke, se torej kemično spremenijo, če nimajo zaščite. To zaščito jim lahko zagotovimo npr. z antioksidanti v prehrani.

In kako poteka ta vpliv prehrane na gradbene delce možganov?

Na maščobe se moramo spoznati in paziti moramo, da zaužijemo prave. Nasičene maščobne kisline, ki jih v večjih količinah vsebuje meso in klobase, lahko škodljivo delujejo na ovojnico možganskih celic. Po drugi strani pa nenasičene maščobne kisline, ki se pojavljajo v rastlinah - npr. linolna in alfa-linolna kislina - izboljšujeta funkcijsko sposobnost celične opne in s tem tudi prenos signalov v možganih. Živčni signali se morajo prenašati hitro in zanesljivo in to je eno od meril inteligence: zmožnost hitrega dojetanja. Ta dogajanja so možna le takrat, če so strukture možganov funkcijsko sposobne.

Ali že obstajajo študije na temo: prehrana in delovanje možganov?

To je sorazmerno novo strokovno področje. V letu 2006 so bile v Angliji nekatere objave Ustanove za duševno zdravje, organizacije, ki natančno raziskuje te povezave, in tudi poročilo organizacije potrošnikov Zveze za boljšo hrano in kmetovanje, prav tako s sedežem v Angliji. Obe organizaciji sta pri svojih raziskavah prišli do rezultata, da sposobnost možganskih procesov in duševna občutljivost Britancev vedno bolj popuščata, ker je njihova prehrana čedalje bolj osiromašena. V telesu lahko pride do pravih stisk s preskrbo, če prejme organizem premalo aminokislino triptofana ali vitaminov zaradi premalo sadja in zelenjave. Samo 13% odraslih zaužije priporočeno količino zelenjave in sadja.

Ali obstajajo tudi snovi, ki možganom škodujejo?

Neugodno lahko delujejo nasičene maščobne kisline, ki jih vsebuje npr. meso, klobase in mlečni izdelki, pa tudi palmova mast. V enaki meri je neugoden visok dodatek holesterola, ki se prav tako nahaja v živalskih proizvodih, saj rastline holesterola ne tvorijo. Pomembno je tudi, da ostane raven krvnega sladkorja stabilna. Možgani so namreč zelo občutljivi na nihanje ravni krvnega sladkorja, ker živčne celice, drugače kot mišične, ne morejo pokuriti maščobnih kislin, potrebna glukoza se mora stalno dostavljati, kajti nihanja vodijo k motnjam možganske storilnosti. Če npr. jemo sladkarije, se krvni sladkor naglo zviša, nato se izloči inzulin in krvni sladkor naglo pade. Zaradi tega pride do utrujenosti in občutka praznine v želodcu. Zato nato sežemo po naslednjem kratkem obroku. Temu dogajanju se je treba izogniti. V nasprotju s tem pa hranila z nizkim glikemičnim indeksom pospešujejo delovanje možganov - to so hranila, ki počasi sproščajo sladkor, tako da določena raven krvnega sladkorja stalno ostaja.

In katera so ta hranila?

Idealni so polnozrnatni proizvodi, pa tudi stročnice, ki tudi vsebujejo mnogo ogljikovih hidratov. Pri tem ne pride do zvišanja krvnega sladkorja. Kot rečeno, možgani potrebujejo za zaščito svojega razmeroma velikega dela maščob antioksidante, ki preprečijo oksidacijo maščobnih molekul s prostimi radikali, torej da ne postanejo žarke in da kot posledica tega ne popusti storilnost možganov. Antioksidanti torej ščitijo možgane. Nahajajo se kot drugotne snovi v rastlinah, jabolkih, sadju na splošno in v zelenjavi, kot so čebula, brokoli, ohrovt, peteršilj in mnogi drugi. Imamo vrsto študij, ki kažejo, da predvsem starejši ljudje zelo veliko pridobijo z uživanjem velikih količin sadja in zelenjave. Toda tudi kakav npr. vsebuje zelo veliko antioksidantov, tako imenovanih flavonoidov (flavoni in flavenoli). Na novo objavljena študija je pokazala, da so po uživanju temne čokolade možgani bolj prekrvljeni. Prav tako dobro služi možganom zeleni čaj, toda tudi mnogi sadeži in jagodičje, bogato z vitaminom C. V celoti lahko rečemo, da rastline vsebujejo cel izbor različnih antioksidantov in da je to je mnogo učinkovitejše od posamezne sestavine, recimo le vitamina C. Študentska hrana se ne imenuje tako kar zaman, ampak ker je kombinacija orehov in rozin najučinkovitejša. Orehi vsebujejo arginin, aminokislino, ki izboljšuje prekrvavitev možganov, rozine pa oskrbe možgane z glukozo, tako da lahko kri bolje teče in je na razpolago še energija.

Spričo vseh teh informacij nehote pomislimo na otroke, katerih možgani naj bi se optimalno razvili, da bi mogli dobro obvladovati življenje. Katera živila pa imajo posebno neugodne posledice na delovanje in razvoj možganov pri otrocih?

V preteklem letu je bila v Edinburgu konferenca učiteljev, ker na Škotskem naraščajo problemi z učenjem pri otrocih, saj četrtnina otrok velja

kot učno motenih ali zavrtih. Na tej konferenci so bila tudi predavanja prehranskih znanstvenikov in zdravnikov, ki so enoglasno posvarili pred nevarnostmi osiromašene prehrane za otroke. Burger in koka-kola npr. vsebujeta mnogo fosfata, ki lahko privede do hiperaktivnosti, večini gotovih proizvodov je primešan tudi glutamat, znani ojačevalci okusa, ki prav tako škodljivo deluje na organizem odrasčajočega človeka. Kot je bilo že omenjeno, vsebujeta meso in klobase nezdrave množine nasičenih maščobnih kislin in fosfatov, ki so lahko tudi zelo obremenjujoči za okolje. K odgovornosti do otrok enostavno spada tudi pozornost na kakovost živil, ker se otroški možgani lahko zelo hudo poškodujejo z neprimernimi snovmi, pa tudi s težkimi kovinami in drugimi okoljskimi strupi. Težke kovine npr. poškodujejo zarodne celice v možganih in tako nove možganske celice ne morejo več dozoreti, razvoj možganov se praktično ustavi. Če povzamem, lahko rečemo: otrokom je treba ponuditi posebno veliko ekološko neoporečne zelenjave in sadja. Živalske maščobe je treba močno omejiti in paziti na uravnovešeno raven krvnega sladkorja.

Ali ni neinteligentno ravnanje, jesti meso, če vemo, da s tem pomagamo uničiti naš planet Zemljo in da s tem tako rekoč jemljemo našemu sočloveku jed. Saj, kot je znano, velik del svetovne žetve žita in soje, tudi iz tretjega sveta, dajemo za krmo pitanim živalim. Sodobne študije podnebja UNO zelo jasno in različno dokumentirajo te in še nadaljnje nepravilnosti.

S tem se lahko le strinjam. Z medicinske strani bi še dodal: kdor se vegetarijansko prehranjuje, zmanjšuje tveganje za mnoge bolezni, npr. srčno-žilna obolenja, sladkorno bolezen, prekomerno težo, artritis, revmatična obolenja, žolčne kamne in še za mnoge druge. Poleg tega bodo naraščali, če bomo še naprej tako živeli, stroški zdravja do neizmernosti. Računajo, da bomo npr. do leta 2030 v Nemčiji imeli 40% sladkornih bolnikov – kar bo neizplačljivo za blagajne zdravstvenega zavarovanja. Torej je neizogibno, da se naše prehranske navade spremenijo. Vegetarijanska prehrana je izrazito primerna, da pokrije prehranske potrebe telesa in varuje pred mnogimi boleznimi. Ni inteligentnega vzroka, zakaj naj ne bi postali vegetarijanci.

Kdor bi sedaj rad na novo sestavil svoj jedilni list, na kaj naj posebno pazi? Bi nam lahko dali še nekaj priporočil, zlasti v dobro možganov?

Obstajajo snovi, ki pomembno vplivajo na možgane, in na katerih prisotnost v prehrani bi bilo treba paziti. Holin je izhodna snov za nastanek prenašalne snovi acetilholina, ki je potreben za sposobnost učenja in tvorbo spomina, vsebujejo ga med drugim zemeljski oreščki, pšenični kalčki, brokoli in cvetača. Iz aminokislinske triptofan se tvori prenašalna snov serotonin, ki skrbi za uravnovešenost in dobro razpoloženje, vsebujejo ga npr. jedrca indijskih oreščkov, sončnična semena, ovseni kosmiči in banane. Esencialna aminokislina fenilalanin je predstopnja za tvorbo tirozina, ta pa je med drugim zopet predstopnja neurotransmiterja dopamina, noradrenalina in adrenalina. Zadnji je potreben za budnost in dojemanje položaja. Fenilalanin vsebujejo npr. zemeljski oreščki, mandlji in sojini proizvodi. Omega-3 maščobne kisline služijo za funkcijsko sposobnost ovojnice živčnih celic, ohranijo jo upogljivo in občutljivo. Dobri viri so laneno olje, orehi, študentska hrana in tudi portulak ter zelenolistna zelenjava. Za močne antioksidante, torej snovi, ki preprečijo nastanek »žarkosti«, pa imamo tudi seznam uspešnic: suhe slive, rozine, robidnice, jagode, brokoli, črna redkev. Flavanoli, sekundarne snovi, ki jih vsebujejo rastline, se najdejo v temni čokoladi z najmanj 70% delom kakava (iz biološke pridelave) in v zelenem čaju. Za možgane so pomembni tudi B-vitaminski: B1, B6, B12 in folna kislina. Za presnovo jih potrebujejo neurotransmiterji. Vitaminski B6, B12

V inteligenčnem preizkusu se meri, kako hitro posameznik nekaj dojame, razlikuje ali si predstavlja ali kako dobro je izoblikovana dojemljivost, sposobnost kombiniranja, sposobnost osredotočenja... Toda, ali inteligenca ni nič več kot samo to, kar ima opraviti z intelektom? Ali naj ne bi morala merila za inteligenco vključevati tudi moralno-etične poglede in prizadevanje za dobrohotno, sočutno, razumevajoče in strpno srečanje s sočlovekom? In ali se resnična inteligenca ne kaže tudi v tem, da v odnosih z naravo in živalmi ravnamo miroljubno, spoštljivo in v sobivanju? Ali ne bi to bila resnična inteligenca?

in folna kislina služijo za razgradnjo homocisteinov. Že rahlo zvišana raven homocisteinov lahko pripelje do motenj delovanja možganov in duševnih motenj. Izvori vitamina B1: polnozrnatni proizvodi, sončnična semena in orehi; vitamina B6: krompir, banane in leča; folne kisline: zelenolistnato sočivje, rdeča pesa, orehi in koprc. Zelo raznolika in bogata ponudba! A omeniti je treba še, da ima vitamin B12 precejšen

vpliv na storitveno sposobnost možganov starejših ljudi. Ker ni prisoten v rastlinah, se mora jemati kot prehranski dodatek. Od začimb je pomembna kurkuma, ki jo vsebuje curry v prahu. Ta rumena snov ščiti starajoče se možganske celice in zmanjšuje tveganje pred živčnimi degenerativnimi boleznimi, kot je recimo Alzheimerjeva bolezen. Pomembni so tudi še kalcij, magnezij in druge

rudninske snovi, ki zavirajo vzdražljivost živcev. Bogati s kalcijem so npr. ohrovt, brokoli in pomaranče. Protistresna rudninska snov magnezij je npr. v orehih, špinači in polnozrnatih proizvodih. Tudi cink je neizogibno potreben, ker ga receptorji neurotransmiterjev potrebujejo za svoje delovanje. Cink se nahaja predvsem v polnozrnatih proizvodih. Toda sedaj pride veliki »pampak«: to morajo biti polnozrnatni proizvodi, pripravljene iz kislega testa. V polnem zrnju je namreč kislina, ki zelo močno veže cink in baker - fitinska kislina. Če strokovno pripravimo kislno testo, potem se ta kislina razgradi in cink se sprostí ter ga telo lahko sprejme.

Kdor se vegetarijansko prehranjuje, zmanjšuje tveganje za mnoge bolezni, npr. srčno-žilna obolenja, sladkorno bolezen, prekomerno težo, artritis, revmatična obolenja, žolčne kamne in še za mnoge druge.

Torej moramo paziti že na to, kje kupujemo polnozrnatni kruh in če je resnično prvotno tradicionalno pripravljen?

Odločujoče je, ali so hranila tako pripravljena, da pridejo v stik z malo okoljskimi strupi, in če imajo tudi rastline možnost, da se tako razvijajo, da morejo tvoriti dragocene snovi, ki jih vsebujejo. Nesmiselno je, če rastline silimo k nečemu, kar po naravi ne bi naredile. To postavlja rastline v stres – natanko tako kot človek pride v stres, če ga trajno k nečemu silimo. Zato so hranila iz miroljubnega kmetijstva zelo dobra in polnovredna, ker so v njih snovi polno ohranjene. Miroljubno kmetijstvo se izvaja brez uporabe kemije, pesticidov, gnojil in gnojnice in s pomočjo triletnega kolobarjenja, pri čemer imajo posamezna polja vsako tretje leto obdobje miru, da se obnovijo. To je svojstvena oblika kmetovanja, ki ga, kolikor jaz vem, razen tu v Spessartu (www.Lebes-Gesund.de) ne izvajajo nikjer drugje.

Vir: Vegetarisch geniessen 3/07, prevod: Božidar Prezelj, dr. med.

Težave z želodcem je pozdravila z vegetarijansko prehrano

Varuhinja človekovih pravic Zdenka Čebašek Travnik že več kot petnajst let ne uživa mesa. Pri 52 letih izgleda zelo vitalna in mladostniškega videza. Tudi sošolci iz gimnazije ji pravijo, da se ni kaj dosti spremenila. Preden je nastopila novo službo, je delala kot splošna zdravnica, potem pa se je specializirala za psihiatrinjo.

Zakaj ste postali vegetarijanka?

Ta odločitev je bila zelo spontana. Imela sem težave z želodcem in kolega zdravnik mi je predlagal, da bi bilo dobro narediti gastroskopijo. Vprašala sem ga, ali je še kakšna druga možnost zdravljenja. Svetoval mi je zdravila in takšno prehrano, ki mi ne bi povzročala težav. Ko sem (povsem intuitivno) izločila meso iz jedilnika, so težave po nekaj dneh izginile. Potem sem dobila v roke knjigo Zavestno prehranjevanje (Conscious eating, op.a.), kjer avtorja razlagata, zakaj ne jesti mesa, še posebej ne v kombinaciji z ogljikovimi hidrati. To je bilo zame pravo odkritje. Odkar se držim njunih nasvetov, nimam nikakršnih težav s prehrano. V njuni knjigi so tudi opisani prehodi na vegetarijansko prehrano in podobni koristni nasveti.

Kako je prehod na brezmesno hrano vplival na vaše življenje?

Ko sem postala vegetarijanka, sem postopoma postala bolj počasna in umirjena. Stvari me zlepa ne vržejo s tira. Povečala se je moja stopnja tolerance. Nisem bila več neučakana, kot bi vedela, da se bodo stvari, ki se imajo za zgoditi, tudi zgodile. To ne pomeni, da sem postala pasivna, samo nisem se naprezala čez meje. Tako je moje življenje postalo bolj preprosto.

Kako gledate na to, da uradna medicina še vedno priporoča uživanje mesa?

Znanje in priporočila glede uživanja mesa se spreminjajo. Sedaj priporočajo samo majhne količine mesa. Pred petnajstimi leti bi me moji kolegi kot vegetarijanko »obsodili« na številne bolezni. Danes stroka praktično nima večjih ugovorov do vegetarijanstva. Spremljala sem odnos prof. Dražigosta Pokorna do brezmesne hrane. Kot profesor na medicinski fakulteti in strokovnjak za prehrano je njegovo v javnosti izraženo mnenje dober pokazatelj, kako se stvari spreminjajo. V zadnjih letih so njegovi članki vedno bolj naklonjeni vegetarijanstvu. Res pa je, da se še vedno na fakulteti pri nobenem predmetu

ne poučuje o vegetarijanski hrani. Težko si predstavljam, da bi medicinska fakulteta uradno sprejela v učni načrt predmet o vegetarijanstvu. Edina realna možnost bi bili bodoči profesorji medicine, ki bi bili vegetarijanci, in bi vsak pri svojem predmetu to znanje prenašali na študente.

Na društvo so v zadnjih letih poklicali mnogo

Zdenka Čebašek Travnik: »Odkar sem vegetarijanka, je moje življenje bolj umirjeno in preprosto.«

gi starši, ki so ogorčeni nad vodstvom nekaterih vrtecev in šol, ker njihovu otroku ne želijo ponuditi vegetarijanskih obrokov. Ali niso v tem primeru kršene otrokove pravice? Kako bi jim vi lahko pomagali?

Vprašanje je obravnaval že moj predhodnik, gospod Matjaž Hanžek, zato vam posredujem opis celotnega primera, kakor je bil objavljen v Letnem poročilu varuha človekovih pravic za leto 2005 (še vedno je dostopno na spletni strani: www.varuh-rs.si (0.4-2/2005).

Pobudnikom, ki se obračajo name, posredujem odgovor s približno takšno vsebino:

Varuh človekovih pravic RS se je v preteklosti že večkrat ukvarjal s problematiko šolske prehrane v povezavi z dolžnostjo vrtecev in šol upoštevati želje oziroma zahteve staršev po taki ali drugačni vrsti hrane. Starši so nas prepričevali, da gre za pravico otroka, predstavniki vrtecev in šol pa so nas spraševali, kje so meje upoštevanja želja staršev, kadar izvirajo iz njihovih prepričanj in vrednot, ter do kod dodatno finančno obremeniti vrtec oziro-

ma šolo. Vemo, da vrtec obiskuje vedno več otrok, občutljivih na določena živila, zato že zanje pripravljajo dietno hrano. Zaradi nespremenjenih kadrovskih normativov priprava dietnih obrokov povzroča veliko težav. Pri upoštevanju želja staršev pri pripravi posebnih obrokov vrtec omejuje tako kadrovske, materialne kot finančne pogoje dela, ki so določeni s predpisi.

Pri premisleku vsebine problema in preden smo do tega vprašanja oblikovali stališče, smo skrbno pretehtali vsebino tistih otrokovih pravic, ki bi lahko nalagale šoli obveznost spoštovati želje staršev (in otrok) po določeni vrsti prehrane. Tako Varuh človekovih pravic RS kot institucija varovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin nima posebne stališča do prehrane, ki bi vsebovala le določeno vrsto mesa, do brezmesne prehrane in raznih oblik vegetarijanstva. Menimo namreč, da način oziroma vrsta prehrane ni človekova pravica, ki bi jo bilo

mogoče uveljavljati tudi po sodni poti, temveč njegova prosta izbira, ki jo morajo vsi drugi spoštovati tako, da ga ne prisiljujejo v nekaj, kar osebno zavrača. Ni pa dolžnost javnih zavodov in drugih družbenih subjektov zagotavljati posebne prehrane posameznikom glede na njihove želje, prepričanje in podobne osebne okoliščine. Njihova dolžnost je omejena na spoštovanje posameznikovih odločitev in njegove pravice do izbire in do drugačnosti. Šele v primeru, da bi zaposleni v vrtcu vztrajali in silili otroka, da poje tudi hrano mesnega izvora, bi takšno ravnanje ocenili za kršitev človekovih pravic. Če se to ne dogaja, pa ni podlage za ugotovitev, da gre za kršenje pravic. Kljub povedanemu pa ob obiskih vzgojno-izobraževalnih institucij priporočimo vodstvu, da pri pripravi jedilnikov upošteva želje staršev, če je le mogoče. Zato bomo tudi v zvezi z vašim problemom vrtcu priporočili, da v skladu z možnostmi, ki po našem mnenju gotovo obstajajo, obroke hrane za vašega otroka ustrezno prilagodi oziroma vsaj poveča nemesne del obrokov. K podanemu odgovoru bi dodala nekaj lastnih razmišljanj. Najbolje bi bilo, če bi se

na posameznih šolah starši otrok, ki želijo uživati vegetarijansko prehrano, kot skupina obrnili na vodstvo šole. Vodstva šol lahko organizirajo prehrano tudi na način, da je en meni brez mesa, kar ponekod že izvajajo. Nenazadnje tudi odrasli, ki niso vegetarijanci, radi jedo tudi brezmesne jedi, kar so nenazadnje pokazali tudi na vaših piknikih. V primerih, ko dogovor s šolo ni mogoč, pa še vedno ostaja možnost, da starši za svoje otroke pripravijo malico že doma in si jo otrok sam nese v šolo.

Po ustavi RS imamo vsi državljani pravico do zdrave hrane in pitne vode. Raziskave pa kažejo, da množična reja živali to pravico krati vsem državljanom, saj je na prvem mestu med onesnaževalci. Ali je množična živinoreja v javnem interesu, če vemo, da povzroča veliko ekološko škodo, redči vodne vire, ima več emisij toplogrednih plinov kot celoten svetovni promet, glavni produkt te industrije – meso pa je škodljiv za zdravje ljudi, kot to dokazujejo razne znanstvene študije? Ali ne pomeni množična živinoreja zaradi izjemno negativnih učinkov na okolje in klimo kršenje ustavne pravice do zdravega okolja? Lahko pomagate oziroma poskusite zaščititi ljudi, vodo in naravo pred uničenjem?

Vaše vprašanje presega pristojnosti varuha človekovih pravic, kakor je to urejeno v Sloveniji. Kot varuhinja lahko posredujem, kadar so kršene pravice posameznika v odnosu do državnih organov oziroma od države pooblaščenih ustanov. O človekovih pravicah in okolju bomo govorili na posvetu 13. novembra 2007. Več podatkov o posvetu najdete na naši spletni strani.

Po ustavi RS je dolžnost slehernega državljana skrbeti za naravne dobrine, kamor sodijo tudi živali, rastline, rodovitna polja in čista voda. Zakaj se tega ne držijo odgovorni v državi in nekateri celo podpirajo uničevanje navedenega? Se jih lahko opozori na to ali kaznuje?

Kot ugotavljate, je dolžnost vseh prebivalcev Slovenije, da skrbimo za naravne dobrine. Zato je tudi prav, da kršitelje vsi opozarjamo (tudi javno). Funkcija varuha človekovih pravic je omejena, vendar kot varuhinja večkrat opozarjam na to problematiko tudi v primerih, ko ne gre za neposredno pobudo varuha.

Ali ste proti mučenju živali?

Sem odločno proti mučenju živali.

Po ustavi je prepoved mučenja živali (72. člen) vsebina pravice do zdravega življenjskega okolja. Kaj naj naredi državljan Slovenije, ki se stalno srečuje s kršenjem te svoje pravice, torej z mučenjem živali, tako v klavnicah, na farmah, v poskusnih laboratorijih, v gozdovih, kjer živali neizmerno

trpijo in to popolnoma po nepotrebnem, saj za obstoj človeka oziroma njegovo življenje vse to sploh ni potrebno.

Mislím, da je edina pot osveščanje ljudi o teh vprašanih. Z zakonskega stališča pa je pomembno, da sta vzreja in klanje živali urejeni tako, da se njihovo trpljenje zmanjša na najmanjšo možno mero. Vendar je treba vedeti, da zakone sprejemajo poslanci, ki imajo tako do živali kot do uživanja mesa svoja prepričanja, pa tudi mnenja o tem, da od živinoreje in predelave mesa živi veliko prebivalcev Slovenije. Morda bo kdaj prišlo do večjih sprememb v okviru Evropske skupnosti in potem posledično tudi pri nas.

Ali menite, da so poskusi na živalih, ki se izvajajo za preizkušnje zdravil, ki zdravijo bolezni, ki so povzročene zaradi uživanja mesa oz. napačnega življenja ljudi, moralno-etično opravičljivi, glede na to da teh bolezni ne bi bilo, če bi človek živel pravilno? Ali ima človek pravico, da muči živali in preko tega mučenja išče pot do svoje ozdravitve?

Gre za etična in filozofska vprašanja. Na osebni ravni menim, da takšno preizkušnje zdravil ni etično. Vendar stvari niso dovolj dorečene (npr. kaj je napačno življenje) in tudi vprašanja, katere bolezni so povezane izključno z uživanjem mesa, nimajo povsem zanesljivega odgovora. Dokler to ne bo nedvomno ugotovljeno, menim, da je treba delati predvsem na tem, da so poskusi na živalih omejeni na minimum in izvedeni tako, da živali ne trpijo. Pomemben je nadzor nad temi poskusi, zato bi bilo koristno, če bi se za izvajalce tovrstnih poskusov vedelo in bi jih lahko nadzirali, kot sem opisala že prej.

Ali se vam zdi moralno-etično upravičeno, da se živali v azilu po 30 dneh usmrtingo, če se ne oddajo? Ali ni mogoče pri 8 milijardah evrov letnega proračuna Republike Slovenije najti sredstev, da se takšna nehumanost prepreči. Še en podatek: uprava zavarovalnice Triglav, ki je v državni lasti, je v letu 2006 prejela okoli 800.000 EUR vseh dohodkov. Denarja je torej dovolj.

Razporeditev javnih financ je stvar države. Tudi sama sem nasprotnik usmrtinge živali v azilu, obenem pa se zavedam, da javnega denarja močno primanjkuje tudi na drugih področjih življenja. Zato menim, da bi vzdrževanje azilov lahko bolj izdatno financirali tudi tisti (finančno močni) posamezniki, ki imajo radi živali.

Znanstveniki ugotavljajo, da imajo tudi živali osebnost. Ali menite, da bi tudi živalim lahko pripadale pravice, predvsem pravica do življenja, primerne vrsti?

Tisti, ki živali poznamo iz osebne izkušnje, vemo, da se med človekom in živaljo lahko spletejo zelo močne vezi. Nisem pa še raz-

mišljala o tem, kako bi to dejstvo povezala s pravicami živali. Še manj jasno mi je, kako naj bi to bilo povezano z vrsto živali – na primer, koliko pravic gre vrtnemu polžu in koliko sosedovemu mačku, ali ste to mislili kako drugače. Zame je bistveno, da nobena žival ni izpostavljena mučenju, ki ga izvajata človek.

Državljeni Slovenije morajo z davkom financirati mnoge oblike mučenja in ubijanja živali (poskusi na živalih, subvencije živinoreji ...). Mnogi so proti temu, ker to nasprotuje njihovi vesti. Tako gre za poseg v ustavno varovano svobodo vesti. Kaj lahko naredijo ti ljudje, da jim ne bi bilo potrebno preko davkov podpirati takšnih okrutnih dejanj? Bi kot varuhinja človekovih pravic lahko pomagali pri tem?

Vaše vprašanje lahko oblikujete kot pobudo Varuhu človekovih pravic RS. Vendar je pred tem treba narediti še nekaj korakov, na primer tega, da se sami obrnete na ustrezne državne ustanove in jim zastavite enaka vprašanja ter zahtevate odgovore. Šele če vam ne bi odgovorili v primernem roku ali pa z njihovi odgovori ne boste zadovoljni (v smislu varovanja vaših pravic), je na potezi varuh človekovih pravic.

Ali ste za to, da se v pravni red Slovenije uvede ugovor vesti lovu? Evropsko sodišče za človekove pravice je namreč že pred leti odločilo, da zemljiški posestnik ne sme biti prisiljen, da svojo lovsko pravico odstopi lovski skupnosti in tako dopušča lov na svojem zemljišču, čeprav iz etičnih razlogov odklanja lov.

Soglašam z mnenjem Evropskega sodišča za človekove pravice. Na vrsti je slovenska zakonodaja.

Ali menite, da bi bil svet boljši in pravičnejši, če bi bili politiki vegetarijanci?

Da, menim, da bi bilo lahko tako, kot pravite. A vegetarijanstvo samo po sebi še ni dovolj. Tudi med vegetarijanci so ljudje, ki s svojim nasilnim vedenjem ne dajejo garancije, da bi z njihovim vodenjem svet postal boljši in bolj pravičen. Bolj pomembno od načina prehrane je, kakšna so prepričanja ljudi, ki vodijo naš svet.

Tolstoj je rekel: Kakor dolgo bomo imeli klavnice, tako dolgo bomo imeli vojne in nasilje. V Sloveniji sicer ni vojne, je pa veliko nasilja in samomorov, kar je sigurno povezano s besedami Tolstoja. Bi se dalo zaščititi predvsem mlade oz. jim kako pomagati?

Tudi sama se nagibam k temu, da so te stvari povezane med sabo, pa vendar ne tako enoznačno. So narodi, ki jedo meso in se ne gre do vojn. So pa tudi narodi, ki ne jedo mesa in so v dolgoletnih vojnah. Tudi med vegetarijanci in mesojedi (ali vsejedi, če smo bolj

natančni) potekajo številne borbe, za katere nisem prepričana, da koristijo živalim. Ne verjamem, da bomo z dokazovanjem vsejdem, da ne živijo »pravilno«, pridobili nove somišljenike ali celo vegetarijance. Veliko bolj učinkoviti so zgledi, kot jih tudi vi uspešno prakticirate že več let s svojimi vegetarijanskimi pikniki. In če bodo vsejedi zaradi takih družjenj postopoma začeli opuščati meso, boste s tem naredili veliko več kot z bolj nasilnimi akcijami, ki so namenjene predvsem temu, da bi prizadeli druge (jim povzročili občutek krivde). Mladi bodo vedno šli po poti, ki jim bo najbolj zanimiva. Poskusite se predstaviti tudi na ta način. Sicer pa menim, da je delež vegetarijancev pri mladih večji kot pri starejših, čeprav podatkov o tem nimam.

Damjan Likar, Vlado Began

Varuhinja človekovih pravic je pripravljena pomagati staršem vegetarijanskih otrok, ki imajo težave z vodstvom šol in vrtcev, saj neke ravnatelji ne želijo nuditi vegetarijanskih obrokov. Predlagamo vam, da pišete varuhinji na naslov: Zdenka.Cebasek-Travnik@varuh-rs.si. Ona bo potem pisala vodstvu šol in vrtcev in jih prosila naj omogočijo otroku, ki ne uživa mesa, polnovredne vegetarijanske obroke.

Osebni predsodki nekaterih zdravnikov do vegetarijanstva

Jasna Semibratov iz Ljubljane, 54, je vegetarijanka od rojstva in je telesno in duševno povsem zdrava. Pravi, da je imela srečo, da nikoli ni hodila v vrtec, kjer bi jo silili z mesnimi obroki.

Spodnje pismo nam je poslal naš bralec, ki je ob koncu zastavil tudi vprašanje varuhinji človekovih pravic. Zaradi pomanjkanja časa nam Čebaškova do zaključka redakcije ni mogla posredovati odgovora. Pismo kljub temu objavljamo.

Ameriška dietetična organizacija (ADA) je strokovna organizacija za prehrano,

ki vključuje na stotine strokovnjakov in trdi: »Dobro planirane vegetarijanske in veganske diete so primerne za vse življenske cikle, vključno z nosečnicami, doječimi materami, dojenčki, otroci in mladostniki.« Nadalje trdi, da imajo ljudje v stroki odgovornost, da podpirajo in opogumljajo tiste, ki se odločijo za vegetarijansko dieto. Stališče je podprto z ogromnim številom raziskav. Slovenski ljudje v stroki (zdravniki, pediatri) se namesto podpore in pomoči vegetarijancem z more-

bitnimi nasveti pogosto odločijo za vsiljevanje mesa kot edinega sprejemljivega načina življenjskega stila. Vsiljevanje običajno poteka s strašenjem o »negativnih posledicah vegetarijanstva«, ki pa so večinoma utemeljene le z njihovimi osebnimi predsodki in ne z raziskavami (npr. »pomanjkanje beljakovin«, česar niti ena sama samcata strokovna raziskava do sedaj ni ugotovila). Podobno se dogaja v vrtcih, ki zaradi predsodkov ne želijo vključiti vegetarijanske prehrane v svoj program. S tem onemogočajo vegetarijanskim staršem enake pravice do varstva kot ostalim staršem.

Konkretni primeri:

Mati pelje svojo hči na redni pregled k zdravniku. Otroku vzamejo kri za preiskavo. Ko se mati vrne po rezultate ugotovi, da so za referenčne vrednosti v krvi navedene vrednosti za odraslo žensko, ne pa za 18-mesečnega otroka (ki se med seboj precej razlikujejo). Čeprav so bile vrednosti v krvi popolnoma normalne za 18-mesečnega otroka, so te vrednosti v primerjavi z višje zahtevanimi vrednostmi za odraslo žensko premajhne. Ko je medicinska sestra (ki je vedela, da otrok ne je mesa) izročila rezultate materi, je (na osnovi napačnih referenčnih vrednosti) začela materi očitati, da dela škodo otroku, da je neodgovorna, ker otrok »ne dobi mesa«, da mu je uničila zdravje in podobno. Ker je mati k sreči imela dovolj znanja, je vedela, da so referenčne vrednosti napačne (kar je kasneje potrdila tudi otrokova zdravnica). Po zatrditvi laboratorija je izbira takih referenčnih vrednosti standardna praksa, zato si lahko le predstavljamo, kako se počutijo matere vegetarijanskih otrok, ki nimajo dovolj medicinskega znanja in so tako šikanirane (z lažnimi podatki) s strani medicinskega osebja. Nadalje, kljub temu da je otrok idealnega zdravja, je mati pogosto šikanirana s strani medicinskega osebja. Obtožujejo jo, da je neodgovorna, da mora otroku dajati jesti meso, da škoduje otroku itd. Niti eden iz medicinske stroke si ni pred temi obtožbami niti enkrat vzel časa, da bi jo povprašal, kakšno hrano pripravlja otroku, da bi morebiti iz tega lahko sklepal na kakšne nepravilnosti. VSE obtožbe so bile vedno izrečene le na pamet, pavšalno, skladno z njihovimi predsodki. Prav tako si niti eden od istih ni vzel časa in poskušal s kakšnim morebitnim nasvetom pomagati izboljšati prehrano otroka in matere, preprosto ji je hotel vsiliti meso. Ko je mati dveletnega otroka želela vpisati v vrtec (ki sicer ima oddelek za vegetarijanske otroke od treh let naprej), so jo zavrnil, češ da otroci do treh let »ne smejo jesti vegetarijanske hrane« in morajo »za zdravje obvezno jesti meso«. Ko je mati podvomila v strokovnost takšnega mnenja in želela izvedeti, od kod izhaja to mnenje, ji tega niso želeli pokazati. Kljub vprašanjem, zakaj se to mnenje razlikuje od ADA, DC (Dietitians of Canada), BDA (British Dietetic Association), PCRM (Physicians Committee for Responsible Medicine) in še nekaterih drugih strokovnih organizacij – ki trdijo, da je vegetarijanska prehrana lahko povsem primerna tudi

za otroke in dojenčke – so njeno zahtevo po dokumentaciji zavrnil.

Zdravniki z nasveti stalno pomagajo mesojedi populaciji, dnevno jim razlagajo, kakšno meso naj jedo, kako naj ga pripravljajo, katere dele mesa naj izrežejo, kako naj ga kombinirajo in počnejo nešteto stvari, da bi zmanjšali dokazan škodljivi učinek mesa. Namesto da bi vsaj z enako količino nasvetov pomagali k morebitnemu izboljšanju vegetarijanskih diet, se raje odločijo strašiti s pomanjkljivostmi vegetarijanstva, ki pa v večini primerov niso utemeljene z raziskavami, ampak z njihovimi osebnimi predsodki. Namesto da bi vsaj svetovali (podobno kot svetujejo mesojedim), kako se izogniti tem morebitnim pomanjkljivostim, pa raje zlorabljujejo svoj zdravniški vpliv in avtoriteto za siljenje ljudi v uživanje mesa. Kar je še hujše, večinoma to počnejo osebkii iz medicinske stroke, ki o prehrani nimajo nikakršnega strokovnega znanja, svoje obtožbe preprosto utemeljujejo na splošnih predsodkih (na kar kaže pogosto navajanje »pomanjkanja beljakovin«, ki je v nutricistični znanosti neizpodbitno dokazan nesmisel).

Kot tipičen primer nestrokovnosti in posledične zlorabe medicinskega naslova lahko citiram še javno objavljeno izjavo **Bernarde Oberstar**, višje medicinske sestre na Ginekološki kliniki: »Vsakršen jedilnik brez mesa je kot zidanje hiše brez opeke. Primanjkljaj beljakovin, folne kisline in vitaminov B12, B6 in cinka ...«

Kratka obrazložitev nestrokovnosti:

1. Pomanjkanje beljakovin v kolikor toliko pestri vegetarijanski prehrani praktično ni možno, razen v primeru stradanja, kar dokazuje nešteto raziskav.
2. Folna kislina (folati) se nahaja skoraj izključno v rastlinski hrani, večinoma v stročnicah, posledično so vegetarijanci praviloma veliko BOLJE založeni s folati kot mesojedi. Če je kdo res ogrožen s pomanjkanjem folatov, so to mesojedi.
3. Namesto da straši in grozi s pomanjkanjem vitaminov B12 in B6, bi lahko svetovala, katera živila te vitamine vsebujejo (ne nahajajo se samo v mesu).
4. Pomanjkanje cinka (in železa) po znanstvenih raziskavah ni nič bolj pogosto med vegetarijanci kot med mesojedimi.

Spoštovana varuhinja človekovih pravic, Zdenka Čebašek Travnik: kako preprečiti šikaniranje vegetarijancev s strani zdravnikov, ki zlorabljujejo svoj vpliv in avtoriteto za vsiljevanje osebnih predsodkov o vegetarijanstvu? Kako pristopiti k vrtcem, ki na osnovi osebnih predsodkov vodilnih ne želijo vključiti vegetarijanske prehrane v svoj program?

Živali, cerkev, božično klanje in klimatske spremembe

Vsako leto se ljudje, predvsem kristjani, v času božiča spominjajo rojstva Jezusa iz Nazareta. Mnogi se za božič zberejo v svojih družinah in se veselijo Jezusovega rojstva. Miza in božično drevo se šibita pod darili in dobrotami, za božično kosilo je pri mnogih tudi meso. Nekateri si zaželijo vesele in srečne božične praznike. Ali je božič vesel in srečen tudi za živali? Žal ne.

Za milijone in milijone živali je božič (podobno kot velika noč) čas neizmernega trpljenja, saj takrat pomnoženo, predvsem cerkveni kristjani, koljejo nedolžna živa bitja.

Za milijone in milijone živali je božič podobno kot velika noč čas neizmernega trpljenja, saj takrat pomnoženo, predvsem cerkveni kristjani, koljejo nedolžna živa bitja, ki jih potem zaužijejo kot hrano. Koljejo jih, čeprav poznajo božjo zapoved Ne ubijaj. Ta je popolnoma jasna. Piše namreč Ne ubijaj in ne npr. Ne ubijaj ljudi, kar jasno pomeni, da se ta zapoved nanaša tudi na živali. Praznovanje enih prinaša trpljenje in smrt drugim.

Ne glede na jasnost omenjene zapovedi pa npr. katoliška cerkev (KC) v svojem katekizmu izrecno dovoljuje in podpira morjenje živali za prehrano. Prav tako dovoljuje lov in poskuse na živalih, kar pomeni neizmerno trpljenje živali. Cerkev živali, za katere sama trdi, da jih je ustvaril Bog, žrtvuje na oltarju užitka in napeljuje svoje člane in druge k uničevanju božjih stvaritev. KC celo meni, da je človekova dolžnost, da uživa meso. To izhaja npr. iz dejstva, da je že v 6. stoletju našega štetja izobčila vegetarijance in jih s tem poslala v pekel, kjer bodo, seveda po nauku KC, trpeli večne muke. Absurdno je, da bodo večno trpeli tisti, ki s svojim vegetarijanstvom rešujejo živalim življenje in jih v glavnem obvarujejo trpljenja. Večno bodo trpeli tisti, ki se v tem pogledu etično obnašajo do živali, tisti pa, ki jih mučijo in ubijajo, pa bodo nagrajeni z nebesi. Na srečo je to samo nauk KC. Realnost pa je, vsaj po mojem, drugačna. Kar seješ, to žanješ. Ne glede na to pa so sedaj v Sloveniji vsi tisti, teh pa je mogoče več kot 100.000, ki so vegetarijanci, izobčeni in bodo po smrti – vsaj tako katoliška cerkev – končali v večnih mukah. Nerazumljivo je, da ob teh cerkvenih groznjah država molči, kajti gre za grob poseg v osebnostne pravice ljudi.

Cerkev torej podpira in dovoljuje živinorejo. To dela že ves čas svojega obstoja. Postavi se vprašanje, kakšne so posledice te podpore. Vemo, da je živinoreja eden največjih onesnaževalcev okolja. KC torej podpira onesnaževanje okolja. Vemo tudi, da živinoreja sprošča velike količine toplogrednih plinov, celo več kot ves svetovni promet, in da toplogredni plini povzročajo efekt tople grede. KC torej podpira efekt tople grede. Ta pa ima zaradi segrevanja atmosfere že sedaj izjemno negativne posledice v družbi, saj je vedno več poplav, viharjev, suš in drugih negativnih pojavov. KC torej podpira vse te negativne pojave. Že sedaj so posledice emisij toplogrednih plinov za mnoge katastrofalne, po ocenah znanstvenikov pa bodo v bližnji prihodnosti še bistveno hujše. In vse to tudi zaradi podpore katoliške cerkve živinoreji, ki je v bistvu največji onesnaževalec okolja in uničevalec klime.

Seveda s tem negativnih posledic cerkvene podpore živinoreji še ni konec. Znano je, da je meso rizični faktor za mnoge civilizacijske bolezni in da lahko dobi človek vse, kar potrebuje za svoje življenje, iz rastlinske hrane. Te bolezni so v napredovanju, vedno več ljudi zaradi tega trpi in umira. Cerkvena podpora živinoreji oz. mesu pomeni tudi podporo boleznim, ki vedno bolj pestijo ljudi. Katoliška cerkev torej podpira trpljenje in umiranje tistih, ki so zboleli zaradi uživanja mesa. Namesto da bi jih obvarovala trpljenja in povedala resnico o mesu, s svojo podporo živinoreji in izobčenjem vegetarijancev pripomore, da ljudje trpijo in umirajo. Ker je pri nas največ katolikov, trpi in zaradi tega umre seveda največ članov katoliške cerkve.

Živinoreja je glavni vzrok za lakoto v tretjem svetu, saj se hrana prodaja kot krmilo za živino namesto za ljudi. Živina bogatih žre hrano revnih. Vse to KC podpira. Torej podpira tudi lakoto in siromaštvo ljudi v nerazvitem svetu. Vsak dan zaradi lakote umre več 10.000 otrok. In tega

ne bi bilo, če ne bi bilo živinoreje. In tega tudi ne bi bilo, če bi cerkev živala zapoved Ne ubijaj in jo uporabila tudi v odnosu do živali.

Seveda pa ljudje niso glavne žrtve cerkvene podpore živinoreji. To so vsekakor živali. Letno zakoljejo za prehrano ljudi 45 milijard živali, od tega kakšnih 30 milijonov v Sloveniji. V vsej cerkveni zgodovini je bilo za prehrano ljudi pomorjenih več tisoč milijard živali. Zaradi cerkvene podpore so tekli in tečejo potoki krvi nedolžnih živih bitij, zaradi cerkvene podpore živinoreji trpi nepredstavljive muke milijarde in milijarde živali. Cerkev nosi glavno krivdo za neverjetni pomor živali, ki se danes odvija v nepredstavljivem obsegu. In posledično seveda tudi za klimatske spremembe.

Mogoče se bo kdo vprašal, kako lahko cerkev nosi glavno krivdo za neizmerno trpljenje in pomor živali. Odgovor je preprost. Stoletja in celo tisočletja je bila cerkev glavna družbena sila, ki je s svojim naukom in dejanji usmerjala družbeni razvoj. Cerkveni nauk že od vsega začetka dovoljuje uživanje mesa. Če bi cerkev ves čas učila, da Božja zapoved Ne ubijaj velja tudi v odnosu do živali, je velika verjetnost, da ubijanja živali prej in sedaj ne bi bilo. Ne bi bilo živinoreje, ne bi bilo lova in drugih oblik ubijanja in zlorabe živali. Razvoj družbe bi šel po drugi poti, ljudje bi bili vegani. To bi bile tudi živali. In velika verjetnost je, da ne bi bilo današnjih klimatskih sprememb. Ne bi bilo efekta tople grede, ne bi bilo hudih poplav, suš, viharjev in podobnega. Ne bi bilo pomanjkanja vode, lakote, ne bi bilo klimatskih sprememb. Cerkev zaradi tisočletne podpore živinoreji, ta pa je glavni krivec za klimatske spremembe, nosi tudi, zaradi svoje odločujoče družbene vloge, glavno krivdo za klimatski zlom, ki bo po mnenju mnogih očitno sledil.

Vlado Began

Društvo vas vabi na tretji miroljubni shod proti božičnemu klanju živali, ki bo v soboto, 22. decembra, ob 11. uri s pričetkom na Prešernovem trgu v Ljubljani.

Film *Naš vsakdanji kruh*, avtor Nikolaus Geyrhalter

Rastline in živali obravnavajo kot predmete

Naš vsakdanji kruh je obrok v slikah na širokem formatu (film), ki ni vedno lahko prebavljiv, in vsak od nas je pri tem udeležen: čista, do detajlov natančna filmska izkušnja, ki dovoljuje gledalcem možnost lastnih spoznanj; vpogled v svet tovarniške proizvodnje živil in high-tech poljedelstva. Film nam dovoljuje doživetje ritma tekočih trakov in ogromnih strojev, iz neposredne bližine in brez komentarjev nam daje vpogled v kraje Evrope, v katerih se vrši proizvodnja živil: monumentalni prostori, surrealistične pokrajine in nenavadni zvoki, hladen industrijski svet, ki dovoljuje malo prostora za individualnost. Ljudje, živali, rastline in stroji izpolnjujejo funkcijo, ki jim jo predpisuje logistika tega sistema, na katerem se gradi življenjski standard naše družbe.

Zakaj si ustvaril ta film?

Načeloma ustvarjam filme, ki bi si jih tudi sam rad ogledal. Navdušujejo me področja, v katera običajno ne pogledamo. Proizvodnja hrane je zaprt sistem, o katerem imamo zelo nejasne predstave. Slike reklam, ki prikazujejo mešanje masla, in majhne kmetije z različnimi živalmi nimajo več ničesar skupnega s tem, od koder v resnici prihaja naša hrana. Vlada namreč odtujitev glede nastanka naše hrane in glede teh svetov proizvodnje, v katero se izplača pogledati.

Kot v vseh tvojih filmih, tudi v Našem vsakdanjem kruhu ni nobenih komentarjev in tudi ne intervjujev...

Svoje filme si zamislim v načrtnih sekvencah, v katerih so nato zajete tudi scene z intervjuji. Samostojno so prikazani svetovi dela. Ljudje opravljajo svoje delo v prostorih, kjer je le malo delavcev, med delom se ne govori veliko.

V začetku smo opravili veliko intervjujev. Vzporedno s snemanjem potekajo tudi oblikovalna dela filma pod vodstvom Wolfganga Widerhoferja in tukaj se je pokazalo, da ti intervjuji motijo zaznavanje filma, prekinjajo to zaznavanje. Zato smo se nato odločili za radikalnejšo obliko, ta je namreč zasnovana že na posnetem materialu. Namen filma je prikazati realne delovne procese in dolge scene dajejo gledalcem dovolj možnosti za razmišljanje in asociacije. Občinstvo naj bi se poglobilo v ta svet in si pri tem samo ustvarilo svoje mnenje.

Film ne informira o posameznih obratih, podatkih in dejstvih.

Za ta film ni relevantno, če je podjetje za proizvodnjo piščancev v Avstriji, Španiji ali na Poljskem, in ni pomembno, koliko milijonov prašičev zakoljejo letno v prikazanem velikem obratu. Razlago opravi novinarstvo, televizija, po mojem mnenju to ni naloga filma. Prav tako menim, da bi mi bilo kot gledalcu preveč ležerno, če bi me zasuli z informacijami. To bi me le kratkoročno prizadelo, me vznemirilo, nato pa bi se kmalu vse relativiziralo in delovalo tako kot vsa ostala senzacionalna poročila, s katerimi nam dan za dnem zasipavajo možgane, a naklade takih medijev se dobro prodajajo, nas pa v našem dojemanju sveta na koncu koncev sčasoma otopijo. V tem filmu pa naj bi bil omogočen vpogled v ozadje struktur, dan naj bi bil čas za zaznavo

zvoka in slik in omogočeno soočenje z nekim svetom, ki proizvaja naša osnovna živila in ki je tako potisnjen ob rob naše zaznave.

Kako težko je bilo pridobiti dovoljenja za snemanje?

V nekaterih primerih zelo lahko, saj so nekatera podjetja zelo ponosna na svoje dosežke, na iznajdbe, na delovne procese in varnost proizvodnje, tako da so z veseljem sodelovala pri filmu, pri čemer je veliko pripomogla primerjava z minulimi načini proizvodnje. V teh podjetjih so tudi taki, ki ne dojamejo, zakaj se število njihovih strank zmanjšuje ravno zaradi načina proizvodnje in te stranke predstavljajo problem, saj nimajo razumevanja do ponudbe podjetja. Mnoga podjetja pa je pred javnostjo strah, strah tega, kaj lahko tak film razkrije, saj je vedno več škandalov; in morda si mislijo: če že film o škandalih, naj ga snemajo pri konkurenci!

Smisel tega filma pa ni v odkrivanju škandalov?

Človek kot pošast: strup za rastline, morilski stroji za sobitja.

Moj namen je bil, kolikor mogoče realno zbrati slike te branže, slike tovrstnega delovnega področja in jih narediti dojemljive. Ta visoko tehnizirani svet človeka prevzame, očara s stroji, izvedljivostjo, ki izhaja iz človekovega iznajditeljskega in organizacijskega duha, tesno ob grozljivosti in hladnosti. Rastline in živali tukaj obravnavajo kot kakšne predmete in veliko pozornosti polagajo na brezhibno delovanje. Predvsem pa gre za to, kako živali učinkovito in z najmanjšimi stroški razmnoževati, vzrejati in vzdrževati in kako je treba ravnati z njimi, da čas in pot do klavnic prestanejo kar se da nepoškodovane in sveže in da ostajajo ostanki zdravil in stresni hormoni v mesu pod mejnimi vrednostmi. Kaj živali pri tem občutijo, se nihče ne vpraša.

Če to smatramo za škandal, kar je popolnoma upravičeno, moramo razmišljati še malo širše. pridemo do zaključka, da je to škandal našega modela življenja, saj je to ekonomsko, brezdusno pehanje za učinkovitostjo v vzajemnem sorazmerju z načinom življenja naše družbe. Prav gotovo ni napačno vzpodbujati ljudi k temu, naj kupujejo več bio-izdelkov in naj jedo manj mesa. A to je tudi izgovor, saj vsakodnevno kuje mo dobičke iz sadov avtomatizacije, industrializacije in globalizacije, ki se dvigajo daleč iznad področja prehrane.

Ali lahko naslov filma *Naš vsakdanji kruh po vašem mnenju razumemo z religioznim prizvokom?*

Naslov nas opozarja na našo kulturno zgodovino in deluje s svojo religiozno asociacijo toliko bolj grobo, ko nato ugotovimo, kako človek

ravna s svojimi viri prehrane in s svojimi živimi prijatelji. Vedno pa razmišljam še dalje. Naslednji verz bi bil: in odpusti nam naše dolge. A ta opominja tudi na pridobivanje vsakdanjega kruha, na normalnost tega vsakdana, na vprašanje, kako poteka človekovo delo in kako se je to delo spremenilo.

Kdo upravlja stroje, kdo nadzoruje procese in kdo grebe z rokami po zemlji ali nabira kumarice z grma? Kako je današnji kruh razporejen v današnji Evropi?

Film torej ustvarja tudi delček sodobne zgodovine?

Mislím da. Na svoje filme gledam vedno tudi kot filme za arhiv, ki jih po 50 ali 100 letih znova privlečemo na plan, si jih ogledamo in si pri tem mislimo: »Že takrat so tako ravnali!« ali pa: »Takrat so še vedno tako ravnali!« Tako se je nekaj pričelo ali končalo. Formalno se trudim, da bi bil čim bolj brezčasen. Saj ni smisel v tem, da bi se govorilo: Tako so takrat izgledali filmi. Meni je pomembno, da film zadrži delček časa, en del zgodovine. Še posebej velja to za ta film.

Nikolaus Geyrhalter v pogovoru s Sylvio Burner
www.UnserTaeglichBrot.at, office@geyrhalterfilm.com

Vir: *Vegetarisch geniessen 3/07*, prevod: Blanka Prezeli

Vprašanja za pravosodnega ministra o pravicah živali

Na dr. Lovra Šturma, pravosodnega ministra, smo naslovili spodnja vprašanja, vendar odgovorov nanje nismo prejeli. Vprašanja kljub temu objavljamo in upamo, da bo minister v prihodnosti imel večji posluš za živali.

- V Ustavi RS ni ubijanja, toda kljub temu se vsak dan v slovenskih gozdovih, poljih, klavnicah, zavetiščih za živali, laboratorijih pomori na tisoče živali. Ali je v luči teh dejstev Slovenija sploh pravna država?
- V Sloveniji so živali pogosto obravnavane kot stvari. Kako bi lahko vi kot minister pomagali pri izboljšanju položaja živali? Ali ste za to, da živali dobijo svoje pravice in da se te tudi pravno uredijo?
- Tolstoj je rekel: Dokler bodo klavnice, bodo vojne. Ali menite, da bi bil svet bolj pravičen, če bi bili politiki vegetarijanci?
- Ste za to, da bi naša država uvedla sodišča, kjer bi obravnavali izključno kazniva dejanja storjena proti živalim?
- Ali ste za to, da se na ravni države ustanovi poseben neodvisen organ, ki bi se ukvarjal s položajem živali?
- Znano je, da je živinoreja ena največjih groženj okolju in ima s svojimi toplogrednimi plini bistveno večji delež v emisijah kot npr. celoten svetovni promet. Ali menite, da je verodostojno, če politiki govorijo o varstvu okolja, istočasno pa uživajo meso? Ali so na ta način lahko zgled ljudem?
- Kot minister ste prisegli, da boste delovali za blaginjo Slovenije. Ali menite, da se lahko doseže blaginja Slovenije s pobojem slabih 30 milijonov živali letno v klavnicah, prav posebej še zaradi tega,

ker je znanstveno dokazano, da je meso rizični faktor za mnoge civilizacijske bolezni?

- Po 2. členu Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju ima vsakdo dolžnost skrbeti za svoje zdravje. Ali skrb za svoje zdravje tisti, ki uživa meso, za katerega je dokazano, da povzroča mnoge civilizacijske bolezni? Če ne, ali krši omenjeni zakon?
- Ali ste za to, da se v slovenski pravni red vnese pravica do ugovora vesti lovu, ki bi jo imeli lastniki lovnih površin, ki so proti ubijanju živali iz etičnih ali kakšnih drugih razlogov?
- Ali je množična živinoreja v javnem interesu, če vemo, da povzroča veliko ekološko škodo, redči vodne vire, ima več emisij toplogrednih plinov kot celotni svetovni promet, glavni produkt te industrije – meso pa je za škodljiv za zdravje ljudi, kot to dokazujejo različne znanstvene študije? Ali ne pomeni množična živinoreja zaradi izjemno negativnih učinkov na okolje in klimo kršenja ustavne pravice do zdravega okolja in tudi pravnega načela, da nihče ne sme ogroziti drugih?
- Ste član malteškega viteškega reda, ki predstavlja najstarejši križarski viteški red, četrti najstarejši cerkveni red. Znano je, da je cerkev izobčila vegetarijance, živalim odvzela dušo, v katoliškem katekizmu pa piše, da se živali lahko uporabljajo za hrano, oblačila, testiranja in razvedrilo. Se strinjate s takšnim naukom?

Lovci sejejo med živalmi nepopisno grozo in paniko

Objavljamo intervju s Helmutom F. Kaplanom, filozofom in avtorjem, rojenim leta 1952, magistrom filozofije in doktorjem psihologije, enim od pionirjev gibanja za pravice živali. Njegove knjige so bistveno prispevale k prepoznavanju filozofije gibanja za pravice živali v nemško govorečem prostoru. Poleg tega je Kaplan s številnimi članki znatno dvignil zavedanje ljudi za etične probleme v odnosu do živali. Njegova knjiga Sedmina – etični razlogi za vegetarijansko prehrano velja za uspešnico.

G. Kaplan, 7. aprila je nemški parlament sklenil, da morajo piščanci tudi v bodoče pretrpeti svoje življenje v kletkah. V Švici je ta kruta oblika reje piščancev prepovedana že od leta 1992. Ali nemški politiki nimajo nobenega srca za živali?

Ameriški predsednik Bush starejši je užival v streljanju ptic. Kolikor vem, je to prav tako zelo veselilo njegovega naslednika Clintona. Ameriški podpredsednik Cheney je med lovom na prepelice obstrelil svojega prijatelja in o nekdanjem ruskem premieru Černomirdinu lahko preberemo (Der Spiegel, št. 22, 1999): »K lovcem, ki so se v koloni vozili in z močno oboroženim spremstvom približali zimskemu brlogu, je spadal tudi nekdanji ruski premier Viktor Černomirdin. Da bi zbudili medvedjo družino, so pomočniki z drogovi drezali v brlog, dokler se najprej mladiči nato pa še njihova mati, niso opotekli na plano. Černomirdin je enemu od mladičev z razdalje dveh metrov prestrelil lobanjo.« Ali se torej še kdo čudi, če takšnim politikom tudi človeška življenja niso veliko vredna? Če bi bili vsi politiki vegetarijanci, bi bilo na svetu zagotovo več miru. Ali kot je rekel Tolstoj: Dokler bodo obstajale klavnice, bodo obstajala tudi bojišča.

Brezbrižnost in grozodejstva proti živalim se odražata tudi v odnosu do soljudi

Dragi mesojedci, ne veselite se prehitrih zaključkov! Vem, da stvari niso tako enostavne. Žal. Obstajajo tudi politiki, ki jedo meso, pa je njihovo ravnanje vendarle blagohotno. In fanatični vegetarijanci pri vzvodih moči prav tako ne bi bili garancija za miroljuben svet. Lahko bi na primer prišli na idejo pobiti čimveč ljudi, da bi živalim šlo bolje (kar bi bilo čisto racionalno gledano tudi prav). Nenazadnje naj bi bil tudi Hitler vegetarijanec. Fanatiki sem, Hitler tja – če bi bili vsi politiki etično motivirani vegetarijanci (ki so to postali zaradi preprečevanja trpljenja živali in ne iz zdravstvenih razlogov), bi bil svet resnično mnogo boljši kot dandanes, ko je velika večina politikov mesojedcev, veliko pa jih je povrh tega še strastnih lovcev. Brezbrižnost in grozodejstva proti živalim se odražata tudi v odnosu do soljudi. Dokazati se tega seveda ne da, vsekakor ne tukaj in sedaj. Obstaja pa nekaj dobrih razlogov za takšno stališče. Razlogi, ki jih priznavajo tudi mesojedci, na primer, da bi se morali odločiti, komu boste zaupali svoje življenje – mesojedemu lovcu ali etično motiviranemu vegetarijancu. Le za koga bi se odločili?

V zadnjih letih se pojavljajo nove nalezljive bolezni, nazadnje ptičja gripa. Kaj jih povzroča?

Popolnoma očitno je, da obstaja pomembna povezava med ptičjo gripo in ostalimi nalezljivimi boleznimi živali ter uživanjem mesa. Če ne bi jedli živali, jih večine sploh ne bi bilo na svetu (masovna reja živali). Mene osebno pa vedno znova pretrese neverjetna brezbriznost, s katero mediji poročajo o brutalnem ravnanju z (morda) okuženimi pticami. Brez izjeme. Še nikoli nisem slišal ali prebral, da bi bilo trpljenje teh živali vsaj omenjeno. Milijone trpečih bitij je pobito na nepredstavljivo grozovite načine, zadušeni ali zaplinjeni in o tem poročajo, kot da bi šlo za pleskanje hiš ali asfaltiranje cest. Od kod izvira ta cinična suhoparnost? Kaj povzroča to barbarsko objektivnost? Obstaja samo

en odgovor: ker so bile te živali vzrejene za to, da bi jih pobili. Torej predčasnost tega dejanja za živali ne pomeni pomembne spremembe. In posledično sledi samo sočutje do ljudi, ki so zaradi predčasnega poboja živali utrpeli gospodarsko škodo. Grozljivo. Ampak na kaj to kaže? Opredelitev živali kot bitij, ki so tu zato, da jih pojemo, živalim ne prinaša le smrti, temveč tudi ravnodušnost do njihovega življenja. To gledišče v osnovi zadeva vse »koristne« živali, tendenčno pa vse živali na splošno. Dokler je povsem samoumevno in normalno, da pobijamo in jemo določene živali – čuteča in trpeča bitja, je samoumevno tudi izkoriščanje vseh živali za podobno trivialne namene: za prodajanje zijal v živalskih vrtovih, za nošenje krzna, za zabavo pri lovu itd. Dokler bomo jedli katerokoli vrsto živali, bomo tudi izkoriščali vse živali.

Za Božič je papež jedel kapuna, za Veliko noč najbrž jagnje. Kaj praviš na to?

Vedno znova me preseneča, da večina kristjanov svoje vere ne jemlje resno. Mnogi nauki krščanske vere govorijo proti izkoriščanju živali na splošno in uživanju mesa še posebej. Vzemimo samo zapoved usmiljenja in pravičnosti. Prav gotovo ni niti usmiljeno niti pravično, če živali doživljenjsko zapiramo, mučimo in barbarsko pobijamo zaradi kratkega užitka naših okuševalnih brbončic. Nadaljnji vidik krščanstva, ki bi moral bolj dosledno voditi k ljubečemu ravnanju z živalmi, je, da so tudi živali božja bitja. Ali se sme z božjimi bitji tako ravnati? Najpomembnejše pa je morda naslednje: V raju so ljudje in živali živeli skupaj v miru, bilo ni nobenega medsebojnega zretja ali nevarnosti biti požrt. In to rajsko stanje – čas pred grehom – vsebuje moralni nauk: Tako bi moralo biti.

Kristjanom je na razpolago možnost ponovne vzpostavitve raja na zemlji

Dandanes sicer ne moremo preprečiti, da bi se živali prehranjevale z drugimi živalmi. Lahko pa bi preprečili, da bi ljudje jedli živali! V tem smislu se kristjanom ponuja možnost ponovne vzpostavitve raja na zemlji. In zakaj ravno proti živalim uporabljamo princip vse ali nič, češ da smo bili pač žal izgnani iz raja in tega ni več mogoče popraviti, medtem ko se v odnosu do ljudi trudimo ponovno vzpostaviti takšno idealno stanje. Nikomur še ni prišlo na misel, da bi ignoriral pravila desetih božjih zapovedi, tako da bi trdil: Ker se jih je nemogoče v polnosti držati, se sploh ne splača truditi, da bi jih upoštevali. Namesto tega pravimo: Tudi če se nihče ne more stoočstno držati teh pravil, se moramo potruditi in jih upoštevat v največji možni meri. Čim bolj, tem bolje! In enako seveda velja tudi za ravnanje z živalmi. To, da ne moremo ponovno živeti v raju, nas ne odvezuje dolžnosti, da se borimo proti zlu in delamo dobro, kolikor le moremo.

Vedno znova beremo o družinskih tragedijah, ko mož ustrelji ženo in otroke. Pogosto je pri tem uporabljeno lovsko orožje. So lovci nevarni?

Lov je grozovita, hinavska in odvečna dejavnost. Zahvaljujoč neumornemu razkrivanju s strani gibanja za pravice živali to večina ljudi že

ve ali vsaj slutiti. Zato je lov, razen v zgodovinsko posebej obremenjenih krogih (kot je npr. plemstvo), danes na slabem glasu. Še posebej pri mladih. Zato lahko sklepamo, da se bo problem lova v civiliziranih družbah slej ko prej razrešil sam, tako kot bodo prepovedane biko-borbe in kot je bilo opuščeno mučenje in smrtna kazen za ljudi. Kljub temu obstaja poleg še vedno trajajočih lovskih pokolov še ena problematika, na katero moramo biti pozorni: znanstvene študije ne dopuščajo več nobenega dvoma o tem, da je nasilje proti živalim tesno povezano z nasiljem proti ljudem. Za vpogled v to temo priporočam disertacijo celovške univerze iz leta 2003 z naslovom Psihološka soodvisnost med nasiljem proti živalim in nasiljem proti človeku.

Znanstvene študije ne dopuščajo več nobenega dvoma o tem, da je nasilje proti živalim tesno povezano z nasiljem proti ljudem

Najbrž nihče ne more resno zanikati, da gre pri lovu za nasilje nad živalmi. To pa pomeni, da moramo izhajati iz predpostavke, da samo v Nemčiji prosto hodi naokrog 380.000 hudo nevarnih ljudi. Toliko je namreč v Nemčiji lovcev. Seveda obstajajo tudi druge vrste naših nevarnih sodobnikov, vendar je »prednost« lovcev v tem, da jih je enostavno identificirati. Gotovo je možno, da sistematična lažna poklicna etika lovcev (trditev, da ne pobijajo živali zaradi zadovoljevanja morilskih strasti) nudi določeno psihološko zaščito proti preskoku nasilja na ljudi. Bilo pa bi neodgovorno, če bi se zanašali na to domnevo. Dokler ne bo dokazano nasprotno, moramo na vse lovce gledati kot na potencialne nevarne nasilneže.

Lovci trdijo, da je lov ekološka nuja. Kaj pravite na to?

Pri vseh zlaganih razpravah o domnevni ekološki potrebi po lovu (če bi nam res šlo za okolje, bi morali začeti povsem drugje, npr. pri prometu) ne smemo pozabiti nečesa: lov pomeni nepreneh in nepopisen teror nad živalmi. Po takšnih strahopetnih napadih na nedolžne in nemočne živali, vlada v gozdu nepopisna groza in panika: otroci obupano iščejo svoje starše, starši obupano iščejo svoje otroke in konca pokola ni videti. Ko lovci enkrat začutijo slo po krvi, morjenje nima več meja. Za lov kot posebno obliko nasilja nad živalmi je težko najti ustrezno primerjavo. Kljub temu bom poskusil: Mirna velikonočna nedelja, ljudje gredo v naravo, se pogovarjajo, otroci se igrajo in vsi se veselijo čudovitega vremena. Nenadoma pa iz zasede planejo teroristi in povzročijo krvavo klanje. Ta primerjava seveda hudo šepa. Za ljudi so takšni napadi velika izjema, za živali pa grozljivo pravilo. In pri ljudeh pride po napadu pomoč, da se oskrbi ranjene. Pri živalih se morilci vrnejo, da pobijejo morebitne preživele.

Spletna stran: www.tierrechte-kaplan.org

Vir: *Vegetarisch geniessen 3/2006, prevod: Marina Senčar*

BIO ARGANOVNO OLJE
HIMALAJSKA KRISTALNA SOL
SALINA MED
 Zaradilnovnih sestavin lahko pomaga pri:
 - zniževanju visokega holesterola
 - varovanju srca in ožilja
 - krepitvi imunskih odpornosti
 - pomlajevanju celic (anti-aging)
 Nerafinirana več kot 250 mio. let stara sol izpod Himalaje, ki pozitivno vpliva na naše počutje, zdravje in vitalnost. Vsebuje 84 različnih mineralov, v največji količini so to: natrij, klor, kalcij, magnezij, kalcijski železo in jod.
 Prva v Sloveniji s potrdilom Ministrstva za zdravje o ustreznosti soli!
 www.zdravanarava.si

KUHINJE

20 let POMERI d.o.o.

Zg. Duplek 8/6, 2241 Sp. Duplek

IN OMARE

SALON MARIBOR:
 Meljska cesta 1,
 tel. 02/25 25 463

SALON LJUBLJANA:
 Celovška cesta 87,
 tel. 01/50 55 723

POZOR! UGODNE CENE OB JUBILEJU:
 (ODPRTO: delavniki od 9.-13., in od 14.-18. ure) **POPUST 30 - 40%**

www.kuhinjepomeri.si

Ste danes že zaužili svojo skodelico zdravja?

Privoščite si skodelico zelenega čaja **SENCHA**.

Zeleni čaj Sencha spada v kategorijo prvotrazrednih, ročno obranih zelenih čajev.

Ashikubo Senega Gold in Gokujyo Fukamushi Sencha imata Certifikat o visoki kakovosti ter poročilo o opravljeni analizi, v skladu z DIN EN ISO/IEC 17025, PMA (Peri Medizinische Analytik). Ta certifikat pridobijo le čaji, pri katerih ni uporabljenih pesticidov ali težkih kovin.

2 do 3 skodelice zelenega čaja na dan priporočamo vsem, ki imajo previsoko raven holesterola v krvi, povišan krvni tlak, povišan krvni sladkor, težave z odpornostjo, težave s cirkulacijo, imajo pogoste prebavne motnje, so pogosto utrujeni in zaspani ter vsem, ki so pogosto pod stresom.

Zeleni čaj je na voljo v specializiranih zeliščnih trgovinah in trgovinah z zdravo prehrano ter trgovinah Sanolabor.

Uvoznik in distributer: **JANCOMM d.o.o.**, Tržič
 Retnje 54, 4294 Krize, T: 04 59 57 033, F: 04 59 57 033
 e-mail: info@jancomm.si, www.jancomm.si

Predvsem mladi spreminjamo svet na bolje

Ime mi je Savo Grbec, star sem 22 let in prihajam iz okolice Ljubljane, iz Horjula. Natalija, pišem ti in vsem bralcem, ker le redko naletim na podobno misleče ljudi v teh časih, ker smo, izgleda, še vedno na pragu vegetarijanstva. Med mladimi, reciva v vseh starostnih skupinah do 30 let, je v Evropi čedalje več vegetarijancev in zavedajočih se ljudi, pa vendar velik problem vidim ravno v tej medsebojni nepovezanosti. Tako malo nas je na žalost, pa še tisti nimamo trenutno nobenih posebnih možnosti druženja. Recimo vsaj malenkost podobno kot v Altfeldu v Nemčiji, kjer so združili nekaj tisoč enako mislečih, vegetarijansko in okoljsko usmerjenih. Bravo.

Zelo rad obiskujem ljudi, ki so se pripravljene spremeniti, začeti z novimi pogledi za boljše sedanost in boljši jutri. Kar nekaj jih že poznam, a še vedno opažam, da bi nas morala še bolj povezovati neka skupna zemlja, privatno posestvo ali komuna ljudi. Moje ideje so očitno še oddaljena prihodnost, a vseeno: v Nemčiji, Indiji, Angliji, Novi Zelandiji, Avstraliji in Afriki te točke prijateljstva in sobivanja že obstajajo. Revija Osvoboditev živali je vsekakor ogromno in napredno delo v spajanju ljudi in razširitvi ozkotirne usmerjenosti sodobnih, s komercialno zavedenih množic.

Podedoval sem zemljo v okolici Horjula (3ha gozdov in 2 pašnika), kjer sem precej hitro uknil gnojenje, za katerega je skrbel sosed s svojo traktorsko cisterno, pri kateri me kar zmrazi, ko jo vidim. Te tone kanalizacijskih odpadkov, ki jih naši kmetje veselo in ponosno razlivajo vsepovsod po naši deželi ... Gozdovi so relativno dobro ohranjeni, pa vendar sem imel nekaj dela z odstranjevanjem odpadkov, ki so jih kmetje natrosili – namesto na vrhniško brezplačno smetišče – kar k nam v gozd. No ja, le s težka sem s sosedovo pomočjo in 4x4 vozilom opravil tudi s tem. Sedaj je ostala le dežela miru. Sem pa tja posekam kakšno bolno drevo. Pri nas ni nobenih lovcev, orožja in krvi. Pogosto pridem proti večeru opazovat srne in zajce, ki se brezskrbno sprehajajo in pasejo. Nisem napaven reči "na svojem zemljišču", ker je zame vse skupno, vse je od vseh bitij, lastništvo je zla ideja človeškega ega. Kapljica oceana, vendar začelo se je. Po vsem svetu smo ravno mladi tisti, ki v starih šolah in zastarelo mislečih ljudeh ne vidimo nič več skupnega in želimo v skupno dobro spremeniti odnos človeka do vsega živega. Jasno vidim na novo nastajajočo zlato dobo miru, ki je zaenkrat še v povojih, vendar nastaja vsepovsod po svetu. Iz vseh dežel prihajajo novice: otroci protestirali proti kitolovu, ideja otrok o boljših časih iz južne Amerike, indijski otroci želijo še naprej živeti v vegetarijansko-ekološki vasi, v Angliji čedalje več mladih vegetarijancev ...

Bravo, bravo! Že res, da bo po naši zemlji prelito še kar nekaj krvi, preden bo realizacija dežele miru uspela in da je, kot mnogi pravijo, že vse onesnaženo zaradi atomske energije, industrijskega onesnaževanja, vojn. Vse to je res, vendar vedimo skupaj, kolikokrat bi lahko bili že mrtvi, pa nas narava vedno znova vsako leto obdari z goro lepot, dreva, sadja, zelenjave in bitij. Narava poskrbi sama zase, tako za uničenje kot tudi za nov začetek, za tiste, ki ga zaslužijo. Ogromno je razlogov za vse te podnebne spremembe in spremembe, ki se dogajajo v naravnem okolju, vendar verjamem, da bo za dobre ljudi vedno dovolj prostora za življenje.

Kontakt: 031 222 642, savo.grbec@amis.net

Mladi prijatelji živali!

Ali želite tudi vi izraziti svoje misli o pravicah živali, o vegetarijanstvu? Pišite mi na naslov: naty.valpatic@gmail.com ali pokličite na tel.: 031 808 672.

Najboljša pisma bomo objavili v prihodnjih številkah revije Osvoboditev živali.

Pridružite se organizaciji mladih za pravice živali

Dragi otroci, dragi mladi!

Pri MladiZa.org se nas je zbralo kar nekaj skupaj, ki imamo zelo radi živali. Stari smo od 13 do 19 let. Nekateri med nami zato tudi ne jemo živali, vendar to ni pogoj, da se nam pridružiš, če živali sicer spoštujete in bi se rad/a zavzemal/a za njihove pravice. Zaenkrat še nimamo internetne strani, zato vabimo vse, ki bi nam jo hoteli narediti, obenem pa tudi vse ostale zainteresirane, da se nam pridružite na: lowe.animals@gmail.com (Enya Belak). Tu lahko naročite tudi zanimive aktivistične broške, se pridružite protestu proti krznu, se srečate z mladimi vegiji in še veliko drugega.

MladiZa.org, koordinira Maja Pan, tel.: 040 498 491

RADOVEDNA KAMELA

Kamelji mladič je vprašal očeta:

»Očka, zakaj imamo dve grbi na hrbtu?«

»Zato, da imamo lahko zalogo hrane in vode, ko gremo skozi puščavo!«

»Očka, zakaj imamo pa tako velike trepalnice?«

»Zato, da nam peska ne nosi v oči, ko gremo skozi puščavo!«

»Očka, zakaj imamo pa kopita na nogah?«

»Zato, da se ne ugreznemo v pesek, ko gremo po puščavi!«

»Kaj pa potem delamo v živalskem vrtu?«

So vaša bombažna oblačila prepojena s hudimi strupi, ki prodirajo v telo?

Z oblačili iz organskega bombaža do boljšega zdravja in počutja

Večina ljudi ob pogledu na svoja oblačila ne pomisli na strupene kemikalije, mrtve živali in prisilne delavnice. Ali ste vedeli, da se pri predelavi konvencionalno pridelanega bombaža uporablja 8000 različnih kemikalij? In 60% vsega, kar damo na kožo, prodre v telo, nekatere kemikalije ostanejo v telesu več let. Kje je rešitev? V trgovini Janina lahko kupite izdelke iz organskega bombaža iz pravične trgovine. Beseda organsko se nanaša na način, kako je bombaž gojen in predelan. Vključuje pridelavo, predelavo in prodajo ter zagotavlja kupcu, da izdelki ne vsebujejo pesticidov, konvencionalno pridelanega ali gensko spremenjenega bombaža, formaldehida, težkih kovin ...

Za konvencionalno pridelavo bombaža se porabi več pesticidov kot za pridelavo katerekoli druge poljščine, zato predstavlja bombaž tipičen primer poljščine, katere pridelava je povsem odvisna od kemikalij. Za konvencionalno pridelavo bombaža, ki predstavlja približno

3% svetovne kmetijske proizvodnje, se porabi 10% vseh pesticidov, od tega 22,5% insekticidov. Za nanos pesticidov se še vedno pogosto uporablja škropljenje iz zraka, kar pomeni onesnaženje sosednjih polj, voda, naselij. Konvencionalno pridelan bombaž se goji kot monokultura in je zato še bolj izpostavljen insektom in boleznim. Preko 500 vrst insektov, 180 vrst plevelov in 150 vrst gliv je postalo odpornih na kemikalije, ki so se uporabljale za njihovo odpravo. Zato se ves čas pojavlja potreba po vedno novih kemikalijah in obilnejšem škropljenju, kar spet povzroči odpornost. Tako se kmetje vrtijo v začaranem krogu in danes strošek

kemikalij predstavlja 60% kmetovih stroškov. Da bi zmanjšali uporabo kemikalij, so bombaž gensko modificirali in tako je danes gensko modificiranega 30% bombaža, leta 2010 pa naj bi ga bilo že 50%. Žal nekatere raziskave kažejo, da se za pridelavo gensko spremenjenega bombaža porabi celo več kemikalij. Zaradi zastrupitve s pesticidi letno umre 20.000 ljudi, milijon jih potrebuje zdravniško pomoč. V Kaliforniji je pet od devetih kemikalij, ki se uporabljajo za škropljenje bombaža, rakotvornih. Kljub temu da so v razvitih državah sprejeti predpisi, ki omejujejo uporabo nevarnih kemikalij, je problem v tem, da se večina bombaža pridelava v nerazvitih državah (Uzbekistan, Peru, Pakistan, afriške države), kjer teh predpisov ni.

Zaradi oblačil iz konvencionalnega bombaža množično umirajo živali

Uporaba pesticidov ogroža tudi prostoživeče in domače živali, ker jedo s pesticidi okuženo hrano, pijejo okuženo vodo, med škropljenjem pa pesticide tudi vdihavajo. Leta 1995 je v Alabami kmalu po nanosu pesticidov na bombažna polja

močno deževje pesticide spralo v bližnjo reko. Poginilo je 240.000 rib. Leta 1994 so v Avstraliji našli ostanke pesticidov v kravjem mleku in mesu, tudi pri pravkar skotenih mladičih. Domnevajo, da so se krave okužile, ker so jih krmili z bombaževo slamo oziroma ker je bila okuže-

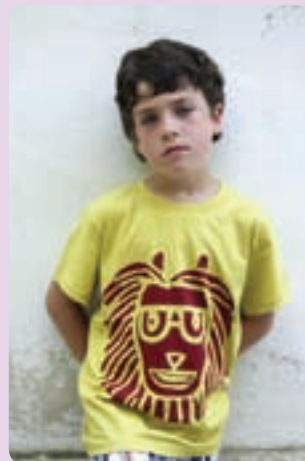

na trava na pašnikih. Ocenjujejo, da zaradi pesticidov v ZDA vsako leto pogine 67 milijonov ptic. Številka je približna ocena, saj upošteva le ptice, ki so jih našli. Prisilne delavnice, kjer se proizvajajo poceni, cenena oblačila, ki ne zdržijo niti eno sezono, so žalostna realnost potrošniške družbe. Ker je delovna sila v Evropi, ZDA in na Japonskem draga, poleg tega so sprejeti strogi okoljski zakoni, je večina držav zaprla tkalnice in tovarne oblačil in proizvodnjo preselila v države, kjer je delovna sila poceni, zakonodaja pa ni tako stroga (Kitajska, Indija, Pakistan, Vietnam). V prisilnih delavnicah zaposlujejo predvsem ženske in otroke, ker jih je najlažje

ustrahovati in izkoriščati. Dolg delavnik, nesprejemljive delovne razmere, psihične in fizične zlorabe, prepoved svobode govora, pravice do združevanja in ustanavljanja sindikatov, ki bi varovali pravice delavcev, so še vedno realnost za milijone ljudi.

Trgovina Janina ima bogato ponudbo oblačil iz organskega bombaža

Biti del problema? Ali ne biti? Čas je, da si začnemo postavljati vprašanja in da sprejmemo svoj del odgovornosti. Prvi korak je lahko, da zamenjate trgovino z oblačili. V trgovini Janina lahko kupite izdelke iz organskega bombaža iz pravične trgovine. Ponudba zaenkrat vključuje oblačila in spodnje perilo za moške, ženske in otroke. V prihodnje jo bodo razširili še na izdelke za dom (brisače, posteljnina). V kolikor bodo našli tudi druge naravne materiale, za katere bodo dobili zagotovila, da so pridelani na organski in trajnostni način (svila, lan, konoplja, bambus, volna ...), bodo v prodajni program vključili tudi te.

Trgovina Janina
tel.: 041 601 062
www.janina.si

Naročnik: UK d.o.o., Ljubljana

JANINA

Ljudem in okolju prijazna oblačila

Z nakupom oblačil iz organskega bombaža v trgovini Janina boste izboljšali svoje počutje, ohranili življenja mnogih živali, pomagali pri ohranitvi narave in vzpodbujali pravično trgovino brez izkoriščanja delavcev.

Topinambur ugodno vpliva na naše zdravje

Ljudje se vedno bolj zavedamo vpliva, ki ga ima izbira naše prehrane na naše zdravje in na naš planet. Vse bolj posegamo po rastlinskih jedeh, a tudi med rastlinami iščemo takšne, ki ugodno vplivajo na zdravje. Mnogi iskalci zdravja čim bolj naravne in nenasilne pridelave živil so že odkrili topinambur, morda pa ga bo kdo odkril prav ob prebiranju teh vrstic.

Topinambur je rastlina, ki bi jo morali mnogo bolj ceniti glede na to, da potrebuje za svojo rast zelo skromne razmere, je pa zelo okusna, hranljiva in zdravilna. Topinambur še posebej cenijo sladkorni bolniki. Ljudje, ki ne jedo krompirja (saj le-ta sodi med manj priporočljive razhudnike), s topinamburjem odlično nadomeščajo krompirjeve jedi, npr. tradicionalne krompirjeve cmoke in svaljke, krompirjeve zrezke, krompirjevo solato, pire in podobno.

Topinambur je visoka, skromna rastlina, ki cveti šele pozno jeseni in zraste dva metra visoko. Izvira iz Severne Amerike in Indijanci so jo že davno poznali. Ima rumene cvetove, podobne kot sončnica, le veliko manjše. Uživamo njene gomolje, ki rastejo pod zemljo. Spomladi posadimo nekaj drobnih gomoljev, jeseni pa že lahko izkopavamo veliko novih. Do uporabe najbolje počakajo kar v zemlji. Izkopavamo jih še dolgo v jeseni, pa tudi v zgodnji pomladi. Topinambur je užiten v mesecih, ki imajo v imenu črko r. Naslednje leto ga ni treba več saditi, saj v zemlji vedno ostane dovolj gomoljev za nove rastline. Če ne pazimo,

Topinambur cveti pozno jeseni in zraste dva metra visoko. Rastlino so že davno poznali Indijanci.

se topinambur lahko celo preveč razraste. Vsakih nekaj let je priporočljivo topinambur posaditi na drugo mesto.

Gomolje topinamburja lahko kuhamo in pečemo podobno kot krompir, a najbolj okusni in priporočljivi so kar surovi, neolupljeni. Najokusnejši so sveže izkopani, po izkopu jih le namočimo v vedro vode in očistimo s krtačo. Kuhani gomolji topinamburja so nekoliko sladki in zato primerni tudi za sladke jedi, na primer za cmoke.

Danes vam bomo topinambur »postregli« v najbolj priporočljivi – presni obliki v družbi z barvitim korenčkom, slastnim jabolkom, osvežujočo pomarančo in okusnimi orehi. (Tega in še več drugih receptov za jedi iz topinamburja najdete v knjigi Božanske sladice). Nasitna in osvežujoča solata iz navedenih sestavin (ali pa naredite kaj po svoje!) je kot nalašč za pogostitev večjega števila ljudi. Lahko jo použijemo kot sladico ali kot osvežujočo jed poleg prigrizkov.

Krepka solata s topinamburjem

- 2 do 5 gomoljev topinamburja,
- 2 korenčka,
- 2 jabolki,
- 2 pomaranči,
- malo himalajske soli,
- žlica hladno stiskanega sončničnega olja,
- žlička balzamičnega kisa,
- kozarec (po potrebi) jabolčnega soka ali druge tekočine,
- pest sesekljanih orehov.

1. Olupimo pomarančo in jo narežemo na koščke, iz druge pomaranče iztisnemo sok. Topinambur, jabolka, korenček – uporabimo približno enake količine sestavin ali po okusu – dobro operemo, naribamo kot repo in pomešamo. (Kadar pa pripravljamo večjo količino solate, sestavine naribajmo z mešalcem.)
2. Dodamo kanček himalajske soli (okus himalajske soli pride še posebej do izraza v presnih jedeh) in prelijemo s pomarančnim sokom. Rahlo primešamo še koščke pomaranče. Po želji pokapljamo s hladno stiskanim sončničnim oljem, dolijemo še malo pomarančnega soka, nekoliko balzamičnega kisa in toliko domačega jabolčnega soka ali vode, da je solata primerno sočna. Premešamo, pokusimo.
3. Naložimo v skodelice in potresemo s sesekljanimi orehi.

Sestavine za krepko solato s topinamburjem.

Solata iz gomoljev topinamburja je zelo okusna, nasitna in osvežujoča.

Recept je iz knjige Božanske sladice avtorice Marje Božič in založbe Naravna pot d.o.o.

Vsebinsko knjige in naslov založbe, kjer lahko knjigo tudi naročite, najdete na spletni strani www.naravnapot.si.

MOJA REDNA MESEČNA DONACIJA
DRUŠTVU ZA OSVOBODITEV ŽIVALI IN NJIHOVE PRAVICE
Pooblastilo za direktno obremenitev

Donator (dolžnik):

Ime in priimek: _____
Datum rojstva: _____
Naslov: _____
Poštna številka in kraj: _____
Telefon in/ali gsm: _____

pooblašča upnika:

DRUŠTVO ZA OSVOBODITEV ŽIVALI IN NJIHOVE PRAVICE
OSTROŽNO PRI PONIKVI 26
3232 PONIKVA

da pod pogoji določenimi s pogodbo, sklenjeno med upnikom in banko, do izrecnega preklica pooblastila, naloge za bremenitev, ki se nanašajo na račun društva, ki se lahko spremeni in je na dan podpisa pooblastila:

TRR društva: **SI56 0201 – 1025 – 3228 – 311**

in referenčno številko:
(izpolni društvo)

ali zaporedno številko direktne obremenitve upnika:
(izpolni društvo)

kratak opis storitve: plačilo prostovoljnega prispevka (donacije)

predlaga v breme računa številka:

SI56
(številka transakcijskega računa – izpolni donator)

obremenitev tega računa za znesek:

3 EUR 4 EUR 5 EUR (obkrožite) EUR (znesek po lastni izbiri)

Banka naj izvede bremenitev računa na 18. dan v mesecu. Donator je dolžan zagotoviti kritje na svojem računu v skladu z določili banke. Upnik se je v pogodbi z banko zavezal, da bo dolžnika obvestil o višini njegove obveznosti najmanj osem dni pred datum obremenitve računa. Vsa nadomestila in stroške za opravljene storitve po tem pooblastilu bo banka zaračunavala v skladu z vsakokrat veljavno Tarifo banke. Imetnik računa banko pooblašča, da za poravnavo teh obveznosti bremeni zgoraj navedeni račun. Trenutno bremeni donatorja strošek 0,15 EUR za eno obremenitev.

Donator s svojim podpisom nepreklicno dovoljujem uporabo in posredovanje mojih podatkov med upnikom in banko vezanih na poslovanje z osebnim računom za potrebe izvajanja poslovanja z direktno bremenitvijo.

Kraj in datum:

Podpis donatorja – dolžnika:

(Izpolni društvo)

Kraj in datum:

Podpis pooblaščenice osebe, ki je izvršila
identifikacijo dolžnika:

UGOVOR ALI PREKLIC PLAČILA: Upnik in banka sta sporazumna, da če se dolžnik z vsebino ali višino obremenitve ne strinja, lahko plačilu ugovarja tako, da poda ugovor pri upniku ali pri banki. Upnik prejeti ugovor upošteva tako, da podatke te obremenitve ne posreduje banki oziroma ZC. Če je ugovor določenega plačila posredovan matični banki, najmanj dva delovna dneva pred plačilom, banka v tem primeru ne bo izvršila tega plačila. Banka bo upnika o ugovoru obvestila v elektronski obliki. Ugovor se nanaša na točno določeno plačilo obveznosti in ne pomeni preklica oziroma ukinitve pooblastila.

Pooblastilo pošljite na naslov društva, ki bo uredilo vse potrebno za izvajanje direktne obremenitve.

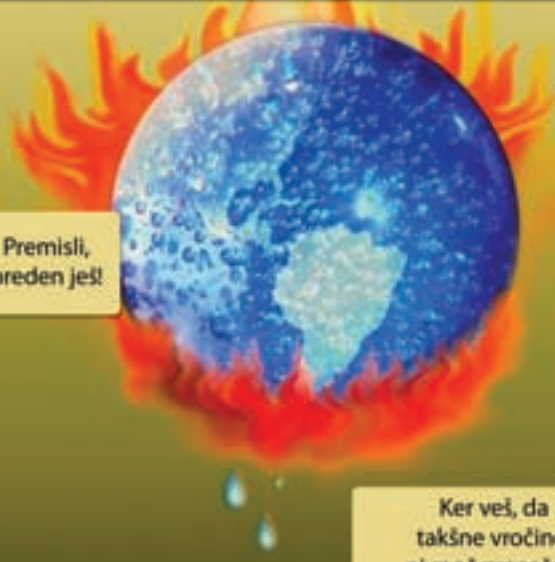
Vabljeni na prednovoletno druženje prijateljev živali in narave!

Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice vabi vse člane in tudi ostale prijatelje živali ter narave na **veliko prednovoletno zabavo**, ki bo **28. decembra** v prvem slovenskem **vegetarijanskem hotelu Izvir Manzato***** v Rogaški Slatini, Partizanska cesta 5. <http://www.izvir.com/Izvir%20zdravja.html>.

Pričetek druženja bo **ob 18. uri**, ko bomo v sproščenem vzdušju s kratkim pregledom povzeli delovanje društva v preteklem letu ter podali morebitne predloge in ideje za aktivnosti v prihodnje, nato pa se bomo skupaj **poveselili ob izbrani veganski hrani, pijači, glasbi in družabnem programu** (v kolikor kdo igra kakšen instrument, pleše ali poje in bi nam vsem skupaj bil pripravljen popestriti večer, pristrčno vabljen, da se nam oglasi). Možna bo tudi nočitev. Prijave sprejemamo do 25. decembra oz. do zasedenosti kapacitet na tel.: **040 715 206** (Tina) ali na pikapoka@siol.com. Cena samopostrežbe (več vrst jedi in pijač) skozi cel večer je 15 evrov, za otroke do 5 let brezplačno, od 5 do 14 let pa 5 evrov. Paket z večerjo, prenočiščem in zajtrkom pa stane 40 evrov. Vse cene so že s popustom, saj društvo vsakemu gostu krije pet evrov stroškov.

Pri proizvodnji 1 kilograma govedine nastane toliko toplogrednih plinov, kot če bi vozili avto neprenehoma tri ure.

Premisli,
preden ješ!

Ker veš, da
takšne vročine
ni moč prenašati.

ŽIVAL ODRETI IN SE V KRZNO ODETI?

Kako vam probiotične bakterije lahko okrepijo zdravje?

Hrana ali prehranska dopolnila, bogata s prijaznimi, probiotičnimi bakterijami, odvrtačo prisotnost patogenih bakterij v črevesju in tako zmanjšujejo tveganje za bakterijska in glivična vnetja ter ostale zdravstvene težave. Probiotične bakterije so naravni antibiotiki, saj uničujejo patogene bakterije brez stranskih učinkov. V podjetju VI-DA Studio d.o.o., kjer prodajajo ta prehranska dopolnila, pravijo, da probiotične bakterije pomagajo odpravljati telesne stiske tudi pri živalih.

Probiotiki so dejansko popolna alternativa antibiotikom, saj lahko kontrolirajo patogene bakterije brez stranskih učinkov in tako ustrezajo naraščajočemu zanimanju ljudi za bolj ekološke in telesu prijazne načine odpravljanja težav.

Probiotiki neposredno in posredno aktivirajo imunski sistem, so zelo učinkovita podpora pri rakastih obolenjih na želodcu in črevesju, odpravljajo drisko in zaprtost, zmanjšujejo različne alergije na hrano, izboljšujejo avtoimunske bolezni, zmanjšujejo možnost srčno-žilnih bolezni, uravnavajo krvni pritisk in holesterol. Probiotiki ostanejo vitalni tudi v prisotnosti večine antibiotikov. Zato je zelo priporočljivo, da ga uživamo pri zdravljenju z antibiotiki, saj vemo, da le-ti močno poškodujejo bakterijsko floro črevesja. Probiotiki pomagajo tudi pri razstrupljanju in razkisanju organizma in pospeševanju nastajanja encimov laktaze in galaktozidaze beta, nujno potrebnih za prebavo in asimilacijo mlečnih proizvodov ter za proizvodnjo življenjsko pomembnih vitaminov kompleksa B.

Mnogo patogenih bakterij pride v telo z vodo in hrano in v črevesju neposredno vplivajo na tvorbo rakotvornih snovi (npr. nitrosamini). Probiotiki zavirajo te bakterije, ki lahko povzročijo tumor v črevesju. Zaradi kompleksnosti njihovega delovanja je splošna, uradna definicija za probiotike: živi mikroorganizmi, ki koristijo zdravju gostiteljskega (torej človeškega) organizma, če jih uživamo v ustreznih količinah.

Lahko torej rečemo, da dobivajo probiotiki kot prehransko dopolnilo osrednje mesto pri vsaki pomoči za zdravje in vzdrževanje zdravja.

FloraZym – kralj med probiotiki

FloraZym je zelo uspešno, visoko kvalitetno probiotično dopolnilo prehrani z zelo širokim spektrom delovanja. Vsebuje veliko visoko kakovostnih sevov bakterije DDS-1 *L.Acidophilus* in močnih sevov bakterije *Bifidobacterium Bifidum*, pa tudi popoln spekter naravnih, izredno aktivnih encimov. Raziskava je dokazala, da je sev DDS-1, ki ga je razvila ekipa dr. Khema Shahaniya v laboratorijih univerze v Nebraski, najodpornejši in najaktivnejši med vsemi vrstami bakterije *L.Acidophilus*. Bakterija je nadvse učinkovita tudi zato, ker je normalno prisotna v našem črevesju. V nedavni raziskavi so s primerjanjem šestih različnih sevov bakterij (štirih sevov bakterije *L.Acidophilus* in dveh sevov bifidobakterije) ugotovljali, kateri sevi izpolnjujejo vse zahteve dobrega probiotičnega izdelka (zmožnost preživetja v želodcu, zmožnost, da dosežejo črevesne stene in se tam množijo, učinkovitost v borbi s patogenimi organizmi, sposobnost proizvodnje pomembnih encimov in vitaminov...). Sev DDS-1 *L.Acidophilus* je bil edini, ki je izpolnjeval vse zgoraj našete zahteve.

Glede na to da je DDS-1 avtohton sev našega črevesja, je sposoben preživeti tako v kislem kot v bazičnem okolju prebavnega trakta, kar mu omogoča, da premosti vse prepreke v želodcu in brez težav vstopi v tanko črevo. V nedavni primerjalni raziskavi različ-

nih vrst sevov *L.Acidophilus* in *Bifidusa* je bil sev DDS-1 edini, ki je preživel v kislem, bazičnem in nevtralnem okolju prebavnega trakta in v okolju žolčnih soli. Za razliko od drugih termofilnih sevov, ki potrebujejo temperaturo okolja okoli 44°C, je za (avtohtone) seve DDS-1 najprimernejša temperatura okolja 37°C – to je temperatura našega telesa. Pri tej temperaturi se začno sevi v trenutku razmnoževati in naglo naseljevati v črevesju.

(Povzeto po literaturi dr. Stefana Scoglia, N.D., Ph.D., naturopata in raziskovalca ter direktorja Centra za raziskovanje nutriterapije (Centro di Ricerche Nutriterapiche) v Italiji, ki sodeluje z oddelkom za naravne znanosti (Natural Sciences) na univerzi v Urbinu pri raziskavah o modrozelenih algah AFA in njihovem izvlečku PhycoplusR.)

FloraZym, probiotično dopolnilo k prehrani lahko uporabljamo:

- pri zmanjšani ali oslABLjeni črevesni flori,
- kot probiotično pomoč pri prehrani med terapijo z antibiotiki in po njej,
- pri oslABLjenem imunskem sistemu,
- pri kandidi,
- pri vaginitisu in vnetju sečil,
- pri kožnih infekcijah in vnetjih (herpes, akne),
- pri gripoznih stanjih in težavah z dihalji,
- pri osteoporozi,
- pri povečani vsebnosti holesterola v krvi,
- kot podporo povečanim prebavnim in probiotičnim aktivnostim,
- pri prebavnih motnjah in vetrovih,
- pri kolitisu in diareji,
- pri žolčno-jetrnih zastrupitvah,
- pri alergijah in občutljivosti na hrano,
- za preprečevanje klostridialnega gnitja.

Kandida?
Nepogrešljivi pri krepitvi imunosti
in obnovi črevesne flore!

tudi za otroke in nosečnice
vzperedna terapija pri jemanju antibiotikov in po njej

VI-DA Studio, d.o.o.
Tel. 01/256 40 99, www.vidastudio.si

nutrigea

Pralna sredstva z največjim spoštovanjem do okolja in življenja

Hedera Natur z blagovno znamko Almacabio – proizvaja pralna sredstva za gospodinjstvo in osebno nego z največjim spoštovanjem do ljudi, narave in živali. V njihovih izdelkih ni niti ene sestavine živalskega izvora, podjetje ne izvaja testov na živalih. V Sloveniji jih prodaja podjetje Vege 4 iz Kopra, ki ima v svoji bogati ponudbi tudi vegetarijansko hrano za pse in mačke. O tej hrani smo zelo obširno pisali že v prejšnji številki revije Osvoboditev živali.

Sinonim za pralna sredstva Almacabio sta spoštovanje življenja in okolja

Posebej »nežna« kemija je omogočila ustvariti detergente za dom in človeka s površinsko aktivnimi snovmi, povsem rastlinskega izvora, ki so hitro, lahko in popolnoma razgradljivi. V proizvodih ni surovin živalskega porekla, tudi ne derivatov nafte: prvi kot nosilci »spominov«, ki se lahko prenašajo na človeka (nore krave), drugi izhajajoč iz fosilnih nahajališč in prav nič razgradljivi. Podjetje se je povezal z Združenjem proti mučenju živali s skupnim ciljem izboljšati okolje. Spoštovanje okolja in življenja sta temeljni vrednoti podjetja in sta enaki tistim,

ki jih zastopa DPMŽ že leta. Detergenti »Almacabio« imajo certifikat etike DPMŽ, ki je vtisnjen na vseh nalepkah izdelkov. Podjetje ne izvaja in nikoli ni izvajalo poskusov na živalih, temveč izbira surovine, ki niso bile preizkušene na živalih, ter izbira med dobavitelji surovin tiste, ki sprejemajo enak kodeks obnašanja.

Prednosti pralnih sredstev Almacabio za gospodinjstvo in dom

Pri pranju v pralnem stroju je izkoristek večji kot pri običajnem detergentu. Odstranjevalec madežev na osnovi aktivnega kisika povečuje učinkovitost pranja in čistosti. Mehčalec se ne nalaga na tkanini in tako se izognemo draženju kože. Zelo primeren za zavese in prte iz občutljivejših tkanin in izdelke iz dragocene volne.

Pri umivanju posode opere in odstrani maščobo. Ne deluje agresivno na najboljčutilnejši porcelan, kristal ali keramiko. Ščiti pomivalni stroj pred nastankom vodnega kamna in najučinkovitejše odstranjuje vodni kamen. Posoda in kozarci se svetijo.

Pri čiščenju doma: v WC-ju odstrani vodni kamen in otežuje njegov ponovni nastanek. Univerzalno čistilo je primerno za uporabo na katerikoli površini (pranje avta, preprog, tapisona ...). Večnamensko čistilo odstrani oljne madeže na vseh vrstah pralnih površin. Odstranjevalec vodnega kamna odstrani vodni kamen na vseh metalnih predmetih in keramičnih ploščicah. Sredstvo za čiščenje stekel temeljito očisti sledi na ogledalih in steklu, šipe se svetijo in bleščijo.

Pri negi telesa: tekoče naravno milo za obraz in telo, trdo milo in šampon vlažijo kožo na naraven način.

Zagotovite svojemu psu in mački bleščeč in zdrav kožušek

Podjetje Vege 4 ima v ponudbi tudi šampone za hišne ljubljence iz povsem naravnih sestavin. Šampon za bel kožuh vsebuje titanijev dioksid, ki je naravno zaščitno sredstvo proti škodljivim sončnim žarkom in preprečuje porumenitev belega kožuha. Ob redni negi bel kožuh ohrani zdrav videz, mehko in sijaj. Šampon iz zelene glin s sojinimi proteini učinkovito blaži razdraženost kože in odpravlja prhljaj in srbečico. Zdravilne sposobnosti glin so dopolnjene z dodajanjem ricinovega olja, kokosovega kolagena, klorofila in proteinov sojinoga olja, ki krepijo in hranijo vse tipe kož in krzna.

Damjan Likar

Prodajna mesta:

- Jablana, Ljubljana
- Ajda, Maribor
- Arna, Nova Gorica
- K naravi, Ljubljana
- Zakladi narave, Ljubljana
- Meta, Radovljica

- Dobra misel, Lesce
- Biotopic, Celje
- Bio eko, Maribor
- Klasje, Sežana
- Mercator Center (Ljubljana, Kranj, Koper)

Vege 4 d.o.o.

Ferrarska 14
6000 Koper

Tel.: 05/ 630 22 98
gsm: 041 601 100 (Majda)
info@vege4.si, www.vege4.si

	SLOV. ROKO-METAŠ Tomaz	NEMŠKI ZGODOV. VINAAR Johann	IRE. HRVAŠKE PEVKE LIJAC	ŽIVAL POG. ZEMLJO	ŠPANSKI PESNIK Blas de	PRODAJALNA VINA	TEKST. TOVARNA V KAMNIKU	HRVAŠKA DENARNNA ENOTA	MUSLIM. MOŠKO IME
RUSKI SKLADATELJ Pyot									
SPLAVLO									
JEDI IZ TESTA									
ELA (Ejbro-natros)					ORAC Z RALOM				
RISAN JUNAČ KIRBY					ORAN-ZADA POMANK-LIVOST			GESLO FRANC. REVOLUCIJE	SLAVNO AVSENK
	DUŠA UMRELEGA SLOVANA					PEVKA TADIO REKAV ROMANU			
JEZERO V IRANU	DROBEŽ V INDI	VOLKU POŠODNA ZVER	NOVINAR JANI	TROPŠKA PAVKA					SLOVEN. PESNICA Mayla

Skupaj gradimo živalim prijazno Slovenijo										STOLP PRI MOSEJU ZGANA GLINA
VOLANTE BEN POMBIGUTE ZIVILIM		DREVO PRESILICE IZ KARBONA	PLES S POLDAR-KOM NA RITMU	CANKAR	UMOR SAMEGA SEBE	REVILJA ZA PRIJATELJE ŽIVALI	PUSČAVA SKRIBS			
	WALAZSKO BODALO NAMEN NAMERJA						TALN POSLAVEC MALJEN MROZ			
NAV. NOST						HUD HAD GLINA			GOBASTA VULKAN GMOTA	
ŠPANSKA VOTLINA S SLIKAR									DEL NUVJE ZAGANA MOTOR	
OBRAZ ZA ODKLAVO KAMENJA										UJAMT TELEGR ABECEDA LIT. JUNAČ MESH
AVSTRIJSKI LIZNIK			SLOV. LESAR NIN KALAMIT							
MESTO NA OTOKU HONBU										
ZVEZDA V OUVU-ZOUJ OREJA										

SLOVAR: ABORTIVUM - splavilo, ABELIN - nemški zgodovinar Johann, OTERO - španski pesnik Blas de, ROJINA - slovenski novinar Jani, NIFIZ - jezero v Iranu, KALAMIT - drevo presilice iz karbona, MOŽINA - slovenski strokovnjak za les Ivan, LAKOLIT - gobasta vulkanska gmota, ABAKUS - antično računalo, EŽABALJ - mesto v Bači.

Papala: vegansko – vegetarijanski lokal v Kranju

Lani so v Kranju na Sejmišču 1 odprli prvi vegansko-vegetarijanski lokal na Gorenškem v kombinaciji s prodajo iBi izdelkov, krušnih namozov iz miroljubnega kmetijstva. Izdelki so brez emulgatorov, glutena, holesterola in konzervansov, so popolnoma naravni. V Papali je možno dobiti vse vrste testenin, raviolov, lazanje, pice vseh vrst, vegetarijanski žar, pestro izbiro solat in solatnih prelivov iz bogate ponudbe Lebe Gesund, pod kakovostno znamko iBi. Tel: 04/236 09 69, 041 214 233, papala@email.si, delovni čas: od torika do nedelje od 12 do 21 ure, ponedeljek zaprto.

Lokal Papala bo petim izrebanecem, ki bodo pravilno rešili gesla pri fotografijah v križanki, podaril bon v vrednosti 5 evrov za naročilo katerokoli hrane ali pijače iz njihove ponudbe. Bon je prenosljiv tudi na drugo osebo.

Rešitve gesel pošljite najkasneje do 1. marca 2008 na naslov: Natalija Valpatič, Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice, Ostrožno pri Ponikvi 26, 3232 Ponikva. Imena nagradjencev bomo objavili v naslednji številki.

Pravilna rešitev gesel iz desete številke je Svoboda v gozdu in Igra na vrtu. Nagrade so prejeli: Dragica Kastelic, Trebelno, Olga Jamnik, Črnuče, Borut Kenda, Križe, Rok Hvala, Novo Mesto in Benica Bogdanovič, Ljubljana.

Vpišite gesla pri fotografijah: _____
 Ime in priimek: _____
 Naslov: _____
 Telefonska št.: _____

Tudi psi in mačke so lahko zdravi vegetarijanci

»Ker se kot direktorica podjetja Vege 4 poklicno ukvarjam z brezmesno prehrano psov in mačk, vam po mojih triletnih izkušnjah lahko zagotovim, da so psi in mačke, ki se prehranjujejo izključno s kvalitetno hrano rastlinskega izvora, bistveno bolj zdravi od njihovih vrstnikov, ki še vedno uživajo škodljivo industrijsko mesno hrano, za katero mnogi veterinarji trdijo, da je tako zdrava,« pravi Majda Frol iz Kopra.

Frolova je bila pogosto priča, da je pes ozdravel samo s prehodom na vegetarijansko hrano. »Vegetarijanska hrana lahko resnično pozdravi vse bolezni, ki so nastale zaradi napačne prehrane psov in mačk. Takšnih bolezni med živalmi pa je vedno več: alergije, težave z ledvicami, prebavne motnje, bolezni urinarnega trakta, kronično bruhanje, driska, kostne in sklepne bolezni, vnetja, srčno-žilne bolezni ...«

Podjetje Vege 4 prodaja izdelke AMI vrhunškega italijanskega proizvajalca vegetarijanske hrane za pse in mačke. Proizvodi so izdelani na osnovi rastlin, torej brez prisotnosti odpadkov iz klavnic, mesa živali ali rib in živalske moke. So ekološko neoporečni, brez barvil, brez konzervansov, brez surovin z gensko spremenjenimi organizmi, brez surovin, preizkušenih na živalih. Izdelki so predmet izključno znanstveno-univerzitetnih analiz, brez laboratorijskega testiranja na živalih. »Mnogi veterinarji so na začetku skeptični glede vegetarijanske hrane za pse in mačke. Šele ko se na lastne oči prepričajo, da ta hrana pomaga psom in mačkam do vrhunškega zdravja, potem spremenijo svoje mnenje,« pripoveduje Frolova in dodaja, da iz raziskav podjetja AMI, ki jih vodi od leta 1987, in v sodelovanju z italijanskimi in tujimi institucijami ter veterinarskimi ambulantami, podkrepjenimi z znanstveno-univerzitetno dokumentacijo, izhaja ne le, da je možno hraniti pse in mačke z brezmesno hrano, temveč je to celo zaželeno. Nekatere patologije, kot so dermatitisi, se lahko odpravijo z dieto, ki ne vsebuje mesa in rib. Nakup navadne hrane za domače živali pomeni podpirati proizvodnjo mesa oz. kruto izkoriščanje živali, uničevanje okolja, torej vse, čemur okoljevarstveniki, vegetarijanci in prijatelji živali močno nasprotujejo. In še njen nasvet: »Tako kot pri človeku je tudi pri psih in mačkah zelo pomembno, da je prehod na vegetarijansko hrano postopen. Lastnikom, ki se bodo za to odločili, priporočam, naj na začetku samo dodajajo nekaj rastlinske hrane v običajno industrijsko, potem pa naj počasi zmanjšujejo količino mesnih briketov in povečujejo vnos vegetarijanske hrane.«

ščaje, lišaje, dlaka je bila brez sijaja in povečalo se je njeno izpadanje. Pes je imel močan vonj in slab zadah, imel je tudi prebavne motnje. Obiski pri veterinarju, pri katerem je dobil razne injekcije in vitamine – kupovali smo mu različne vrste hrane – ni pomagalo. Njegovo zdravstveno stanje je bilo še slabše. Z nabavo hrane AMI se je stanje po mesecu dni izboljšalo. Dlaka je dobila svoj naravni sijaj, lišaji so izgini- li, tudi barva dlake je takšna, kot mora biti, pes nima močnega vonja, ima lepo linijo, nima prekomerne teže, je zelo aktiven in zdrav. Čeprav sem bila v začetku skeptična, sem po nekaj mesečni uporabi hrane AMI nad rezultati zelo navdušena. Menim, da se tudi psi lahko prehranjujejo zgolj z vegetarijansko hrano in so prav tako lahko močni in zdravi.

Rastlinski pesek za mačke odstranjuje neprijetne vonjave

Ami Sand je rastlinski pesek za mačke. Proizvod je ekološki in popolnoma naraven, ni toksičen za ljudi in živali. Preprečuje nastajanje bakterij. Ami Sand odstranjuje neprijetne vonjave in je popolnoma higien- ski. Je tudi popolnoma biorazgradljiv, lahko ga stresemo v WC. Poleg tega se ne lepi na tačke vaših mačk, je mehak in prijeten, ne opraska tal.

Snežana Prebil iz Maribora: Iz več razlogov sem navdušena nad ekološkim peskom za mačke. Ta rastlinski pesek po uporabi lahko stresemo v straniščno školjko, ker je razgradljiv in topen v vodi. Lahko se ga odvrže tudi na kompost. Prej sem imela kemični pesek, ki sem ga po uporabi stresla v vrečko in vrgla v smeti. Od tam se je širil neznosen smrad. Rastlinski pesek izredno dobro absorbira vlago, tako da je potrebno zamenjati samo del peska. Kemični pesek nima dobre opojnosti, zato ga je po uporabi potrebno popol-

noma zamenjati, sicer zaudarja. V tem pogledu je rastlinski pesek tudi cenejši. Ko mačka po potrebi zagrebe blato in urin, se pri kemičnem pesku dviguje prah. Naša mačka je zato kašljala. Sedaj pri uporabi naravnega peska nima več teh težav. Ta pesek je primeren tudi za zajčke, morske prašičke in vse domače živali, ki potrebe ne opravljajo v naravi. Po mojih izkušnjah ta pesek zagotavlja najvišjo možno higieno. Več informacij na tel. 041 841 669.

Pes ozdravel s pomočjo vegetarijanske hrane AMI

Nataša Mražman iz Ankarana: Preden smo začeli uporabljati rastlin- sko hrano AMI, je imel naš bernski planšarski ovčar Thor razne izpu-

Prodajna mesta:

- Jablana, Ljubljana
- Ajda, Maribor
- Arna, Nova Gorica
- K naravi, Ljubljana
- Zakladi narave, Ljubljana
- Meta, Radovljica
- Dobra misel, Lesce
- Biotopic, Celje

- Bio eko, Maribor
- Klasje, Sežana

Vrtni centri Kalia

- Ljubljana, Dolenjska c. 242
- Maribor, Tržaška 35
- Celje, Kidričeva 1
- Murska Sobota, Tišinska 1
- Kranj, Bleiweisova 29 (Zlato Polje)

Vege 4 d.o.o.

Ferrarska 14
6000 Koper

Tel.: 05/ 630 22 98
gsm: 041 601 100 (Majda)
info@vege4.si, www.vege4.si

VEGANKA

Sipna začimba in zelenjavna juha

Vse začimim
z njo.
Tekne fantastično!
In tudi vem
kaj je v njej!
Gospa S. iz F.

za juhe

za zelenjavo

za solate

za testenine

za riž

Začinite z naravo -
brez glutamata!

www.ibi-vegan.si

- Čisto rastlinska, brez holesterola
- Vsebuje 800g zelenjave in zelišč iz miroljubnega kmetijstva
- Z dragocenimi shiitake gobami in z minerali bogatim jabolčnim čipsom
- Z neobdelano kameno soljo
- Brez ojačevalcev okusa
- Brez glutamata
- Brez kvasnega ekstrakta
- Brez sladkorja, brez maltodekstrina, brez laktoze
- Brez glutena, brez konzervansov, brez živalskih sestavin

Iz moči sončničnih semen!

Pripravljen z zelenjavo
iz miroljubnega kmetijstva

Mati Zemlja nam prinaša vsako leto raznovrstne plodove. Iz obilne žetve so izbrane nekatere vrste zelenjave in se Vam podarjajo naprej v iBi kozarčkih: paradižnik, paprika, malancani, čebula, hokkaido buče, ... - dozoreli v miroljubnem kmetijstvu, s svojim enkratnim okusom dajejo vsakemu iBi okusu svojo nezamenljivo noto.

Vse iz ene roke -
več kot „Bio“!

Prodajna mesta:

- Trgovina "K naravi", Celovška cesta 87, Ljubljana - tel. 031-681426
- Tržnica Ljubljana, Pogačarjev trg 1 - vsako soboto - tel. 031-681426
- Ekološka tržnica Novo mesto - vsaki prvi petek v mesecu tel. 031- 681426
- Lokal „PAPALA“, K naravi – dobro za življenje, Janja Škrjanc s.p., Sejmišče 1, Kranj - tel. 041-214 233
- Ekološka tržnica Posestvo Strahinj, Strahinj 99, K naravi – dobro za življenje, Janja Škrjanc s.p., Sejmišče 1, Kranj (ob torkih popoldan) tel. 041-214 233
- Tržnica Celje, Linhartova ulica 5: Živeti z naravo – trgovina, Stanka Mauko s.p., Ponikva 15, Ponikva – tel. 031-281 868
- Maribor – ob ekološki tržnici, Gosposka ulica – vsak petek, Živeti z naravo – trgovina, Stanka Mauko s.p., Ponikva 15, Ponikva tel. 031-281 868

www.ibi-vegan.si

Prijateljem živali in narave pomagamo
najti ustrezno lokacijo
na območju celotne Slovenije.

PREMIK NET, nepremičnine, trgovina in storitve d.o.o.

Cesta 25. junija 3

5000 Nova Gorica

info@premiknet.com www.premiknet.com

Telefon: (05) 333-11-50, faks: (05) 333-11-55, gsm: 041 646-032

